

Prop. 63 S

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av
en frihandelsavtale og en avtale om
arbeidstakerrettigheter mellom
EFTA-statene og Hongkong SAR
og en avtale om handel med landbruksvarer
mellom Norge og Hongkong SAR,
alle av 21. juni 2011

Innhold

1	Innledning og sammendrag	7	4.2.4	Artikkel 1.4 om forholdet til andre internasjonale avtaler	16
2	Forhandlingene mellom EFTA og Hongkong SAR	9	4.2.5	Artikkel 1.5 om regionale og lokale myndigheter	17
2.1	Bakgrunn	9	4.2.6	Artikkel 1.6 om åpenhet	17
2.2	Forhandlingsprosessen	9	4.2.7	Artikkel 1.7 om konfidensialitet	17
2.3	Samhandelen mellom Norge og Hongkong SAR	9	4.3	Kapittel II Handel med varer	17
2.4	Samhandelen mellom EFTA-statene og Hongkong SAR	10	4.3.1	Artikkel 2.1 om vareomfang	17
			4.3.2	Artikkel 2.2 om opprinnelsesregler og gjensidig tolladministrativt samarbeid	17
2.5	Det konstitusjonelle forholdet mellom Folkerepublikken Kina og Hongkong SAR	10	4.3.3	Artikkel 2.3 om importtoll	17
			4.3.4	Artikkel 2.4 om import- og eksportrestriksjoner	17
2.6	Den økonomiske utviklingen i Hongkong SAR	10	4.3.5	Artikkel 2.5 om intern skattlegging og regulering	18
2.7	Den politiske utviklingen og menneskerettighetssituasjonen i Hongkong SAR	11	4.3.6	Artikkel 2.6 om veterinære og plantesanitære tiltak	18
			4.3.7	Artikkel 2.7 om tekniske reguleringer	18
3	De viktigste forhandlingsresultatene	12	4.3.8	Artikkel 2.8 om handelsfasilitering	18
3.1	Generelt	12	4.3.9	Artikkel 2.9 om underkomité for opprinnelsessaker, tollprosedyrer og handelsfasilitering	18
3.2	Avtalens fortale	12			
3.3	Industrivarer	12	4.3.10	Artikkel 2.10 om statshandelsforetak	18
3.4	Fisk og andre marine produkter ..	12			
3.5	Bearbeidede landbruksvarer	12	4.3.11	Artikkel 2.11 om subsidier og utjevningsavgifter	18
3.6	Ubearbeidede landbruksvarer	13			
3.7	Handelstiltak (antidumping m.v.)	13	4.3.12	Artikkel 2.12 om antidumping	19
3.8	Opprinnelsesregler og administrativt samarbeid	13	4.3.13	Artikkel 2.13 om globale beskyttelsestiltak	19
3.9	Handelsfasilitering	14	4.3.14	Artikkel 2.14 om bilaterale beskyttelsestiltak	19
3.10	Tjenester	14			
3.11	Investeringer	14	4.3.15	Artikkel 2.15 om generelle unntak	19
3.12	Beskyttelse av immaterielle rettigheter	14	4.3.16	Artikkel 2.16 om sikkerhetsunntak	19
3.13	Offentlige anskaffelser	15	4.3.17	Artikkel 2.17 om betalingsbalansen	19
3.14	Konkurranse	15			
3.15	Bærekraftig utvikling	15	4.4	Kapittel III Handel med tjenester	19
3.16	Institusjonelle bestemmelser	15	4.4.1	Artikkel 3.1 om virkeområde og omfang	19
3.17	Twisteløsning	15	4.4.2	Artikkel 3.2 om innlemmelse av bestemmelser fra GATS	19
4	Nærmere om de enkelte bestemmelsene i avtalen	16	4.4.3	Artikkel 3.3 om definisjoner	19
4.1	Innledende bestemmelser	16	4.4.4	Artikkel 3.4 om bestevilkårsbehandling	20
4.2	Kapittel I Generelle bestemmelser	16	4.4.5	Artikkel 3.5 om markedsadgang ...	20
4.2.1	Artikkel 1.1 om formål	16	4.4.6	Artikkel 3.6 om nasjonal behandling	20
4.2.2	Artikkel 1.2 om geografisk virkeområde	16			
4.2.3	Artikkel 1.3 om handel og økonomiske forhold omfattet av avtalen	16			

4.4.7	Artikkel 3.7 om innenlandske reguleringer	20	4.9.1	Artikkel 8.1 om formål	23
4.4.8	Artikkel 3.8 om godkjenning	20	4.9.2	Artikkel 8.2 om omfang	23
4.4.9	Artikkel 3.9 om bevegelighet for fysiske personer	20	4.9.3	Artikkel 8.3 om rett til regulering	23
4.4.10	Artikkel 3.10 om åpenhet	20	4.9.4	Artikkel 8.4 om håndheving av miljølovgivning	23
4.4.11	Artikkel 3.11 om monopoler og tjenesteytere med enerett	20	4.9.5	Artikkel 8.5 om multilaterale miljøavtaler og prinsipper	23
4.4.12	Artikkel 3.12 om forretningsmetoder	21	4.9.6	Artikkel 8.6 om fremme av miljøvennlig handel og investeringer	23
4.4.13	Artikkel 3.13 om subsidier	21	4.9.7	Artikkel 8.7 om samarbeid i internasjonale fora	23
4.4.14	Artikkel 3.14 om betalinger og overføringer	21	4.9.8	Artikkel 8.8 om gjennomføring og konsultasjoner	23
4.4.15	Artikkel 3.15 om restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen	21	4.9.9	Artikkel 8.9 om utvikling	24
4.4.16	Artikkel 3.16 om unntak	21	4.10	Kapittel IX Institusjonelle bestemmelser	24
4.4.17	Artikkel 3.17 om reservasjonslister og bindingslister over spesifikke forpliktelser	21	4.10.1	Artikkel 9.1 om Den blandede komité	24
4.4.18	Artikkel 3.18 om endringer av reservasjoner eller spesifikke forpliktelser	21	4.11	Kapittel X Tvisteløsning	24
4.4.19	Artikkel 3.19 om gjennomgang	21	4.11.1	Artikkel 10.1 om anvendelsesområdet	24
4.4.20	Artikkel 3.20 om forholdet til skatte- og investeringsavtaler	21	4.11.2	Artikkel 10.2 om vennskapelig mellomkomst, forlik eller megling	24
4.4.21	Artikkel 3.21 om vedlegg	21	4.11.3	Artikkel 10.3 om konsultasjoner ...	24
4.5	Kapittel IV Investeringer	21	4.11.4	Artikkel 10.4 om anmodning av opprettelse av et voldgiftspanel	24
4.5.1	Artikkel 4.1 om virkeområde og omfang	21	4.11.5	Artikkel 10.5 om utvelgelse av voldgiftspanelet	24
4.5.2	Artikkel 4.2 om definisjoner	22	4.11.6	Artikkel 10.6 om voldgiftspanelets prosedyreregler	25
4.5.3	Artikkel 4.3 om nasjonal behandling	22	4.11.7	Artikkel 10.7 om voldgiftspanelets rapport	25
4.5.4	Artikkel 4.4 om reservasjoner	22	4.11.8	Artikkel 10.8 om utsettelse og avslutning av sakens behandling ..	25
4.5.5	Artikkel 4.5 om nøkkelpersonell	22	4.11.9	Artikkel 10.9 om gjennomføring av rapporten	25
4.5.6	Artikkel 4.6 om rett til å regulere	22	4.11.10	Artikkel 10.10 om kompensasjon og mottiltak	25
4.5.7	Artikkel 4.7 om betalinger og overføringer	22	4.11.11	Artikkel 10.11 om andre bestemmelser	26
4.5.8	Artikkel 4.8 om restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen	22	4.12	Kapittel XI Avsluttende bestemmelser	26
4.5.9	Artikkel 4.9 om unntak	22	4.12.1	Artikkel 11.1 om oppfyllelse av forpliktelser	26
4.5.10	Artikkel 4.10 om gjennomgang	22	4.12.2	Artikkel 11.2 om vedlegg, tillegg og fotnoter	26
4.6	Kapittel V Immaterielle rettigheter	22	4.12.3	Artikkel 11.3 om avtalen om arbeidstakerrettigheter	26
4.6.1	Artikkel 5 om immaterialrett	22	4.12.4	Artikkel 11.4 om gjennomgang tilknyttet bærekraftig utvikling	26
4.7	Kapittel VI Offentlige anskaffelser	22	4.12.5	Artikkel 11.5 om endringer	26
4.7.1	Artikkel 6.1 om offentlige anskaffelser	22	4.12.6	Artikkel 11.6 om tiltredelse	26
4.8	Kapittel VII Konkurransen	23			
4.8.1	Artikkel 7.1 om konkurranse-regler for foretak	23			
4.8.2	Artikkel 7.2 om utvikling	23			
4.9	Kapittel VIII Handel og miljø	23			

4.12.7	Artikkel 11.7 om oppsigelse og opphør av avtalen	26
4.12.8	Artikkel 11.8 om ikrafttredelse	27
4.12.9	Artikkel 11.9 om depositar	27
5	Avtalen om arbeidstakerrettigheter	29
6	Den bilaterale landbruksavtalen	28
7	Gjennomføring av frihandelsavtalen i norsk rett	30
8	Økonomiske og administrative konsekvenser	31
9	Konklusjon og tilråding	32

Forslag til vedtak om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011	33
---	-----------

Vedlegg

1	Frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina	34
2	Avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina	80
3	Landbruksavtale mellom Hongkong, Kina og Kongeriket Norge	84

Prop. 63 S

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 17. februar 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning og sammendrag

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina (heretter "Hongkong SAR") ble undertegnet under EFTAs ministermøte i Schaan, Liechtenstein 21. juni 2011.

Hovedmålsetningen med frihandelsavtalen er å stimulere til økt samhandel og økonomisk samarbeid mellom partene. Frihandelsavtalen omfatter handel med varer og tjenester, investeringer, offentlige anskaffelser, immaterielle rettigheter, tvisteløsning og konkurranse, handelsfasilitering, tekniske handelshindre (TBT), plante- og veterinærregler (SPS), handelstiltak (anti-dumping mv.) og handel og miljø. EFTA og Hongkong SAR har også inngått en særskilt avtale med bestemmelser knyttet til handel og arbeidstakerrettigheter. Det er videre inngått egne avtaler mellom

hver av EFTA-statene og Hongkong SAR om handel med ubearbeidede landbruksprodukter, slik at denne handelen omfattes av frihandelsområdet.

Frihandelsavtalen sikrer norske eksportører og investorer økt forutsigbarhet og bedre rammebetingelser. Hongkong SAR tilbyr allerede tollfri markedsadgang for alle typer varer og frihandelsavtalen sikrer at denne praksisen videreføres. Norge og Hongkong SAR har forpliktet seg til ikke å benytte anti-dumping-, utjevnings-, eller globale beskyttelsestiltak seg imellom, noe som er prinsipielt viktig for Norge. For handel med tjenester har norsk side oppnådd bedre vilkår for markedsadgang enn i WTO for alle norske prioriterte tjenestesektorer (skipsfart, energirelaterte tjenester, telekommunikasjonstjenester og sjøforsikringstjenester).

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Avtalen med Hongkong SAR er første avtale EFTA har fremforhandlet med utgangspunkt i modellkapitlet om handel og bærekraftig utvikling, som det ble enighet om å legge til grunn i EFTAs forhandlinger om frihandelsavtaler på EFTAs ministermøte i juni 2010. Modellkapitlet inneholder bestemmelser om både miljø og arbeidstakerrettigheter i selve avtalen. Ettersom Hongkong SAR ikke har selvstendig kompetanse i ILO-saker, kunne de i forhandlingene ikke akseptere bestemmelser om arbeidstakerrettigheter i selve avtalen. Resultatet ble et kapittel om handel og miljø i hovedavtalen og en sideavtale om arbeidstakerrettigheter som formelt sett er separert fra frihandelsavtalen, men hvor det er direkte koblinger mellom frihandelsavtalen og sideavtalen. Resultatet bidrar til bevisstgjøring og aksept av at handel skal foregå på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling. I frihandelsavtalens fortalebestemmelser bekrefter partene blant annet sitt engasjement og respekt for menneskerettigheter,

bærekraftig utvikling (herunder miljø og arbeidstakerrettigheter), demokrati, bedrifters samfunnsansvar, åpenhet, god offentlig styring og arbeid mot korrupsjon.

EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene på basis av felles forhandlingsposisjoner det er blitt enighet om etter forutgående interne EFTA-møter.

Ettersom frihandelsavtalen krever bevilgningsvedtak og anses å være av særlig viktighet, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhold av Grl. § 26, annet ledd.

Frihandelsavtalens hoveddel, avtalen om arbeidstakerrettigheter og den bilaterale landbruksavtalen i engelsk originalversjon med oversettelse til norsk følger som trykte vedlegg til proposisjonen. Vedlegg til avtalene overleveres Stortinget som utrykte vedlegg. Vedleggene er også tilgjengelig elektronisk på <http://www.regjeringen.no>.

2 Forhandlingene mellom EFTA og Hongkong SAR

2.1 Bakgrunn

Hongkong SAR henvendte seg i 2008 til Sveits med ønske om å innlede forhandlinger om en frihandelsavtale. På bakgrunn av dette gjennomførte EFTA-statene interne konsultasjoner med sikte på å avklare om det var ønskelig å starte forhandlinger med Hongkong SAR. Hongkong SAR har en åpen økonomi, og stor grad av felles handelspolitiske interesser med Norge og de øvrige EFTA-statene. På EFTAs ministermøte i november 2008 besluttet ministrene å starte en forberedende prosess med Hongkong SAR, og beslutningen om å igangsette forhandlinger ble tatt på EFTAs ministermøte på Hamar i juni 2009.

2.2 Forhandlingsprosessen

Forhandlingene mellom EFTA og Hongkong SAR startet i januar 2010 og ble avsluttet 4. mars 2011. Det ble avholdt fire forhandlingsrunder, samt mellomrunder og et mer begrenset avsluttende forhandlingsmøte.

Sveits ledet forhandlingene på vegne av EFTA. EFTAs felles forhandlingsposisjoner ble utviklet gjennom konsultasjoner mellom EFTA-statene.

Nærings- og handelsdepartementet ledet den norske forhandlingsdelegasjonen. Forhandlingsdelegasjonen har hatt medlemmer fra flere departementer og direktorater, som dermed har bidratt i arbeidet med å gjennomføre forhandlingene om markedsadgang for varer, tjenester og investeringer, alle med tilhørende avtalebestemmelser. Delegasjonsmedlemmer fra andre departementer og etater har bidratt særskilt i gjennomføringen av forhandlingene på følgende områder:

- Bestemmelsene om toll- og opprinnesspørsmål, administrativt samarbeid og handelsfasilitering: Toll- og avgiftsdirektoratet.
- De horisontale og institusjonelle bestemmelsene i avtalen samt konkurransekapitlet: Utenriksdepartementet.
- Den bilaterale landbruksavtalen mellom Norge og Hongkong SAR: Landbruks- og matdepartementet.

- Bestemmelsene om handel og miljø samt avtalen om arbeidstakerrettigheter: Miljøverndepartementet og Arbeidsdepartementet.

Forhandlingene har blitt ført på grunnlag av de norske posisjonene på forhandlingstidspunktet. Forhandlingsdelegasjonen har trukket på innspill fra berørte departementer. Resultatet er i overensstemmelse med føringer gitt av mandatet fra regjeringen, det generelle forhandlingsmandatet og instruksene som ble gitt til de enkelte forhandlingsrundene.

EFTAs faste råd i Genève og EFTA-ministrene har vært holdt løpende orientert om utviklingen i forhandlingene.

På norsk side har hovedspørsmålene under forhandlingene vært avklart i en egen interdepartemental gruppe for EFTA- og tredjelandsspørsmål. Det har også vært redegjort for forhandlingene i møter med sivilsamfunnsorganisasjoner (såkalte "samråd") og i EFTAs konsultative komité.

2.3 Samhandelen mellom Norge og Hongkong SAR

Norske næringsinteresser i Hongkong SAR er i første rekke knyttet til eksport av fisk og andre marine produkter.

I 2011 beløp den samlede varehandelen mellom Norge og Hongkong SAR seg til 2,4 milliarder kroner. Norge eksporterte varer for 1,4 milliarder kroner. Fisk og andre marine produkter er i dag det viktigste norske eksportproduktet til Hongkong SAR og utgjorde 41 prosent av total vareeksport i 2011. Norge importerte varer fra Hongkong SAR til en verdi av 1 milliard kroner i 2011, hvorav den viktigste importvaren var klær og andre ferdigvarer (21 prosent).

Den samlede tjenesteeksporten mellom Norge og Hongkong SAR er i 2009 beregnet til 375 millioner kroner. IT-tjenester var i 2009 den viktigste tjenesteeksporten til Hongkong SAR (82 prosent), og forretningstjenester sto for 52 prosent av norsk tjenesteimport fra Hongkong SAR¹.

¹ Kilde: SSB. Reviderte tall kommer i 2012.

2.4 Samhandelen mellom EFTA-statene og Hongkong SAR

EFTA-statene har en samlet befolkning på ca. 12 millioner og er verdens niende største aktør i handel med varer, og en betydelig internasjonal aktør i handel med tjenester og for direkte investeringer utenlands. I 2010 hadde den samlede varehandelen mellom EFTA-statene og Hongkong SAR en verdi av 8,3 milliarder USD. Handelen har vokst de siste årene, med en gjennomsnittlig årlig økning siden 2000 på 11 prosent.

Eksporten fra EFTA-statene består hovedsakelig av klokker, edle steiner og metaller, maskineri, farmasøytiske produkter, uorganiske kjemikalier og fisk og andre marine produkter. De viktigste importproduktene fra Hongkong SAR til EFTA er edle steiner og metaller, klokker og maskineri.

2.5 Det konstitusjonelle forholdet mellom Folkerepublikken Kina og Hongkong SAR

Det konstitusjonelle forholdet mellom Folkerepublikken Kina og dens selvstyrte region Hong Kong Special Administrative Region (SAR) reguleres av The Hong Kong Basic Law. Denne loven, som har en funksjon i Hongkong SARs rettssystem som en forfatning, er gitt i form av et presidentdekret fra Folkerepublikken Kinas president, og er utformet i tråd med den kinesisk-britiske felleserklæringen av 1984, som skisserer rammene for overdragelse av suverenitet over Hongkong SAR fra Storbritannia til Kina. Loven, som trådte i kraft ved suverenitetsovergangen 1. juli 1997, ble vedtatt av Kinas nasjonale partikongress og bygger på doktrinen om "ett land, to systemer". Dette innebærer at Hongkong SAR er å anse som en del av Folkerepublikken Kina, men har et betydelig indre selvstyre med egen valgt lovgivende forsamling, egen regjering og et eget domstolssystem. Regionen gis rett til å beholde sitt kapitalistiske økonomiske system uforandret i 50 år fremover. Selv om forsvar og utenrikspolitikk i utgangspunktet holdes utenfor selvstyret, er Hongkong SAR gitt rett til på egen hånd å opprettholde internasjonale relasjoner med stater og organisasjoner, samt inngå folkerettslige avtaler, på en rekke områder som lovteksten angir som egnede ("the appropriate fields"). Som eksempler på slike områder nevnes blant annet handel, turisme, sport og kultur. Der Hongkong SARs myndigheter opptrer som selvstendig aktør på denne måten, skal de operere under navnet "Hongkong, Kina"².

2.6 Den økonomiske utviklingen i Hongkong SAR

Økonomien i Hongkong SAR regnes som en av verdens minst regulerte med lave skatter og frihandel som kjennemerker. Kinas økonomiske reformer siden syttitallet har bidratt til at mye av Hongkong SARs industri har flyttet dit. I dag er tjenesteytende sektor den viktigste komponenten i Hongkong SARs økonomi. De største næringene er handel, turisme, finans, forsikring og eiendomshandel. Økonomien er meget avhengig av internasjonal handel. Den totale verdien av Hongkong SARs handel med tjenester og varer er omtrent fire ganger det totale brutto nasjonalprodukt (BNP). Foreløpige tall tilsier at i 2011 var Hongkong SARs kjøpekraftsjusterte BNP per innbygger på 49 342 dollar³, dette plasserer dem som nummer seks i verden.

Hongkong SARs BNP vokste med 7 prosent i 2010, dette var den høyeste veksten på 6 år⁴. Foreløpige tall tilsier en vekst på rundt 4,9 prosent i 2011⁵, og en noe lavere vekst er forventet i 2012. Økt privat forbruk er den største bidragsyteren til veksten i BNP. Privat forbruk er avhengig av arbeidsmarkedet, som har gode utsikter de nærmeste år. Det er derfor forventet at det private forbruket vil stå for en stor del av veksten også i årene som kommer.

Et fortsatt stort handelsoverskudd overfor utlandet vil også bidra til den økonomiske veksten. Foreløpige eksporttall for 2011 tilsier en vekst på 3,9 prosent⁶. I 2010 økte investeringene i realkapital med 7,8 prosent, og foreløpige tall tilsier en økning i 2011 på 4,8 prosent⁷. Samtidig er Hongkong SAR meget avhengig av utviklingen i verdensøkonomien. Dersom utsiktene for en langvarig lavkonjunktur i EU og USA slår til, vil dette få konsekvenser for Hongkong SAR.

Det er stor bekymring for økende inflasjon i Hongkong SAR. Inflasjonen nådde en foreløpig topp juli 2011, hvor prisene var 7,9 prosent høyere enn ett år tidligere. Hovedårsaken er betydelig økte matvarepriser i Kina, hvor Hongkong SAR importerer størsteparten av sine matvarer fra. Høyere leiepriser på bolig har også bidratt til infla-

² Dette er årsaken til at betegnelsen Hongkong, Kina benyttes i de norske oversettelsene av avtalene, mens betegnelsen Hongkong SAR benyttes i proposisjonen.

³ Kilde: Det internasjonale valutafondet (IMF)

⁴ Kilde: Verdensbanken

⁵ Kilde: Economist Intelligence Unit

⁶ Kilde: Economist Intelligence Unit

⁷ Kilde: Economist Intelligence Unit

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

sjonen. For 2011 viser foreløpige tall en økning av konsumprisene på rundt 5 prosent⁸.

Hongkong SARs økonomi er sterkt knyttet sammen med utviklingen i Kina. Hongkong SAR er største utenlandske investor i Kina, og er også fremste destinasjon for kinesiske direkte utenlandsinvesteringer. Kina er Hongkong SARs viktigste handelspartner. Hongkong SAR var fastland-Kinas tredje største handelspartner i 2010, etter USA og Japan⁹. Totalt var handelen mellom Kina og Hongkong SAR på 230 milliarder USD. Hongkong SAR spiller også en viktig rolle i Kinas langsiktige plan om å gjøre CNY til en internasjonal valuta. Helt siden man åpnet for handel med CNY-obligasjoner i Hongkong SAR i 2007 har dette markedet økt jevnt. Ved utgangen av 2010 hadde 111 banker lisens for å drive handel med CNY. I 2011 ble markedet for CNY-obligasjoner i Hongkong SAR tredoblet fra 2010, til totalt 112 milliarder CNY. I 2009 godkjente State Council i Kina at 5 pilotregioner i Sør-Kina fikk handle med Hongkong SAR i CNY, og i august 2011 ble ordningen gjort gjeldende for hele Kina.

2.7 Den politiske utviklingen og menneskerettighetssituasjonen i Hongkong SAR

Under prinsippet om "Ett land – to systemer" har Hongkong SAR relativt stor grad av politisk og økonomisk uavhengighet fra Beijing. Beijing har ansvaret for utenrikspolitikk og forsvar. Det pågår en tautrekking mellom demokratiske krefter i Hongkong SAR og myndighetene i Beijing – samt

deres allierte i Hongkong SAR – om endringer i det demokratiske system i Hongkong SAR.

Hongkong SARs lovgivende forsamling, LegCo (Legislative Council) vedtok i juni 2010 en valgreform for valget på lovgivende forsamling i 2012. Vedtaket var kontroversielt, da det bidro til å forlenge en påbegynt prosess mot allmenn stemmerett og direkte valg av lederen av Hongkong SARs regjering (Chief Executive). Det som ble tungen på vektskålen var da byens største prodemokratiske parti, *Democratic Party*, til manges overraskelse, stemte for myndighetenes reformforslag. Dette skjedde etter direkte konsultasjoner mellom Democratic Party og Beijing, og representerer noe helt nytt på Hongkong SARs politiske scene. I dag er halvparten av representantene i LegCo valgt direkte i distriktsvalg, mens resten utvelges av såkalte "functional constituencies".

Hongkong SAR er en av verdens frieste økonomier, og en rik region. Økende ulikheter mellom fattig og rik har imidlertid fått mye oppmerksomhet de siste par årene. Hvert år markeres 1. juli, årsdagen for den kinesiske maktovertakelsen i Hongkong SAR i 1997, med et fakkeltog for demokrati og menneskerettigheter. Misnøye med økte sosiale forskjeller og protest mot foreslåtte endringer i valgloven var hovedfokus i 2011.

Hongkong SAR har en helt annen grad av presse-, organisasjons- og ytringsfrihet enn det man har i fastlands-Kina, og mange menneskerettighetsorganisasjoner som er forbudte i Kina for øvrig, holder til i Hongkong SAR. Et aktivt sivil samfunn, deler av media og liberale politikere arbeider kontinuerlig for å opprettholde og videreutvikle denne spesielle statusen. Enkelte menneskerettsorganisasjoner viser imidlertid til at selv-sensur og innblanding fra Beijing er relativt utbredt.

⁸ Kilde: Economist Intelligence Unit

⁹ EU som blokk ikke medregnet.

3 De viktigste forhandlingsresultatene

3.1 Generelt

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong SAR omfatter handel med varer og tjenester, investeringer, offentlige anskaffelser, immaterielle rettigheter, tvisteløsning, konkurranse, handelsfasilitering, tekniske handelshindre (TBT), plante- og veterinærregler (SPS), handelstiltak (anti-dumping mv.) og handel og miljø. EFTA og Hongkong SAR har også inngått en særskilt avtale om arbeidstakerrettigheter med klare koblinger til frihandelsavtalen. Det er videre inngått egne avtaler mellom hver av EFTA-statene og Hongkong SAR om handel med ubearbeidede landbruksprodukter slik at denne handelen omfattes av frihandelsområdet.

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong SAR er utformet med henblikk på å oppfylle de krav som WTO stiller til slike frihandelsavtaler (GATT artikkel XXIV og GATS artikkel V). Frihandelsavtalen innebærer tollfrihet for alle industrivarer. EFTA-statene fikk gjennomslag for ikke-anvendelse av antidumpingtiltak. I tillegg fastslår avtalen at Norge og Hongkong SAR ikke skal iverksette utjevningstiltak og globale beskyttelsestiltak seg i mellom. Dette er substansielt og prinsipielt viktig for Norge. Videre gir avtalen gode vilkår for norsk eksport av fisk og sjømat. For handel med tjenester påtar Hongkong SAR seg forpliktelser utover GATS av betydning for norsk næringsliv, blant annet for skipsfartstjenester, energirelaterte tjenester og telekommunikasjon. I frihandelsavtalens fortalebestemmelser bekrefter partene blant annet sitt engasjement og respekt for menneskerettigheter, bærekraftig utvikling (herunder miljø og arbeidstakerrettigheter), demokrati, bedrifters samfunnsansvar, åpenhet, god offentlig styring og arbeid mot korrupsjon.

3.2 Avtalens fortale

I avtalens fortale stadfester partene blant annet sine forpliktelser til prinsipper om demokrati, rettsstaten, menneskerettigheter og fundamentale

friheter i samsvar med FN-pakten og FNs menneskerettighetserklæring, bærekraftig utvikling i lys av partenes internasjonale miljøavtaler, arbeidstakerrettigheter, herunder prinsippene i ILO-konvensjonene som partene er part i, næringslivets samfunnsansvar, bærekraftig utvikling og anti-korrupsjon.

3.3 Industrivarer

EFTA-statene og Hongkong SAR har forpliktet seg til å avvikle importtoll og avgifter med tilsvarende virkning for alle industrivarer fra avtalens ikrafttredelse.

3.4 Fisk og andre marine produkter

Hongkong SAR har økende betydning som marked for sjømat fra Norge. Landet er det tredje største markedet i Asia etter Kina og Japan, og før Sør-Korea. Det er i all hovedsak laks og ørret som eksporteres fra Norge til Hongkong SAR, foruten mindre volumer av torsk, blåkveite og noen andre arter. Sjømateksporten til Hongkong SAR hadde i 2010 en verdi på 782 mill. kroner, en vekst på 63 % fra året før. Avtalen innebærer nulltoll på import til Hongkong SAR av alle sjømatprodukter fra Norge. Hongkong SAR anvender i dag ikke importtoll på sjømat fra Norge, men at landet gjennom avtalen forplikter seg til fortsatt nulltoll gir sikkerhet for vilkårene for norske sjømateksportører.

3.5 Bearbeidede landbruksvarer

Frihandelsavtalen omfatter bearbeidede landbruksprodukter slik det fremgår av avtalens vedlegg II. EFTA-statene gir tollkonsesjoner for bearbeidede landbruksvarer i henhold til varelisten i vedlegget. For Norges del omfatter dette blant annet bakervarer, sjokolade, supper, sauser, tørket og hermetisert frukt og grønnsaker, fruktsafter, nøtter, mais, sukkerholdige produkter, matolje

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

og matoljeprodukter. EFTA-statene skal gi Hongkong SAR de samme tollreduksjonene som de har gitt EU, mens Hongkong SAR gir full tollfrihet for alle bearbeidede jordbruksvarer. Norge viderefører dagens system med råvarekompensasjon overfor Hongkong SAR.

3.6 Ubearbeidede landbruksvarer

Handelen med ubearbeidede landbruksvarer er regulert i en egen bilateral landbruksavtale mellom Norge og Hongkong SAR. Frihandelsavtalens artikkel 1.1 viser til at de bilaterale landbruksavtalene, sammen med frihandelsavtalen, utgjør grunnlaget for frihandelsområdet som etableres mellom EFTA-statene og Hongkong SAR. Frihandelsavtalen og den supplerende landbruksavtalen vil bli notifisert samtidig til WTO for å tilfredsstille GATT-avtalens artikkel XXIV om at frihandelsavtalen skal omfatte den vesentlige delen av samhandelen. Landbruksavtalen mellom Norge og Hongkong SAR inneholder lister over tollkonseksjoner fra norsk side. Hongkong SAR gir full tollfrihet for alle ubearbeidede landbruksvarer. Opprinnelsesreglene i frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong SAR gjelder også for varer omfattet av den bilaterale landbruksavtalen. Avtalen inneholder en klausul som forplikter partene, innenfor deres respektive landbrukspolitikk, til å søke å oppnå ytterligere tollreduksjoner for handelen med landbruksvarer.

3.7 Handelstiltak (antidumping m.v.)

Partenes muligheter til å treffe handelstiltak er regulert av egne bestemmelser i frihandelsavtalens kapittel 2 om handel med varer.

Hongkong SAR og EFTA-statene kunne enes om et forbud mot bruk av antidumpingtiltak i frihandelsavtalen. Det betyr at partene ikke har adgang til å benytte seg av WTO-reglene om antidumping overfor hverandre, noe som gir bedret forutsigbarhet for norske vareeksportører.

Hongkong SAR og Norge ønsket å gå lenger og forpliktet seg i tillegg til et forbud mot bruk av utjevningstiltak og globale beskyttelsestiltak seg i mellom.

For utjevningstiltak gjelder WTO-regelverket mellom Hongkong SAR og Sveits, Liechtenstein og Island. Før en part setter i gang en prosess under WTO-regelverket skal imidlertid den berørte part informeres og det skal innledes kon-

sultasjoner bilateralt med henblikk på å finne en gjensidig akseptabel løsning.

Bestemmelsen om globale beskyttelsestiltak krever at Hongkong SAR og Sveits, Liechtenstein og Island unntar hverandres varer fra slike tiltak dersom import av disse varene ikke forårsaker alvorlig skade eller trussel om dette.

Når det gjelder bilaterale beskyttelsestiltak, er det bestemt at slike kan treffes mellom Hongkong SAR og Sveits og Island dersom, som et resultat av eliminerte eller nedtrappede tollsatser under denne avtalen, import av en vare fra en part skaper en alvorlig skade eller trussel om skade mot den andre parts hjemlige industri eller direkte konkurrerende produkter. Tiltak skal begrenses til det minimale av hva som må til for å motvirke skaden.

Parten som har som intensjon å treffe et bilateralt beskyttelsestiltak, skal med en gang og før tiltaket blir iverksatt, notifisere de andre partene. Tiltak skal vanligvis ikke gjelde for mer enn ett år, men kan i unntakstilfeller gjelde i inntil tre år. Fem år etter avtalens ikrafttredelse skal partene vurdere om muligheten for å treffe slike tiltak fortsatt skal opprettholdes.

3.8 Opprinnelsesregler og administrativt samarbeid

Frihandelsavtalens bestemmelser om opprinnelsesregler og tilhørende administrativt samarbeid er nedfelt i avtalens artikkel 2.2 og vedlegg IV. Opprinnelsesreglene går ut på at det settes bestemte krav for at varene skal regnes som varer med opprinnelse i EFTA-statene eller Hongkong SAR, slik at varer uten tilknytning til handelsavtalens parter ikke får fordeler av de tollreduksjoner som handelsavtalen gir. Opprinnelsesreglene presiserer krav til produksjon og bruk av innsatsmaterialer fra land som ikke er en del av frihandelsområdet.

Hovedreglene for at fremstilte varer skal oppnå status som opprinnelsesprodukt fra en EFTA-stat eller Hongkong SAR er:

- at de er fremstilt i sin helhet i en avtalepart i samsvar med bestemmelsene i vedleggets artikkel 3
- at de er fremstilt i et partsland ved bruk av innsatsvarer (materialer) som ikke har blitt fullstendig fremstilt i et partsland, så fremt disse innsatsvarer (materialer) har gjennomgått tilstrekkelig bearbeiding eller foredling i et partsland i samsvar med vedleggets artikkel 4.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Det vil i denne avtalen utelukkende benyttes opprinnelseserklæring for å dokumentere varenes opprinnelse. Opprinnelseserklæringer påføres av eksportøren på et handelsdokument, som regel fakturaen.

3.9 Handelsfasilitering

Frihandelsavtalens bestemmelser om handelsfasilitering er nedfelt i avtalens artikkel 2.8 og vedlegg V. Partene forplikter seg til å forenkle prosedyrene for handel med varer og relaterte tjenester, og å fremme samarbeid mellom partene med sikte på å fremme deres deltakelse i utviklingen og gjennomføringen av internasjonale konvensjoner og anbefalinger som gjelder handelsforenkling. Videre er partene enige om å samarbeide om handelsforenkling innenfor rammen av blandet komité. Blant bestemmelsene fremgår det at partene skal tilby bindende forhåndsuttalelser hva gjelder klassifisering i tolltariffen, hvorledes varenes tollverdi og opprinnelse vil fastsettes og dermed skape bedre forutsigbarhet for aktørene i næringslivet.

3.10 Tjenester

Hongkong SAR er viktig for Norges interesser i handel med tjenester. Den viktigste enkeltsektoren i Hongkong SAR er forretnings tjenester, inkludert data- og datarelaterte tjenester og telekommunikasjonstjenester, men også andre sektorer som skipsfartstjenester er viktige for norske tjenestetilbydere.

Avtalebestemmelsene om handel med tjenester bygger på WTO-avtalen om handel med tjenester – GATS. For EFTA var det viktig å videreføre Hongkong SARs GATS-forpliktelser i frihandelsavtalen, samtidig som man søkte forbedringer der det var mulig på områder av særskilt interesse. Forhandlingene om markedsadgang tok utgangspunkt i bindingslistene i GATS. Måten det ble gjort på i dette tilfellet var ved å liste opp unntakene fra markedsadgang i en såkalt negativ reservasjonsliste. Reservasjonene binder enten avtaleparten til eksisterende lovgivning, eller innebærer ingen markedsadgangsforpliktelser for den gitte sektoren. Norske posisjoner ble ivaretatt gjennom unntak i reservasjonslisten. Det ble prioritert å sikre at Hongkong SARs forpliktelsesnivå i størst mulig grad ble bundet til eksisterende lovgivning for å gi bedre forutsigbarhet for norske tjenestetilbydere. Det ble oppnådd mer forutsigbare forplik-

telser på områder som energirelaterte tjenester, skipsfartsrelaterte tjenester, finansielle tjenester og telekommunikasjonstjenester. Dette er forbedringer av betydning for tjenestesektorer som er viktige for Norge.

3.11 Investeringer

Formålet med investeringskapitlet er å oppnå vesentlig samme regulering for investeringer i varesektoren som for investeringer i tjenestesektoren. Kapitlet gjelder bare for investeringer som ikke er dekket av frihandelsavtalens kapittel om handel med tjenester. Kapitlet omfatter bestemmelser om retten til å investere, men ikke investeringsbeskyttelse. Avtalen forplikter, med enkelte unntak, partene til å gi nasjonal behandling til investorer fra den andre parten og deres investeringer. Hongkong SAR har unntatt energisektoren og tatt reservasjoner knyttet til avgiftspliktige varer og CD-produksjon. Norge har unntatt olje- og energisektorene og skatteområdet. I Norge er det enkelte nasjonalitetskrav ved kjøp av fiskefartøyer mv., og dette er ivaretatt i den norske reservasjonslisten. Det er videre gjort unntak for norske lover og tiltak som har til formål å beskytte og fremme språklig og kulturelt mangfold og politikk knyttet til kulturområdet og det audiovisuelle området for å ivareta handlefriheten på kultur- og medieområdet. Norge har også tatt reservasjoner knyttet til reparasjon av transportutstyr.

Etter kapitlet skal partene tilstrebe å tillate personer fra den andre parten, og nøkkelpersonell ansatt av en person fra den andre parten og deres ektefelle og barn, midlertidig tilgang til og opphold i sitt territorium innenfor rammen av sine lover og reguleringer.

I kapitlet fastslås det at en part i utgangspunktet ikke skal anvende restriksjoner på løpende transaksjoner og kapitalbevegelser relatert til kommersiell tilstedeværelse som reguleres av kapitlet.

3.12 Beskyttelse av immaterielle rettigheter

Frihandelsavtalens bestemmelser om immaterielle rettigheter er nedfelt i avtalens kapittel 5 og i avtalens vedlegg XII. Hongkong SAR har allerede et godt utviklet nasjonalt regelverk for immaterielle rettigheter. Frihandelsavtalen bygger på WTO-avtalen om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter – TRIPS. På mange områ-

der går kravene til immaterialrettsbeskyttelse utover det som følger av TRIPS. Dette gjelder for industridesign, hvor avtalen gir 25 års beskyttelse, mot 10 i TRIPS, beskyttelse av fortrolig testdata, patenter, plantesortsbeskyttelse, opphavsrett, varemerker og geografiske indikasjoner.

I tillegg til godt materielt vern for immaterielle rettigheter, sikrer avtalen effektiv håndheving av rettighetene. Avtalen inneholder derfor bestemmelser om eksempelvis grensekontroll for å holde tilbake varer der import vil gjøre inngrep i opphavsrettigheter eller varemerkerettigheter.

3.13 Offentlige anskaffelser

Både EFTA-statene og Hongkong SAR er tilsluttet WTO-avtalen om offentlige anskaffelser – GPA. Kapitlet om offentlige anskaffelser i frihandelsavtalen har en bestemmelse som fastsetter at partenes gjeldende respektive GPA-forpliktelser vil være en del av avtalen. Prosedyrene og åpenhetsreglene i GPA vil dermed kunne påberopes under frihandelsavtalen.

3.14 Konkurransen

Frihandelsavtalens bestemmelser om konkurranse er nedfelt i avtalens kapittel 7. Avtalen fastsetter at visse typer konkurransebegrensende samarbeid og misbruk av dominerende stilling, som har som formål eller er egnet til å vri konkurransen og som kan påvirke samhandelen mellom avtalepartene, er i strid med avtalen. EFTA-statene og Hongkong SAR har anledning til å bringe saker som angår konkurransekapitlets bestemmelser for Den blandede komité, men kapitlet er unntatt reglene om tvisteløsning. Partene skal innen tre år etter avtalens ikrafttredelse vurdere å utvikle konkurransebestemmelsene.

3.15 Bærekraftig utvikling

Avtalen mellom EFTA-statene og Hongkong SAR er den første som ble fremforhandlet etter at modellkapitlet om handel og bærekraftig utvikling ble godkjent på EFTAs ministermøte i juni 2010. Modellkapitlet inneholder bestemmelser om både miljø og arbeidstakerrettigheter i selve avtalen. Hongkong SAR har ikke selvstendig kompetanse i ILO-saker, men representeres av Kina. Hongkong SAR kunne i forhandlingene ikke akseptere bestemmelser om arbeidstakerrettigheter i selve avtalen. Resultatet ble et kapittel om handel og miljø i hovedavtalen og en særskilt avtale om arbeidstakerrettigheter som formelt sett er separat fra frihandelsavtalen, men hvor det er direkte koblinger mellom frihandelsavtalen og denne avtalen. Frihandelsavtalen inneholder videre en utviklingsklausul om bærekraftig utvikling.

3.16 Institusjonelle bestemmelser

Det opprettes en blandet komité, bestående av representanter fra hver av EFTA-statene og Hongkong SAR, som blant annet skal administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen. En av komiteens viktigste funksjoner er å treffe beslutninger om eventuelle endringer i avtalens vedlegg. Slike endringer vil normalt være av teknisk art, for eksempel som følge av endringer i det WTO-regelverket som avtalen bygger på. Komiteen er også konsultasjonsorgan i handelstvister under avtalen. Hittil har det ikke vært slike tvister under en EFTA-handelsavtale.

3.17 Tvisteløsning

Avtalen inneholder bestemmelser om løsning av tvister om tolkningen av partenes rettigheter og forpliktelser under avtalen. Etter at partene har konsultert, er det åpnet for adgang til voldgift. Dersom den tapende part ikke gjennomfører voldgiftspanelets avgjørelse innen tidsfristen, er det gitt adgang til mottiltak.

4 Nærmere om de enkelte bestemmelsene i avtalen

Frihandelsavtalen består av 11 kapitler og 12 vedlegg. Vedleggene utgjør en integrert del av frihandelsavtalen.

4.1 Innledende bestemmelser

Avtalens fortale redegjør for hvem som er partene i avtalen og de forhold partene legger vekt på ved gjennomføringen av denne. EFTA og Hongkong SAR har særlig vektlagt ønsket om å styrke båndene mellom seg gjennom tettere og varige handels- og investeringsforbindelser, økt samarbeid og eliminering av handelshindre. Gjennom dette ønsker partene å fremme og befeste det multilaterale handelssystemet og derved bidra til harmonisk utvikling av verdenshandelen og et bredere internasjonalt samarbeid. Videre stadfester partene sine folkerettslige forpliktelser under ulike multilaterale konvensjoner, herunder spesielt forpliktelser som gjelder menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø. Sett sammen med de handelsrelaterte bestemmelsene bidrar dette til bevisstgjøring og aksept av at internasjonal handel skal foregå på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling. Fortalen vektlegger videre blant annet betydningen av menneskerettigheter, demokrati, bedrifters samfunnsansvar, åpenhet, god offentlig styring og arbeid mot korrupsjon. Gjennom økte handelsstrømmer og forsterket beskyttelse av helse, sikkerhet og miljøet ønsker partene å skape nye sysselsettingsmuligheter, forbedre levestandarden og sikre økte inntekter i sine respektive stater.

4.2 Kapittel I Generelle bestemmelser

4.2.1 Artikkel 1.1 om formål

Artikkel 1.1 nr. 1 fastslår at avtalen og de bilaterale komplementære landbruksavtalene oppretter et frihandelsområde mellom Hongkong SAR og hver av EFTA-statene.

Artikkel 1.1 nr. 2 fastslår formålet med handelsavtalen. Målsettingene er å oppnå liberalisering av handel med varer og tjenester i overens-

stemmelse med artikkel XXIV i GATT 1994 og artikkel V i GATS, å øke gjensidige investeringsmuligheter, å sikre tilstrekkelig og effektiv beskyttelse av immaterielle rettigheter, å oppnå videre gjensidig liberalisering av markedet for offentlige anskaffelser, å fremme konkurranse, å utvikle internasjonal handel på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling og å sikre at dette er integrert i partenes handelsforhold, og dermed å bidra til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen.

4.2.2 Artikkel 1.2 om geografisk virkeområde

Bestemmelsen fastsetter avtalens geografiske virkeområde. Den skal dekke partenes landterritorium, indre farvann og sjøterritorium, inkludert luftrommet over, samt de områder utenfor sjøterritoriet der den enkelte part kan utøve suverene rettigheter eller myndighet, i overensstemmelse med folkeretten. Avtalen omfatter ikke Svalbard, med unntak for handel med varer. For Hongkong SARs vedkommende er avtalen begrenset til land- og sjøterritoriet som utgjør Hongkong SAR.

4.2.3 Artikkel 1.3 om handel og økonomiske forhold omfattet av avtalen

Bestemmelsen fastslår at avtalen gjelder handel og økonomiske forhold mellom den enkelte EFTA-stat på den ene siden og Hongkong SAR på den annen side, men ikke handelsrelasjonene mellom de enkelte EFTA-statene.

4.2.4 Artikkel 1.4 om forholdet til andre internasjonale avtaler

I bestemmelsen bekrefter partene sine rettigheter og forpliktelser under WTO-avtalene og andre internasjonale avtaler de er part i eller som gjelder for partene. Bestemmelsen fastslår at dersom en part mener det kan være en uoverensstemmelse mellom frihandelsavtalen og øvrige nevnte avtaler, skal partene straks holde konsultasjoner for å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning i tråd

med folkerettslig sedvane. Dersom en av partene mener at opprettholdelsen eller etableringen av tollunioner, frihandelsområder, grensehandelsordninger eller andre preferanseavtaler endrer handelsregimet som følger av frihandelsavtalen, kan denne parten be om konsultasjoner med den aktuelle parten.

4.2.5 Artikkel 1.5 om regionale og lokale myndigheter

Bestemmelsen fastslår at hver av partene skal treffe ethvert tilgjengelig tiltak for å sikre at regionale og lokale myndigheter og ikke-statlige organer som utøver myndighet delegert fra sentrale, regionale og lokale myndigheter etterlever forpliktelsene i avtalen.

4.2.6 Artikkel 1.6 om åpenhet

Bestemmelsen fastslår at partene skal offentliggjøre, på annen måte gjøre offentlig tilgjengelig, eller utlevere ved forespørsel lover, forskrifter, rettsavgjørelser, forvaltningsvedtak som får generell anvendelse og internasjonale avtaler som er relevante for frihandelsavtalen. Partene skal raskt svare på spesifikke spørsmål og på forespørsel gi informasjon som nevnt til hverandre. Bestemmelsen presiserer at partene ikke er forpliktet til å legge frem informasjon som vil kunne hindre rettshåndhevelse, være i uoverensstemmelse med nasjonal lovgivning eller på annen måte stride mot allmennhetens interesse eller være skadelig for økonomiske aktørers legitime kommersielle interesser. Bestemmelsen presiserer avslutningsvis at dersom det er motstrid mellom denne artikkelen og artikler om åpenhet i andre kapitler i avtalen, skal sistnevnte ha forrang.

4.2.7 Artikkel 1.7 om konfidensialitet

Bestemmelsen fastslår at dersom en part deler informasjon den oppfatter som konfidensiell til en annen part i tråd med avtalen, skal parten som mottar slik informasjon behandle informasjonen som konfidensiell i henhold til nasjonale lover og praksis. Det slås videre fast at slik informasjon kun skal bli benyttet for det formål den ble gitt og ikke utleveres uten eksplisitt skriftlig tillatelse fra parten som gav informasjonen.

4.3 Kapittel II Handel med varer

4.3.1 Artikkel 2.1 om vareomfang

Artikkel 2.1 presiserer hvilke produkter som dekkes av bestemmelsene om handel med varer. Avtalens bestemmelser skal gjelde handel med varer under kapittel 25-97 i det harmoniserte systemet for beskrivelse og koding av varer (HS), med unntak av noen få produkter opplistet i vedlegg I, bearbeidede landbruksvarer, herunder de ordninger som gjelder bearbeidede landbruksvarer i henhold til avtalens vedlegg II, samt fisk og andre marine produkter som forutsatt i avtalens vedlegg III. Artikkelen nr. 2 fastslår at de bilaterale landbruksavtalene mellom hver enkelt EFTA-stat og Hongkong SAR er en del av avtalegrunnlaget som etablerer et frihandelsområde mellom EFTA-statene og Hongkong SAR.

4.3.2 Artikkel 2.2 om opprinnelsesregler og gjensidig tolladministrativt samarbeid

Artikkel 2.2 viser til at bestemmelser om opprinnelsesregler og administrativt samarbeid fremgår av vedlegg V. Opprinnelsesreglene begrenser de tollpreferanser mv. som frihandelsavtalen åpner for til de varer som har tilstrekkelig tilknytning til avtalepartene. Opprinnelsesreglene presiserer de krav til produksjon og bruk av innsatsmaterialer fra land utenfor frihandelsområdet som må være oppfylt for at ferdigvaren skal oppnå status som frihandelsvare (opprinnelsesstatus).

4.3.3 Artikkel 2.3 om importtoll

Artikkel 2.3 omhandler eliminering av toll og andre avgifter med tilsvarende virkning på import og eksport. Når avtalen trer i kraft skal partene eliminere all toll for opprinnelsesvarer som er omfattet av artikkel 2.1. Videre skal ingen av partene kunne innføre ny toll overfor hverandre.

4.3.4 Artikkel 2.4 om import- og eksportrestriksjoner

Artikkel 2.4 fastslår at artikkel XI i GATT 1994 om eksport- og importrestriksjoner innlemmes og gjøres til del av avtalen.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

4.3.5 Artikkel 2.5 om intern skattlegging og regulering

Artikkel 2.5 pålegger partene ved intern beskatning å følge bestemmelsene i artikkel III i GATT 1994.

4.3.6 Artikkel 2.6 om veterinære og plantesanitære tiltak

Artikkel 2.6 bekrefter at partenes rettigheter og plikter når det gjelder veterinære og plantesanitære tiltak skal reguleres av WTO-avtalen om veterinære og plantesanitære tiltak (SPS-avtalen). Partene skal styrke sitt samarbeid på området for å tilrettelegge adgang til hverandres markeder. Hvis en av avtalepartene er av den oppfatning at en annen part har gjennomført tiltak som kan resultere i, eller har resultert i en handelshindring, kan det bes om konsultasjoner for å finne en løsning i samsvar med SPS-avtalen. Blandet komité skal holdes informert om slike konsultasjoner. Partene skal videre utveksle informasjon om kontakter for saker om veterinære og plantesanitære tiltak for å legge til rette for konsultasjoner og informasjonsutveksling.

4.3.7 Artikkel 2.7 om tekniske reguleringer

Artikkel 2.7 bekrefter at partenes rettigheter og plikter når det gjelder tekniske reguleringer skal reguleres av WTO-avtalen om tekniske handelshindringer (TBT-avtalen). Hvis en av avtalepartene er av den oppfatning at en annen part har gjennomført tiltak som kan resultere i, eller har resultert i en handelshindring, kan det bes om konsultasjoner for å finne en løsning i samsvar med TBT-avtalen. Blandet komité skal holdes informert om slike konsultasjoner. Partene skal videre utveksle informasjon om kontakter for saker om tekniske reguleringer for å legge til rette for konsultasjoner og informasjonsutveksling.

4.3.8 Artikkel 2.8 om handelsfasilitering

Bestemmelsene om handelsfasilitering er nedfelt i frihandelsavtalens artikkel 2.8 og i vedlegg V til avtalen. Formålet med bestemmelsene er å legge til rette for enklere tilgang til informasjon om relevante regler i forbindelse med varehandelen mellom partene, både for næringslivet og avtaleparten. Blant bestemmelsene fremgår det at partene skal tilby bindende forhåndsuttalelser hva gjelder klassifisering i tolltariffen og hvorledes varenes

tollverdi og opprinnelse vil fastsettes, og derved skape bedre forutsigbarhet for aktørene i næringslivet.

4.3.9 Artikkel 2.9 om underkomité for opprinnelsessaker, tollprosedyrer og handelsfasilitering

Artikkel 2.9 oppretter en underkomité for opprinnelsessaker, tollprosedyrer og handelsfasilitering. Mandatet til underkomiteen er fastsatt i avtalens vedlegg VI. Underkomiteen skal følge gjennomføringen av relevante bestemmelser, utveksle informasjon og foreta nødvendig behandling av saker vedrørende tolkning, forenkling og videreutvikling av tekstene innenfor de nevnte tema. Underkomiteen rapporterer til Den blandede komité.

4.3.10 Artikkel 2.10 om statshandelsforetak

Artikkel 2.10 stadfester at partenes rettigheter og forpliktelser for statshandelsforetak skal reguleres av artikkel XVII i GATT 1994 og Avtale om fortolkning av artikkel XVII i GATT 1994, som innlemmes og gjøres til del av avtalen.

4.3.11 Artikkel 2.11 om subsidier og utjevningsavgifter

Artikkel 2.11 fastslår at Hongkong SAR og Norge ikke skal iverksette utjevningstiltak seg i mellom. Hongkong SAR og Norges rettigheter og forpliktelser relatert til subsidier skal reguleres av artikkel XVI i GATT 1994 og av WTO-avtalen om subsidier og utjevningstiltak. Artikkelen stadfester videre at rettigheter og forpliktelser relatert til subsidier og utjevningstiltak mellom Hongkong SAR og Sveits, Liechtenstein og Island skal reguleres av artikkel VI og XVI i GATT 1994 og av WTO-avtalen om subsidier og utjevningstiltak. Før en part iverksetter undersøkelser for å fastslå eksistensen, graden og effekten av påståtte subsidier i Hongkong SAR eller i Sveits, Liechtenstein eller Island, skal den parten som vurderer iverksettelse av en undersøkelse, skriftlig underrette den parten som kan bli gjenstand for undersøkelse, samt sette av 45 dager for å kunne avholde konsultasjoner med sikte på å finne en omforent løsning. Artikkelen fastsetter videre at en slik undersøkelse kun kan iverksettes dersom nasjonale produsenter som eksplisitt støtter en undersøkelse representerer minst 50 prosent av nasjonal produksjon av like produkter.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

4.3.12 Artikkel 2.12 om antidumping

Artikkel 2.12 fastslår at partene skal avstå fra å benytte antidumpingtiltak seg imellom.

4.3.13 Artikkel 2.13 om globale beskyttelsestiltak

Artikkel 2.13 stadfester at Hongkong SAR og Norge ikke skal iverksette globale beskyttelsestiltak seg imellom. Artikkelen fastslår videre i nr. 2 at globale beskyttelsestiltak mellom Hongkong SAR og Sveits, Liechtenstein og Island skal reguleres av artikkel XIX i GATT 1994 og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak. Fra tiltak skal en part unnta import av opprinnelsesprodukter fra en avtalepart nevnt i nr. 2 dersom importen ikke forårsaker alvorlig skade eller trussel om slik skade.

4.3.14 Artikkel 2.14 om bilaterale beskyttelsestiltak

Artikkel 2.14 gjelder kun mellom Hongkong SAR og Sveits og Island. Artikkelen fastslår at en part kan iverksette bilaterale beskyttelsestiltak hvis partens industri blir eller kan bli sterkt skadelidende som et resultat av reduserte eller eliminerte tollsatser som følge av denne avtalen. En part som ønsker å iverksette bilaterale beskyttelsestiltak under denne artikkelen må øyeblikkelig underrette de andre partene. Artikkelen fastslår videre at en part som benytter seg av bilaterale beskyttelsestiltak skal bli enig med den andre part om en handelsliberaliserende kompensasjon med tilsvarende handelseffekt eller tilsvarende verdi som den ekstra toll som man forventer beskyttelsestiltaket vil gi. I utgangspunktet kan ikke bilaterale beskyttelsestiltak opprettholdes lenger enn ett år. I unntakstilfeller kan tiltaket vare opp til tre år. Etter at tiltaket er avsluttet skal tollsatsen være på det nivået den ville ha vært uten tiltaket. Det er ikke anledning til å anvende tiltak mot et produkt som tidligere har vært gjenstand for tiltak. Midlertidige beskyttelsestiltak kan iverksettes i kritiske situasjoner. Ethvert midlertidig beskyttelsestiltak skal avsluttes innen 200 dager. Fem år etter avtalens ikrafttredelse skal partene i Den blandede komité vurdere om det er behov for å beholde muligheten til å iverksette bilaterale beskyttelsestiltak.

4.3.15 Artikkel 2.15 om generelle unntak

Artikkel 2.15 omhandler generelle unntak, og innlemmer og gjør artikkel XX i GATT 1994 til del av avtalen.

4.3.16 Artikkel 2.16 om sikkerhetsunntak

Artikkel 2.16 omhandler nasjonal sikkerhet. Artikkelen innlemmer og gjør artikkel XXI i GATT 1994 til en del av avtalen.

4.3.17 Artikkel 2.17 om betalingsbalansen

Artikkel 2.17 fastslår at dersom en part har alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen eller det er umiddelbar fare for at slike vanskeligheter skal oppstå, tillates det at denne under noen forutsetninger og i tråd med vilkårene i GATT 1994 og WTO-avtalen om forståelse av denne, innfører handelsrestriksjoner. Disse skal ha begrenset varighet, sikre likebehandling og ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å rette opp situasjonen for betalingsbalansen. Parten dette gjelder, skal innen 14 dager etter at slike tiltak er iverksatt informere de andre partene om dette.

4.4 Kapittel III Handel med tjenester

4.4.1 Artikkel 3.1 om virkeområde og omfang

Artikkel 3.1 fastslår at kapitlet gjelder tiltak innført eller opprettholdt av partene som påvirker handelen med tjenester, og at det gjelder alle tjenestesektorer. Artikkelen fastslår at kapitlet ikke gjelder tiltak som påvirker luftfartsrettigheter og tjenester direkte relatert til luftfartsrettigheter. Unntak for dette er beskrevet i avsnitt 3 i GATS-vedlegget om lufttransporttjenester. I artikkelen spesifiseres det at artikkel 3.4, 3.5 og 3.6 ikke skal gjelde for tiltak vedrørende offentlige anskaffelser.

4.4.2 Artikkel 3.2 om innlemmelse av bestemmelser fra GATS

Artikkelen spesifiserer hvordan visse begreper i GATS skal forstås i avtalen hvor GATS-bestemmelser innlemmes og gjøres gjeldende.

4.4.3 Artikkel 3.3 om definisjoner

Artikkelen definerer en rekke begreper som er sentrale for forståelsen av kapitlet.

4.4.4 Artikkel 3.4 om bestevilkårsbehandling

Artikkelen forplikter partene, med unntak gitt i listen over MFN-unntak i vedlegg VIII, til å gi hverandres tjenester og tjenestetilbydere minst like gode vilkår med hensyn til alle tiltak som påvirker tilbudet av tjenester som gis tilsvarende tjenester og tjenestetilbydere fra land som ikke er part i avtalen. Dette gjelder ikke vilkår gitt av en part på grunnlag av andre avtaler som er rapportert under GATS artikkel V eller artikkel V *bis*.

4.4.5 Artikkel 3.5 om markedsadgang

Artikkelen fastsetter at partene ikke skal opprettholde eller innføre markedsrestriksjoner som definert i GATS artikkel XVI.2 (a) til (f), med mindre forbehold er tatt i reservasjonslistene.

4.4.6 Artikkel 3.6 om nasjonal behandling

Artikkelen forplikter partene til å gi hverandres tjenester og tjenestetilbyder nasjonal behandling, med mindre unntak er tatt i reservasjonslistene.

4.4.7 Artikkel 3.7 om innenlandske reguleringer

Artikkelen fastslår at partene bekrefter sine forpliktelser i GATS artikkel VI. Artikkelen fastslår at myndighetstiltak (som ikke omfattes av artikkel 3.5 og 3.6) som påvirker handel med tjenester skal forvaltes på en rimelig, objektiv og upartisk måte, og redegjør for prosedyrene for slike tiltak. Artikkelen inneholder videre en bestemmelse om at i sektorer der partene har forpliktet seg til ikke-diskriminerende markedsadgang, skal tiltak knyttet til kvalifikasjonskrav og -prosedyrer, tekniske standarder og lisenskrav være basert på objektive kriterier og, når det gjelder lisensprosedyrer, ikke i seg selv utgjøre en restriksjon på levering av tjenesten. Artikkelen sier videre at når resultatet av forhandlingene relatert til GATS artikkel VI.4 er trådt i kraft, skal partene vurdere resultatet og fatte beslutning om inkorporering av dette i avtalen.

4.4.8 Artikkel 3.8 om godkjenning

Artikkelen forplikter partene til å overveie grundig utdannelsen, erfaringen, lisenser og sertifikater oppnådd i den andre parten ved vurdering av om relevante standarder og kriterier for autorisa-

sjon, lisensiering eller sertifisering av tjenestetilbydere er oppfylt. Enhver part som gjennom avtale eller på eget initiativ innrømmer godkjenning av utdanning, krav og kvalifikasjoner med stater som ikke er part i avtalen, skal gi de andre avtalepartene anledning til å forhandle tilsvarende godkjenning. Enhver slik avtale eller godkjenning skal være i samsvar med WTO-avtalen, derunder GATS artikkel VII.3.

4.4.9 Artikkel 3.9 om bevegelighet for fysiske personer

Artikkelen gjelder tiltak vedrørende personer som er en av partenes tjenestetilbydere og personer som er ansatt hos en tjenestetilbyder for å kunne tilby tjenesten. Artikkelen slår fast at personer som er omfattet av forpliktelser om ikke-diskriminerende markedsadgang skal gis adgang til å tilby tjenester i henhold til forpliktelsene. Artikkelen slår videre fast at kapitlet ikke gjelder tiltak vedrørende personer som søker tilgang til en av partenes arbeidsmarked, eller tiltak vedrørende statsborgerskap, status som permanent bosatt, bosted eller arbeidstillatelse.

4.4.10 Artikkel 3.10 om åpenhet

Artikkelen innlemmer og gjør GATS artikkel III.1 og III.2 samt artikkel III *bis* til en del av kapitlet. Artikkelen pålegger partene å publisere alle relevante generelle tiltak som angår eller påvirker kapitlets virkemåte. Dette omfatter også internasjonale avtaler som angår eller påvirker handel med tjenester. Artikkelen spesifiserer at ingenting i dette kapitlet krever at en part skal legge frem fortrolig informasjon.

4.4.11 Artikkel 3.11 om monopoler og tjenesteytere med enerett

Artikkelen innlemmer og gjør GATS artikkel VIII.1, VIII.2 og VIII.5 til en del av kapitlet. Artikkelen forplikter partene til å sikre at monopoler opptrer i samsvar med partens forpliktelser under artikkel 3.5 om markedsadgangsforpliktelser, og at monopoler ikke misbruker sin monopolmakt på områder hvor parten har påtatt seg markedsadgangsforpliktelser. Artikkelen gjelder også for tilfeller hvor et land har eksklusive tjenestetilbydere, enten ved at kun et begrenset antall tjenestetilbydere tillates eller det er vesentlig inngrep i konkurransen mellom et lands tjenestetilbydere.

4.4.12 Artikkel 3.12 om forretningsmetoder

Artikkelen inkorporerer og gjør GATS artikkel IX til en del av kapitlet. Artikkelen fastslår at en part på den andre parts forespørsel skal inngå i konsultasjoner med sikte på å eliminere enkelte tjenestetilbyderes forretningsskikk som kan hemme konkurransen og dermed begrense handel med tjenester.

4.4.13 Artikkel 3.13 om subsidier

Artikkelen fastsetter at en avtalepart som er av den oppfatning at den er rammet av en subsidie i en annen avtalepart har rett til konsultasjoner. Artikkelen sier videre at partene skal vurdere eventuelle disipliner under GATS artikkel XV med sikte på at disse innlemmes og gjøres gjeldende i avtalen.

4.4.14 Artikkel 3.14 om betalinger og overføringer

Artikkelen fastslår at unntatt ved omstendigheter beskrevet i artikkel 3.15, skal ikke en part anvende valutarestriksjoner på internasjonale overføringer og betalinger for løpende transaksjoner med en annen part. Artikkelen fastslår også at en part ikke skal innføre valutarestriksjoner på kapitaltransaksjoner som er uforenlige med dens spesifikke forpliktelser under artikkel 3.5 om markedsadgang, unntatt under omstendigheter beskrevet i artikkel 3.15 eller på anmodning fra IMF.

4.4.15 Artikkel 3.15 om restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen

Artikkelen pålegger partene å etterstrebe å unngå innføring av restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen. Artikkelen fastslår at enhver restriksjon for å beskytte betalingsbalansen som er vedtatt i samsvar med GATS artikkel XII får anvendelse etter dette kapittel.

4.4.16 Artikkel 3.16 om unntak

Artikkelen innlemmer og gjør gjeldende GATS artikkel XIV og XIV bis.1. Artikkelen fastsetter generelle unntak fra avtalens bestemmelser under henvisning til blant annet opprettholdelse av offentlig orden og beskyttelse av menneskers, dyrs og planters liv og helse, og sikrer videre at norske skatteregler kan håndheves effektivt.

4.4.17 Artikkel 3.17 om reservasjonslister og bindingslister over spesifikke forpliktelser

Artikkelen fastslår at hver part skal oppgi de reservasjonene parten tar etter artikkel 3.5, 3.6 og 3.7 i en reservasjonsliste. Hongkong SARs forpliktelser vedrørende personbevegelser er oppgitt i en bindingsliste.

4.4.18 Artikkel 3.18 om endringer av reservasjoner eller spesifikke forpliktelser

Artikkelen fastslår at parter som vurderer endring av en reservasjon eller spesifikk forpliktelse i samme parts reservasjons- eller bindingsliste skal følge prosedyrer som den blandede komité skal vedta innen 12 måneder etter avtalens ikrafttredelse.

4.4.19 Artikkel 3.19 om gjennomgang

Artikkelen forplikter partene til jevnlig å gjennomgå sine reservasjons- og bindingslister med sikte på å eliminere diskriminering i handel med tjenester mellom partene.

4.4.20 Artikkel 3.20 om forholdet til skatte- og investeringsavtaler

Artikkelen fastslår at avtalen ikke skal påvirke innhold eller tolkning av andre avtaler mellom partene om investering eller skatt.

4.4.21 Artikkel 3.21 om vedlegg

Artikkelen fastslår at vedleggene VII (innenlandske reguleringer), VIII (finansielle tjenester), IX (telekommunikasjonstjenester) og X (reservasjons- og bindingslister) utgjør en integrert del av dette kapitlet. Det fremgår av egen fotnote at vedlegg VII, som gjelder innenlandske reguleringer, ikke får anvendelse for Norge.

4.5 Kapittel IV Investeringer

4.5.1 Artikkel 4.1 om virkeområde og omfang

Artikkelen fastslår at kapitlet gjelder all kommersiell tilstedeværelse i alle sektorer med unntak for tjenestesektoren, og at avtalen ikke skal påvirke tolkning eller anvendelse av andre avtaler om

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

investeringer eller skatt der en eller flere EFTA-stater og Hongkong SAR er part.

4.5.2 Artikkel 4.2 om definisjoner

Artikkelen definerer en rekke begreper som er sentrale for forståelsen av kapitlet.

4.5.3 Artikkel 4.3 om nasjonal behandling

Artikkelen slår fast at partene skal gi nasjonal behandling til kommersielt tilstedeværende personer fra den andre parten.

4.5.4 Artikkel 4.4 om reservasjoner

Artikkelen beskriver hva den nasjonale behandlingen i artikkel 4.3 ikke skal omfatte, og gir herunder hjemmel til å ta reservasjoner i egen liste, vedlegg XI. Norges reservasjoner er omtalt under punkt 3.11.

4.5.5 Artikkel 4.5 om nøkkelpersonell

Artikkelen forplikter partene til å tilstrebe å tillate personer fra den andre parten og nøkkelpersonell ansatt av en person fra den andre parten midlertidig tilgang og opphold innenfor rammen av sine lover og reguleringer. Det samme gjelder for ektefelle og barn til slikt nøkkelpersonell for den samme perioden.

4.5.6 Artikkel 4.6 om rett til å regulere

Artikkelen slår fast at kapitlet ikke skal tolkes på en måte som forhindrer partenes rett til å regulere i tråd med offentlig interesse (som helse, miljø, sikkerhet). En part skal ikke fravike, eller tilby seg å fravike slike bestemmelser for å tiltrekke seg investeringer.

4.5.7 Artikkel 4.7 om betalinger og overføringer

Artikkelen fastslår at en part ikke skal anvende restriksjoner på løpende transaksjoner og kapitalbevegelser relatert til kommersiell tilstedeværelse som reguleres av kapitlet. Unntakssituasjoner fra dette er beskrevet i artikkel 4.8. Rettigheter og forpliktelser under IMF-avtalen påvirkes ikke av kapitlet.

4.5.8 Artikkel 4.8 om restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen

Artikkelen forplikter partene til å begrense bruken av beskyttelsestiltak for å ivareta betalingsbalansen. Adgangen til likevel å anvende restriksjoner skal reguleres av GATS artikkel XII (om restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen), avsnitt 1 til 3. Partene skal umiddelbart varsle Den blandede komité om slike restriksjoner innføres.

4.5.9 Artikkel 4.9 om unntak

Artikkelen innlemmer og gjør unntakene i artikkel XIV og XIV *bis*.1 til del av kapitlet. GATS artikkel XIV fastsetter generelle unntak fra avtalens bestemmelser under henvisning til blant annet opprettholdelse av offentlig orden og beskyttelse av menneskers, dyrs eller planters liv og helse, og sikrer videre at norske skatteregler kan håndheves effektivt.

4.5.10 Artikkel 4.10 om gjennomgang

Artikkelen fastslår at partene jevnlig, innenfor rammen av Den blandede komité, skal vurdere muligheten for å videreutvikle partenes forpliktelser.

4.6 Kapittel V Immaterielle rettigheter

4.6.1 Artikkel 5 om immaterialrett

Artikkelen forplikter partene til effektiv og ikke-diskriminerende beskyttelse og håndheving av immaterielle rettigheter i samsvar med artikkelen, vedlegg XII og de konvensjoner som det er vist til i vedlegget. Det er presisert at dette gjelder både nasjonal behandling og bestevilkårsbehandling, med slike unntak som WTO-avtalen om handelsmessige sider ved immaterielle rettigheter (TRIPS) åpner for. Bestemmelsene i vedlegg XII fastsetter det nærmere innholdet i beskyttelsen av de forskjellige kategoriene av immaterielle rettigheter.

4.7 Kapittel VI Offentlige anskaffelser

4.7.1 Artikkel 6.1 om offentlige anskaffelser

Artikkelen fastslår at partenes forpliktelser og rettigheter hva gjelder offentlige anskaffelser skal reguleres av bestemmelsene om offentlige anskaffelser i relevante WTO-avtaler, som innlemmes og

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

gjøres gjeldende i avtalen. Artikkelen pålegger videre partene å samarbeide i Den blandede komité med sikte på å forbedre adgang til hverandres offentlige anskaffelsesmarkeder og styrke åpenhet i offentlige anskaffelser.

4.8 Kapittel VII Konkurransen

4.8.1 Artikkel 7.1 om konkurranseregler for foretak

Artikkelen fastslår at partene anerkjenner at visse typer adferd av foretak som har konkurransevridende effekt eller formål, er i uoverensstemmelse med denne avtalen dersom den påvirker handel mellom partene. Artikkelen forplikter videre partene til å samarbeide om håndteringen av konkurransedempende praksis. Fører ikke dette samarbeidet til tilfredsstillende resultat, gis en part anledning til å be om konsultasjoner i Den blandede komité. Artikkelen fastslår at kapitlet ikke omfattes av avtalens tvisteløsningsmekanisme.

4.8.2 Artikkel 7.2 om utvikling

Artikkelen er en utviklingsklausul som fastslår at partene i Den blandede komité skal undersøke mulighetene for å utvikle kapitlet innen tre år etter avtalens ikrafttredelse.

4.9 Kapittel VIII Handel og miljø

4.9.1 Artikkel 8.1 om formål

Artikkelen stadfester kapitlets kontekst og formål. Den viser til sentrale miljøerklæringer med generelle miljøprinsipper, herunder Rio-erklæringen fra 1992, og bekrefter sammenhengen mellom økonomisk utvikling, sosial utvikling og miljøvern. Artikkelen forplikter partene til å fremme bilateral og internasjonal handel på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling.

4.9.2 Artikkel 8.2 om omfang

Artikkelen fastslår at kapitlet gjelder for tiltak avtalepartene opprettholder eller innfører som berører handels- og investeringsaspekter av miljøspørsmål.

4.9.3 Artikkel 8.3 om rett til regulering

Artikkelen viser til partenes rett til å fastsette sitt eget nivå for beskyttelse av miljøet i tråd med

egen lovgivning, og binder partene til å søke å sikre at deres lovgivning, politikk og praksis bidrar til og oppmuntrer til et høyt beskyttelsesnivå i overensstemmelse med standarder, prinsipper og avtaler referert til i artikkel 8.5 og til å etterstrebe å forbedre beskyttelsesnivået for miljøet ytterligere.

4.9.4 Artikkel 8.4 om håndheving av miljølovgivning

Artikkelen forplikter partene til å håndheve sin miljølovgivning og til ikke å redusere nivået på sin miljøbeskyttelse ene og alene for å oppmuntre til handel eller investeringer fra en annen part, eller for å oppnå konkurransefordeler, eller fravike relevant lovgivning for å oppnå samme effekt.

4.9.5 Artikkel 8.5 om multilaterale miljøavtaler og prinsipper

Artikkelen stadfester at partene bekrefter sin forpliktelse til effektivt å implementere og etterleve multilaterale miljøavtaler og konvensjoner samt sin etterlevelse av prinsipper som får anvendelse for dem.

4.9.6 Artikkel 8.6 om fremme av miljøvennlig handel og investeringer

Artikkelen fastslår at partene vil etterstrebe å legge til rette for investeringer og fremme handel med varer og tjenester som er gunstige for miljøet og som bidrar til bærekraftig utvikling. Artikkelen sier videre at partene vil legge til rette for samarbeid mellom bedrifter når det gjelder denne typen varer og tjenester.

4.9.7 Artikkel 8.7 om samarbeid i internasjonale fora

Artikkelen fastslår at partene skal etterstrebe å styrke samarbeid hva gjelder handel og miljø i relevante internasjonale fora.

4.9.8 Artikkel 8.8 om gjennomføring og konsultasjoner

Artikkelen forplikter partene til å opprette kontaktpunkter. Partene kan gjennom disse kontaktpunktene be om konsultasjoner i Den blandede komité om spørsmål knyttet til dette kapitlet. Artikkelen fastslår at kapitlet ikke omfattes av avtalens tvisteløsningsmekanisme.

4.9.9 Artikkel 8.9 om utvikling

Artikkelen er en utviklingsklausul som fastslår at Den blandede komité ved forespørsel fra en av partene skal gjennomgå fremdrift i oppnåelsen av målsettingene i kapitlet og i lys av internasjonal utvikling vurdere områder hvor ytterligere tiltak kan fremme disse målene.

4.10 Kapittel IX Institusjonelle bestemmelser

4.10.1 Artikkel 9.1 om Den blandede komité

Bestemmelsen etablerer Den blandede komité, som består av representanter fra hver av partene. Den blandede komité skal administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen. Beslutninger fattes ved enstemmighet. Komiteen fastsetter sine egne prosedyreregler og kan beslutte å opprette de underkomiteer og arbeidsgrupper den anser som nødvendige for å bistå med å gjennomføre de pålagte oppgavene. Komiteen skal normalt møtes hvert annet år. Komiteen kan også møtes ekstraordinært når en part ber om det. Den kan vedta å endre vedleggene til avtalen, samt fastsette ikrafttredelsesdato for sine beslutninger med mindre en av partene tar forbehold om interne godkjenningsprosedyrer.

4.11 Kapittel X Tvisteløsning

4.11.1 Artikkel 10.1 om anvendelsesområdet

Artikkelen fastslår at tvisteløsningsbestemmelsene skal gjelde for løsningen av alle tvister mellom partene, herunder gjennom konsultasjoner, om tolkningen eller anvendelsen av avtalen. I tvister angående samme forhold som oppstår både under frihandelsavtalen og WTO-avtalen, kan klagende part velge hvilket forum tvisten skal løses i. Samme forhold kan ikke bringes inn for tvisteløsning i begge fora. Før en part anlegger sak under WTO-avtalen mot en annen part, skal parten underrette de andre partene om dette.

4.11.2 Artikkel 10.2 om vennskapelig mellomkomst, forlik eller megling

Bestemmelsen fastslår at partene ved enighet kan benytte vennskapelig mellomkomst, forlik eller megling. Disse prosedyrene skal være konfidensielle og skal ikke ha konsekvenser for partenes rettigheter under andre tvisteløsningsprosedyrer.

4.11.3 Artikkel 10.3 om konsultasjoner

Bestemmelsen fastslår at partene skal etterstrebe enighet om tolkningen og anvendelsen av frihandelsavtalen, samt at partene gjennom samarbeid og fortrolige konsultasjoner skal gjøre ethvert forsøk på å nå frem til en gjensidig tilfredsstillende løsning på spørsmål som oppstår. Bestemmelsen fastsetter videre prosedyrer for konsultasjoner mellom partene. Konsultasjonene skal finne sted i Den blandede komité med mindre de konsulterende partene blir enige om noe annet.

4.11.4 Artikkel 10.4 om anmodning av opprettelse av et voldgiftspanel

Bestemmelsen fastsetter prosedyrene for opprettelse av et voldgiftspanel. Tvistepartene må ha gjennomført konsultasjoner i minst 60 dager (30 dager i hastesaker) før et voldgiftspanel kan opprettes. Dersom tvisten ikke er løst gjennom konsultasjoner innen 60 dager, har den annen part rett til ved skriftlig henvendelse å anmode om opprettelse av et voldgiftspanel. Anmodning om etablering av voldgiftspanel skal identifisere de bestemte tiltak eller de spesifikke forhold som utgjør tvistens gjenstand og gi et kort sammendrag av de rettslige og faktiske grunnlag for klagen. Med mindre annet er avtalt, skal voldgiftspanelets mandat være å undersøke forholdet, klarlegge juss og faktum og gi en grunngitt rapport med eventuelle anbefalinger for løsning av tvisten og gjennomføring av avgjørelsen. Dersom mer enn én part anmoder om etablering av et voldgiftspanel relatert til samme forhold eller hvor anmodningen involverer klage mot mer enn én part, skal så vidt mulig ett enkelt voldgiftstribunal bli etablert for å undersøke klager relatert til samme forhold. Det gis adgang for en avtalepart som ikke er part i tvisten til å delta som tredjepart.

4.11.5 Artikkel 10.5 om utvelgelse av voldgiftspanelet

Bestemmelsen fastsetter reglene for oppnevning av voldgiftspanelet, som skal bestå av tre medlemmer. Hver av partene i tvisten skal oppnevne et medlem innen 30 dager etter anmodning om etablering av voldgiftspanel er mottatt. Partene skal i fellesskap oppnevne det tredje medlemmet, som skal lede panelet, innen 45 dager fra anmodningen er mottatt. Dersom ikke alle panelmedlemmene er oppnevnt innen denne 45-dagersfristen, skal Den internasjonale domstolen i Haag på forespørsel fra en av partene oppnevne gjenværende med-

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

lemmer innen 30 dager fra forespørsel. Panelmedlemmer skal ha anerkjent kompetanse innen relevante områder. Utvelgelsen av panelmedlemmene skal foretas i samsvar med nærmere angitte prinsipper om uavhengighet og objektivitet. Partene i en tvist kan i inntil 30 dager etter oppnevning skriftlig og grunnlagt komme med innsigelser mot ethvert panelmedlem dersom omstendighetene foranlediger begrunnet tvil om medlemmet oppfyller kravene i tvisteløsningsbestemmelsene. Hvis den andre parten er uenig, skal et medlem av Den internasjonale domstol avgjøre spørsmålet om innsigelse mot et panelmedlem. Dersom et oppnevnt panelmedlem sier opp eller er ute av stand til å fungere som sådant, skal en etterfølger oppnevnes.

4.11.6 Artikkel 10.6 om voldgiftspanelets prosedyreregler

Bestemmelsen fastslår at med mindre partene i en tvist har avtalt annet, skal voldgiftspanelets prosedyre følge prosedyreregler fastsatt av Den blandede komité innen et år etter at frihandelsavtalen trår i kraft. Voldgiftspanelet skal undersøke forholdet som er gjenstand for tvisten i lys av bestemmelsene i frihandelsavtalen og i samsvar med folkerettens regler om tolkning. Med mindre partene bestemmer annet, skal voldgiftspanelets høringer være åpne for offentligheten og voldgiftspanelet selv bestemme hvor høringene skal finne sted. Voldgiftspanelets avgjørelser fattes ved flertallsbeslutning.

4.11.7 Artikkel 10.7 om voldgiftspanelets rapport

Bestemmelsen fastslår at panelet skal avgi en innledende rapport som inneholder dens funn og avgjørelser til tvistepartene innen 90 dager (senest innen fem måneder) etter etableringen av voldgiftspanelet. En tvistepart kan avgi skriftlige kommentarer til den innledende rapporten innen 14 dager etter den er mottatt. Voldgiftspanelet skal som hovedregel presentere en endelig rapport til tvistepartene innen 30 dager etter at den innledende rapporten er mottatt. Den endelige rapporten og eventuelle tilleggsrapporter i henhold til avtalens artikkel 10.9 og artikkel 10.10 skal kommuniseres til partene. Med mindre annet er avtalt av tvistepartene skal de offentliggjøres. Enhver avgjørelse av voldgiftspanelet under alle bestemmelsene i kapittel 10 skal være endelige og bindende for tvistepartene.

4.11.8 Artikkel 10.8 om utsettelse og avslutning av sakens behandling

Bestemmelsen fastslår at dersom tvistepartene samtykker, kan et voldgiftspanel utsette sitt arbeid når som helst i inntil 12 måneder. Den fastslår også at en klagende part kan trekke sin klage når som helst frem til voldgiftspanelets endelige rapport er avgitt, som imidlertid ikke utelukker at den kan avgi ny klage om samme forhold senere. Partene kan i henhold til denne bestemmelsen også når som helst ved felles skriftlig henvendelse til voldgiftspanelets leder enes om å avslutte voldgiftspanelets behandling av tvisten.

4.11.9 Artikkel 10.9 om gjennomføring av rapporten

Bestemmelsen fastsetter at innklagede part omgående skal gjennomføre avgjørelsen i den endelige rapporten. I den grad det ikke praktisk lar seg gjøre, skal tvistepartene etterstrebe enighet om en rimelig tid for at avgjørelsen gjennomføres. Dersom tvistepartene innen 45 dager ikke blir enige om rimelig tid for gjennomføring, kan en av dem anmode voldgiftspanelet om å avgjøre spørsmålet. Den innklagede part skal også omgående, eller innen rimelig tid dersom det er avtalt, underrette den andre tvisteparten om tiltak iverksatt for å gjennomføre voldgiftspanelets avgjørelse. Dessuten skal den angi hvordan iverksatte tiltak sikrer at avgjørelsen gjennomføres ved en beskrivelse som er tilstrekkelig detaljert til at den andre tvisteparten kan vurdere de iverksatte tiltak. Dersom det er uenighet om hvorvidt et tiltak iverksatt for å gjennomføre en avgjørelse i en endelig rapport eksisterer eller samsvarer med kravene i rapporten, skal slik uenighet, dersom en part anmoder om det, bli avgjort av det samme voldgiftspanelet før kompensasjon kan etterspørres eller mottiltak iverksettes.

4.11.10 Artikkel 10.10 om kompensasjon og mottiltak

Bestemmelsen fastsetter regler for det tilfelle at voldgiftspanelet kommer til at den innklagede part ikke har gjennomført avgjørelsen i dets endelige rapport, og for det tilfelle at den innklagede part meddeler den klagende part at den ikke akter å gjennomføre avgjørelsen. I så fall skal partene ved anmodning fra klagende part gå inn i konsultasjoner med sikte på enighet om gjensidig akseptabel kompensasjon. Dersom partene ikke blir enige innen 20 dager etter klagende parts anmod-

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

ning er mottatt, kan mottiltak som tilsvarende virkningene av den innklagede parts tiltak eller andre forhold som voldgiftspanelet fant var uforenelig med frihandelsavtalen iverksettes av den klagende part. Med mindre det ikke lar seg praktisk gjennomføre, skal slike mottiltak iverksettes i samme sektor eller sektorer som de opprinnelige tiltak eller andre forhold voldgiftstribunalet fant var uforenelig med frihandelsavtalen. Klagende part skal underrette innklagede part om slike mottiltak senest 30 dager før de iverksettes. Innklagede part kan deretter be det opprinnelige voldgiftspanelet avgjøre hvorvidt slike mottiltak har en virkning som tilsvarende enten den innklagede parts tiltak eller eventuelle andre forhold som voldgiftspanelet fant var uforenelig med frihandelsavtalen. I så fall skal mottiltak ikke iverksettes før voldgiftspanelet har avgjort saken, som skal skje innen 45 dager. Både kompensasjon og mottiltak skal være midlertidige og ikke være i kraft utover tidsrommet frem til det opprinnelige tiltaket eller andre uforenelige forhold opphører eller tvisten er løst på annet vis. Dersom en part anmoder om det, skal det opprinnelige voldgiftstribunalet avgjøre både hvorvidt gjennomførte tiltak er i tråd med den opprinnelige endelige rapporten og i lys av dette hvorvidt mottiltak skal avsluttes eller endres. Slik avgjørelse vil være endelig og bindende for partene.

4.11.11 Artikkel 10.11 om andre bestemmelser

Bestemmelsen fastslår at voldgiftspanelet det refereres til i artikkel 10.9 og artikkel 10.10 hvis mulig skal bestå av de samme panelmedlemmene som utstedte den opprinnelige rapporten. Bestemmelsen angir også ytterligere regler for hvordan voldgiftspanelet skal forholde seg til tidsfristene i kapitlet.

4.12 Kapittel XI Avsluttende bestemmelser

4.12.1 Artikkel 11.1 om oppfyllelse av forpliktelser

Bestemmelsen fastslår at partene skal treffe ethvert generelt eller særlig tiltak som er nødvendig for å oppfylle forpliktelsene etter avtalen.

4.12.2 Artikkel 11.2 om vedlegg, tillegg og fotnoter

Bestemmelsen fastslår at vedleggene, tilleggene og fotnotene i avtalen er en integrert del av avtalen.

4.12.3 Artikkel 11.3 om avtalen om arbeidstakerrettigheter

Bestemmelsen fastslår at partene skal styrke sin dialog og sitt samarbeid med hensyn til arbeidstakerrettigheter gjennom avtalen om arbeidstakerrettigheter som er inngått separat fra, men side om side med frihandelsavtalen.

4.12.4 Artikkel 11.4 om gjennomgang tilknyttet bærekraftig utvikling

Bestemmelsen fastslår at partene ved forespørsel fra en av partene skal gjennomgå forhold knyttet til bærekraftig utvikling i lys av internasjonal utvikling på dette området.

4.12.5 Artikkel 11.5 om endringer

Bestemmelsen fastslår at enhver part kan inngi forslag til endringer i avtalen til Den blandede komité for vurdering og godkjenning. Når Den blandede komité har vurdert og godkjent endringsforslagene, sendes de til partene for ratifisering, godtakelse eller godkjennelse i samsvar med nasjonale krav. Med mindre partene bestemmer noe annet, skal endringene tre i kraft første dag i den tredje måneden etter at siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjennelsesinstrument er deponert. Med mindre en part tar forbehold om annet, kan Den blandede komité ta initiativ til og gjennomføre endring av tillegg og vedlegg uten partenes etterfølgende ratifisering, godtakelse eller godkjennelse, jf. artikkel 9.1 nr. 8.

4.12.6 Artikkel 11.6 om tiltredelse

Bestemmelsen åpner for at enhver stat som blir medlem av EFTA kan tiltre frihandelsavtalen på vilkår besluttet av avtalepartene og forutsatt at Den blandede komité godtar statens tiltredelse.

4.12.7 Artikkel 11.7 om oppsigelse og opphør av avtalen

Bestemmelsen gir partene adgang til å si opp avtalen med seks måneders varsel. Avtalen opphører dersom Hongkong SAR sier opp avtalen. Avtalen

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

skal opphøre for en EFTA-stat som trer ut av EFTA, og denne skal omgående avgi en kopi av melding om fratreden til de andre EFTA-statene.

4.12.8 Artikkel 11.8 om ikrafttredelse

Bestemmelsen fastslår at avtalen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes i overensstemmelse med partenes respektive nasjonale rettslige krav. Avtalen trer i kraft 1. juni 2012 for de parter som har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssinstrumenter hos depositaren senest to måneder før denne dato, så fremt Hongkong SAR er blant disse.

Dersom avtalen ikke trer i kraft 1. juni 2012, skal den tre i kraft første dag i den tredje måneden etter at Hongkong SAR og minst én EFTA-stat har

deponert sine ratifikasjonsinstrumenter mv. hos depositaren. For en EFTA-stat som deponerer sitt ratifikasjonsinstrument etter avtalens ikrafttredelse, skal avtalen tre i kraft på den første dag i den tredje måneden etter at instrumentet er deponert hos depositaren.

Avtalen vil ikke tre i kraft mellom Hongkong SAR og en EFTA-stat med mindre den bilaterale landbruksavtalen mellom EFTA-staten og Hongkong SAR trer i kraft samtidig. Avtalen er i kraft så lenge den bilaterale landbruksavtalen er i kraft mellom disse partene.

4.12.9 Artikkel 11.9 om depositar

Bestemmelsen fastslår at Norge skal være depositar for avtalen.

5 Avtalen om arbeidstakerrettigheter

Hongkong SAR har ikke selvstendig kompetanse til å delta i ILO, men representeres gjennom Kina. Hongkong SAR kunne ikke akseptere bestemmelser om handel og arbeidstakerrettigheter i selve frihandelsavtalen. Det ble derfor innenfor rammen av forhandlingene om frihandelsavtalen fremforhandlet en separat avtale om arbeidstakerrettigheter. Denne avtalen vil tre i kraft samtidig som frihandelsavtalen. Hongkong SAR har ikke selvstendig kompetanse til å delta i ILO, men representeres gjennom Kina.

Avtalen om arbeidstakerrettigheter bekrefter partenes forpliktelser under relevante ILO-konvensjoner. Avtalen fastslår at brudd på de grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet

ikke kan påberopes eller på annet vis brukes som legitim konkurransefordel, og at arbeidsstandarder ikke skal brukes til handelsproteksjonistiske formål. Den inneholder videre bestemmelser om en parts rett til å regulere sitt arbeidsmarked og om at en part ikke skal svekke eller unngå å håndheve arbeidstakerrettigheter for å oppnå konkurransefortrinn. Avtalen etablerer dialog mellom partene på spørsmål knyttet til arbeidstakerrettigheter. Dersom det skulle oppstå uenighet knyttet til denne avtalen, kan en avtalepart gjennom etablerte kontaktpunkter be om konsultasjoner. Avtalen presiserer at partene ikke gis adgang til å henvisne en eventuell tvist knyttet til avtalen til en tredjepart eller til en internasjonal domstol.

6 Den bilaterale landbruksavtalen

EFTA-statene har ingen felles landbrukspolitikk og ubearbeidede landbruksvarer er ikke en del av frihandelsavtalens hovedavtale. WTOs regelverk forutsetter imidlertid at frihandelsavtalen skal eliminere toll og andre handelsrestriksjoner for den vesentlige del av samhandelen. Det er derfor fremforhandlet individuelle bilaterale avtaler om handel med ubearbeidede landbruksvarer mellom den enkelte EFTA-stat og Hongkong SAR.

I de bilaterale forhandlingene om ubearbeidede landbruksvarer har det vært en forutsetning at hver avtalepart skal kunne gjennomføre sin egen nasjonale landbrukspolitikk. Det er tollfri markedsadgang for alle varer inn til Hongkong SAR, inkludert landbruksvarer. Avtalen mellom Norge og Hongkong SAR inneholder lister over tollkonsesjoner fra norsk side. Det er ikke gitt tollreduksjoner for særlig sensitive norske jordbruksprodukter. Det er gitt noen tollreduksjoner for blomster, grønnsaker, frukt, krydder, oljer og tobakk.

Landbruksavtalen medfører at Hongkong SAR skal gi Norge tollfri markedsadgang for landbruksvarer som spesifisert i avtalens artikkel 1.2. Norge skal gi Hongkong SAR tollfri markedsadgang for landbruksvarer som spesifisert i vedlegg I.

Partene kan konsultere om videre liberalisering av handelen med landbruksvarer. I landbruksavtalens artikkel 7 vises det til enkelte artikler i frihandelsavtalen mellom Hongkong SAR og EFTA som skal gjelde, med de nødvendige tilpasninger (*mutatis mutandis*), for landbruksavtalen. Partene forplikter seg blant annet til å løse eventuelle tvister og uenigheter i Den blandede komité.

Den bilaterale landbruksavtalen er ellers tilknyttet bestemmelsene i WTO-avtalen om landbruk. Den bilaterale landbruksavtalen trer i kraft samtidig som frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong SAR trer i kraft mellom Norge og Hongkong SAR.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

7 Gjennomføring av frihandelsavtalen i norsk rett

I Prop. 1 LS (2011-2012) Skatter og avgifter gis Finansdepartementet fullmakt til å iverksette de tollmessige sider ved frihandelsavtalen og landbruksavtalen med Hongkong SAR for budsjettperioden 2012. Avtalene vil bli gjennomført ved endring av tolltariffen. De nødvendige endringer vil også bli gjennomført i Finansdepartementets for-

skrift av 13. desember 2004 nr. 1702 om preferensielle opprinnelsesregler.

For øvrig nødvendiggjør ikke frihandelsavtalen, den bilaterale landbruksavtalen eller avtalen om arbeidstakerrettigheter lov eller forskriftsendring.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Tollkonsesjonene som følger av frihandelsavtalen med Hongkong SAR kan på usikkert grunnlag antas å gi staten et årlig provenytap i størrelsesorden 20 millioner kroner. Frihandelsavtalen vil tidligst kunne tre i kraft 1. juni 2012. Med utgangspunkt i denne ikrafttredelsesdato anslås påløpt provenytap som følge av reduserte tollinntekter til rundt 12 millioner kroner i 2012, mens det bokførte tapet anslås til om lag 10 millioner kroner.

På denne bakgrunn fremmes det forslag om at bevilgningen over kapittel 5511 Tollinntekter, post 70 reduseres med 10 millioner kroner. Frihandelsavtalen, den tilhørende bilaterale landbruksavtalen og avtalen om arbeidstakerrettigheter medfører ikke andre nevneverdige budsjettmessige konsekvenser for Norge.

Utover vanlige oppgaver i forbindelse med Den blandede komité og dens underkomiteer, samt toll- og opprinnelsesrelaterte spørsmål, vil ikke avtalene ha administrative konsekvenser.

Som følge av Hongkong SARs åpne økonomi med tollfrihet for alle varer og relativt få restriksjoner for handel med tjenester og investeringer, vil de direkte samfunnsøkonomiske gevinstene som oppnås gjennom bedre markedsadgang for eksport og investeringer fra Norge være begren-

sede på kort sikt. Den fremforhandlede avtalen sikrer imidlertid at åpenheten videreføres. Hongkong SAR forpliktes til å opprettholde den ikke-diskriminerende markedsadgangen. Denne forutsigbarheten vil på noe lengre sikt være viktig og positiv for norske eksportører, ikke minst for eksportører av tjenester, og norske bedrifter som vil etablere seg i Hongkong SAR.

Videre gir reduserte importhindre gevinst gjennom økt konkurranse som fører til at norske forbrukere vil stå overfor bredere og bedre vare- og tjenestetvalg og lavere priser. Økt import medfører dermed også velferdsøkning for norske forbrukere. På grunn av Norges allerede lave tollsatser på industrivarer og begrensede tollkonsesjoner på landbruksvarer vil imidlertid handelsavtalen kun i få tilfeller gi vesentlig bedre betingelser for import av varer.

Kapitlet om handel og miljø, sideavtalen om arbeidstakerrettigheter og utviklingsklausulen om bærekraftig utvikling bidrar til en bevisstgjøring og aksept av at handel skal foregå på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling.

Avtalen vurderes ikke å ha målbar betydning for naturmiljøet.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

9 Konklusjon og tilråding

Frihandelsavtalen og avtalen om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og avtalen om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR vil bidra til økt handel og verdiskaping.

Frihandelsavtalen, avtalen om arbeidstakerrettigheter og den bilaterale avtalen om handel med landbruksvarer er forelagt samtlige departementer som alle anbefaler at ratifikasjon finner sted. Nærings- og handelsdepartementet tilrår at frihandelsavtalen og avtalen om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og den bilaterale avtalen om handel med landbruks-

varer mellom Norge og Hongkong SAR ratifiseres. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011, i samsvar med et vedlagt forslag.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Forslag

til vedtak om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

I

I statsbudsjettet for 2012 blir det gjort følgende endringer:

Inntekter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
5511		Tollinntekter	
	70	Toll, blir redusert med	10 000 000
		fra kr 2 260 000 000 til kr 2 250 000 000	

II

Stortinget samtykker i ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011.

Vedlegg 1

Free Trade Agreement between the EFTA States and Hong Kong, China

Preamble

Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, the Swiss Confederation (hereinafter referred to as the "EFTA States") on the one part, and the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China (hereinafter referred to as "Hong Kong, China"), on the other, hereinafter individually referred to as a "Party" or collectively as the "Parties":

RECOGNISING the common wish to strengthen the links between the EFTA States on the one part and Hong Kong, China on the other by establishing closer and lasting trade and investment relations;

REAFFIRMING their commitment to democracy, the rule of law, human rights and fundamental political and economic freedoms in accordance with their obligations under international law, and principles and objectives set out in the United Nations Charter and the Universal Declaration of Human Rights;

REAFFIRMING their commitment to pursue the objective of sustainable development and recognising the interdependence and mutual supportiveness of trade, environment and labour policies in this respect;

RECALLING their rights and obligations under multilateral environmental agreements applicable to them, and the respect for the fundamental principles and rights at work, including the principles set out in the relevant International Labour Organisation Conventions applicable to them;

AIMING to create new employment opportunities, raise the living standards of their people and improve their living conditions through liberalising trade and improving levels of protection of health and safety and of the environment;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade bet-

Frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina

Fortale

Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge og Det sveitsiske edsforbund (heretter kalt «EFTA-statene») på den ene siden og Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina (heretter kalt «Hongkong, Kina») på den andre siden, hver for seg heretter kalt «part» eller samlet kalt «partene»,

SOM ERKJENNER at det er et felles ønske å styrke båndene mellom EFTA-statene på den ene siden og Hongkong, Kina på den andre siden ved å etablere tettere og varige handels- og investeringsforbindelser,

SOM PÅ NYTT BEKREFTER sin oppslutning om demokratiet, rettsstaten, menneskerettighetene og de grunnleggende politiske og økonomiske friheter i samsvar med sine forpliktelser etter folkeretten, og om prinsippene og målsettingene nedfelt i De forente nasjoners pakt og Verdenserklæringen om menneskerettighetene,

SOM PÅ NYTT BEKREFTER at de forplikter seg til å søke å nå målet om en bærekraftig utvikling, og som i den forbindelse er oppmerksom på den gjensidige avhengigheten og støtten som eksisterer mellom handels-, miljø- og arbeidslivspolitik,

SOM MINNER OM sine rettigheter og forpliktelser i henhold til multilaterale miljøavtaler som gjelder for dem, og om respekt for grunnleggende prinsipper og rettigheter på arbeidsplassen, herunder prinsippene fastsatt i de relevante konvensjoner fra Den internasjonale arbeidsorganisasjon som gjelder for dem,

SOM HAR SOM MÅL å skape nye arbeidsplasser, heve befolkningens levestandard og bedre deres levekår ved å liberalisere handelen og styrke vernet av helse, miljø og sikkerhet,

SOM ØNSKER å skape gunstige vilkår for å utvikle og diversifisere handelen seg imellom og

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

ween them and for the promotion of commercial and economic co-operation in areas of common interest on the basis of equality, mutual benefit, non-discrimination and international law;

RECOGNISING the importance of trade facilitation in promoting efficient and transparent procedures to reduce costs and to enhance predictability for the trading communities of the Parties;

DETERMINED to promote and further strengthen the multilateral trading system, building on their respective rights and obligations under the Marrakesh Agreement establishing the World Trade Organisation (hereinafter referred to as the "WTO") and the other agreements negotiated thereunder, thereby contributing to the harmonious development and expansion of world trade;

DETERMINED to implement this Agreement in line with the objectives to preserve and protect the environment through sound environmental management and to promote an optimal use of the world's resources in accordance with the objective of sustainable development;

AFFIRMING their commitment to prevent and combat corruption in international trade and investment and to promote the principles of transparency and good governance;

ACKNOWLEDGING the importance of good corporate governance and corporate social responsibility for sustainable development, and affirming their aim to encourage enterprises to take into account internationally recognised guidelines and principles where appropriate;

CONVINCED that this Agreement will enhance the competitiveness of their firms in global markets and create conditions encouraging economic, trade and investment relations between them;

HAVE AGREED, in pursuit of the above, to conclude the following Free Trade Agreement (hereinafter referred to as "this Agreement"):

for å fremme handelsmessig og økonomisk samarbeid på områder av felles interesse på grunnlag av likhet, gjensidig nytte, likebehandling og folkerett,

SOM ERKJENNER at det er viktig å lette handelen for å fremme effektive og åpne prosedyrer og derved redusere kostnader og skape større forutsigbarhet for partenes handelsinteresser,

SOM ER FAST BESTEMT PÅ å fremme og ytterligere styrke det multilaterale handelssystemet ved å bygge på sine respektive rettigheter og forpliktelser etter Marrakesh-avtalen om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon (heretter kalt «WTO») og de øvrige avtaler som er forhandlet fram innenfor dens ramme, og derved medvirke til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen,

SOM ER FAST BESTEMT PÅ å gjennomføre denne avtale i tråd med målsettingen om å bevare og verne om miljøet gjennom god miljøstyring og å fremme en best mulig utnyttelse av verdens ressurser i samsvar med målsettingen om en bærekraftig utvikling,

SOM BEKREFTER at de forplikter seg til å forebygge og bekjempe korrupsjon i internasjonal handel og internasjonale investeringer og å fremme prinsippene om åpenhet og et godt styre-sett,

SOM ERKJENNER at god foretaksledelse og samfunnsansvar er viktig for en bærekraftig utvikling, og som bekrefter at de har som mål å stimulere foretak til å ta hensyn til internasjonalt anerkjente retningslinjer og prinsipper der det passer,

SOM ER OVERBEVIST OM at denne avtale vil styrke foretakenes konkurranseevne i globale markeder og skape vilkår som stimulerer de økonomiske forbindelser og handels- og investeringsforbindelsene dem imellom,

ER ENIGE OM, for å nå ovennevnte mål, å inngå følgende frihandelsavtale (heretter kalt «denne avtale»):

Chapter 1

General provisions

Article 1.1

Objectives

1. The Parties hereby establish a free trade area in accordance with the provisions of this Agreement and the complementary agreements on agriculture, concurrently concluded between the EFTA States and Hong Kong, China.

Kapittel 1

Alminnelige bestemmelser

Artikkel 1.1

Formål

1. Partene oppretter herved et frihandelsområde i samsvar med bestemmelsene i denne avtale og tilleggsavtalene om landbruk, som samtidig inngås mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

2. The objectives of this Agreement are:

- a) to achieve the liberalisation of trade in goods, in conformity with Article XXIV of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994 (hereinafter referred to as the "GATT 1994");
- (b) to achieve the liberalisation of trade in services, in conformity with Article V of the General Agreement on Trade in Services (hereinafter referred to as the "GATS");
- (c) to mutually enhance investment opportunities;
- (d) to facilitate and expand trade in goods and services;
- (e) to ensure adequate and effective protection of intellectual property rights, in accordance with international standards applicable to the Parties;
- (f) to improve access to each other's government procurement markets on a mutual basis;
- (g) to promote competition in their economies, particularly as it relates to economic relations between the Parties;
- (h) to develop international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to ensure that this objective is integrated and reflected in the Parties' trade relationship; and
- (i) to contribute thereby to the harmonious development and expansion of world trade.

Article 1.2

Geographical Scope

1. This Agreement shall, except as otherwise specified in Annex IV, apply:
 - (a) for an EFTA State:
 - (i) to its land territory, internal waters, and territorial sea, and the air-space above, in accordance with international law; and
 - (ii) beyond the territorial sea, with respect to measures taken in the exercise of its sovereign right or jurisdiction in accordance with international law;
 - (b) for Hong Kong, China: to the land and sea comprised within the boundary of the Hong Kong Special Administrative Region only, including Hong Kong Island, Kowloon, the New Territories, and the waters of Hong Kong.
2. This Agreement shall not apply to the Norwegian territory of Svalbard, with the exception of trade in goods.

2. Formålet med denne avtale er

- a) å oppnå liberalisering av handelen med varer i samsvar med artikkel XXIV i generalavtalen om tolltariffer og handel fra 1994 (heretter kalt «GATT 1994»),
- b) å oppnå liberalisering av handelen med tjenester i samsvar med artikkel V i generalavtalen om handel med tjenester (heretter kalt «GATS»),
- c) gjensidig å styrke investeringsmulighetene,
- d) å lette og utvide handelen med varer og tjenester,
- e) å sikre tilstrekkelig og effektivt vern av immaterielle rettigheter, i samsvar med internasjonale standarder som gjelder for partene,
- f) å bedre tilgangen til hverandres markeder for offentlige anskaffelser på gjensidig grunnlag,
- g) å fremme konkurranse i partenes økonomier, særlig hva angår de økonomiske forbindelser dem imellom,
- h) å sikre at internasjonal handel utvikles på en slik måte at det bidrar til målsettingen om en bærekraftig utvikling, og at denne målsettingen innlemmes og kommer til uttrykk i partenes handelsforbindelser, og
- i) derved å bidra til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen.

Artikkel 1.2

Geografisk virkeområde

1. Med mindre noe annet er fastsatt i vedlegg IV, får denne avtale anvendelse
 - a) for en EFTA-stat:
 - i) på dens landterritorium, indre farvann og sjøterritorium samt luftrommet over, i samsvar med folkeretten, og
 - ii) utenfor sjøterritoriet, med hensyn til tiltak vedkommende stat treffer for å utøve sine suverene rettigheter eller sin myndighet i henhold til folkeretten,
 - b) for Hongkong, Kina: kun på land og sjø som ligger innenfor Hongkong spesielle administrative regions grenser, herunder Hongkong-øya, Kowloon, de nye territoriene og Hongkongs farvann.
2. Denne avtale får ikke anvendelse på det norske territoriet på Svalbard, med unntak av handel med varer.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

*Article 1.3***Trade and Economic Relations Governed by this Agreement**

1. This Agreement shall apply to the trade and economic relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Hong Kong, China, but not to the trade relations between individual EFTA States, unless otherwise provided for in this Agreement.
2. As a result of the Customs Treaty of 29 March 1923 between Switzerland and Liechtenstein, Switzerland shall represent Liechtenstein in matters covered thereby.

*Article 1.4***Relationship to Other International Agreements**

1. The Parties confirm their rights and obligations under the Marrakesh Agreement establishing the WTO (hereinafter referred to as the "WTO Agreement") and the other agreements negotiated thereunder to which they are a party and any other international agreements to which they are a party or which are applicable to a Party. If a Party considers that there is an inconsistency between this Agreement and any other international agreements to which they are a party or which are applicable to a Party, the Parties shall immediately consult with each other with a view to finding a mutually satisfactory solution in accordance with customary rules of public international law.
2. If a Party considers that the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas, arrangements for frontier trade or other preferential agreements by another Party has the effect of altering the trade regime provided for by this Agreement, it may request consultations with that Party. That Party shall afford adequate opportunity for consultations with the requesting Party.¹

¹ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 2 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes (hereinafter referred to as the "WTO Dispute Settlement Understanding").

*Artikkel 1.3***Handelsforbindelser og økonomiske forbindelser regulert av denne avtale**

1. Denne avtale får anvendelse på handelsforbindelsene og de økonomiske forbindelsene mellom den enkelte EFTA-stat på den ene siden og Hongkong, Kina på den andre siden, men ikke på handelsforbindelsene mellom de enkelte EFTA-statene, med mindre noe annet er fastsatt i denne avtale.
2. Som et resultat av tolltraktaten av 29. mars 1923 mellom Sveits og Liechtenstein skal Sveits representere Liechtenstein i spørsmål som omfattes av traktaten.

*Artikkel 1.4***Forholdet til andre internasjonale avtaler**

1. Partene stadfester sine rettigheter og forpliktelser i henhold til Marrakesh-avtalen om opprettelse av WTO (heretter kalt «WTO-avtalen») og de øvrige avtalene som er forhandlet fram innenfor rammen av den, og som de er part i, samt enhver annen internasjonal avtale de er part i, eller som får anvendelse for en part. Dersom en part mener det er motstrid mellom denne avtale og andre internasjonale avtaler de er part i, eller som får anvendelse for en part, skal partene umiddelbart samrå seg med hverandre for å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning i samsvar med folkerettens sedvane-rettslige regler.
2. Dersom en part anser at en annen parts opprettholdelse eller opprettelse av tollunioner, frihandelsområder, ordninger for grensehandel eller andre preferanseavtaler endrer handelsregimet som er fastsatt ved denne avtale, kan den be om konsultasjoner med den annen part. Denne parten skal gi tilstrekkelig mulighet for konsultasjoner med den anmodende part.¹

¹ Det forutsettes at konsultasjoner holdt i henhold til nr. 2 ikke skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser verken etter kapittel 10 eller etter WTO-avtalen om regler og prosedyrer ved tvisteløsning (heretter kalt «WTOs tvisteløsningsavtale»).

Article 1.5

Regional and Local Government

Each Party shall take every available measure to ensure the observance of all obligations and commitments under this Agreement by its respective regional and local governments and authorities, and by non-governmental bodies in the exercise of governmental powers delegated to them by central, regional and local governments or authorities.

Article 1.6

Transparency

1. The Parties shall publish, make publicly available, or, if not publicly available, provide upon request, their laws, regulations, judicial decisions, administrative rulings of general application as well as their respective international agreements, that are relevant to this Agreement.
2. The Parties shall promptly respond to specific questions and provide, upon request, information to each other on matters referred to in paragraph 1.
3. Nothing in this Agreement shall require any Party to disclose information, in particular confidential information, that would impede law enforcement or violate domestic law, or otherwise be contrary to the public interest or would prejudice the legitimate commercial interests of any economic operator.
4. In case of any inconsistency between the provisions of this Article and provisions relating to transparency in other Chapters of this Agreement, the latter shall prevail to the extent of the inconsistency.

Article 1.7

Confidentiality

Where a Party provides information to another Party in accordance with this Agreement and designates the information as confidential,² the Party receiving the information shall treat the information as confidential in accordance with its domestic law and practice. Such information shall

² It is understood that all information provided in relation to the rules of origin under Annex IV or the importation, exportation, advance rulings or transit of goods under Annex V shall be confidential, regardless of designation.

Artikkel 1.5

Regionale og lokale myndigheter

Hver part skal treffe alle tilgjengelige tiltak for å påse at alle forpliktelser etter denne avtale overholdes av dens respektive regionale og lokale administrative enheter og myndigheter og av ikke-statlige organer når disse utøver offentlig myndighet delegert til dem av sentrale, regionale og lokale administrative enheter eller myndigheter.

Artikkel 1.6

Åpenhet

1. Partene skal kunngjøre, gjøre offentlig tilgjengelig eller, dersom de ikke er offentlig tilgjengelig, på anmodning skaffe de av deres lover, forskrifter, rettsavgjørelser og forvaltningsvedtak som er gitt generell anvendelse, samt sine respektive internasjonale avtaler dersom de har betydning for denne avtale.
2. Partene skal omgående besvare konkrete spørsmål og på anmodning gi hverandre opplysninger om saker nevnt i nr. 1.
3. En part skal ikke etter noen bestemmelse i denne avtale pålegges å gi videre opplysninger, særlig fortrolige opplysninger, dersom utlevering av opplysningene vil hindre retts håndhevingen eller utgjøre et brudd på intern rett eller på annen måte være i strid med offentlighetens interesser eller være til skade for en markedsdeltakers legitime forretningsinteresser.
4. Dersom det er motstrid mellom bestemmelsene i denne artikkel og bestemmelser om åpenhet i andre kapitler i denne avtale, skal sistnevnte gå foran i den utstrekning det foreligger motstrid.

Artikkel 1.7

Fortrolig behandling

Dersom en part gir opplysninger til en annen part i samsvar med denne avtale og betegner opplysningene som fortrolige,² skal parten som mottar opplysningene, behandle dem som fortrolige i henhold til sin interne rett og praksis. Slike opplysninger skal benyttes kun til det formål de utle-

² Det forutsettes at alle opplysninger som gis om opprinnelsesreglene etter vedlegg IV eller om import, eksport, forhåndsavgjørelser eller transitt av varer etter vedlegg V, skal behandles fortrolig, uansett betegnelse.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

be used only for the purpose for which the information is provided, and shall not be otherwise disclosed without the specific written permission of the Party providing the information.

Chapter 2

Trade in goods

Article 2.1

Scope

1. This Chapter applies to trade between the Parties relating to:
 - (a) products classified under Chapters 25 to 97 of the Harmonized Commodity Description and Coding System (HS), excluding products listed in Annex I;
 - (b) processed agricultural products specified in Annex II, with due regard to the arrangements provided for in that Annex; and
 - (c) fish and other marine products as provided for in Annex III.
2. Hong Kong, China and each EFTA State have concluded agreements on trade in agricultural products on a bilateral basis. These agreements form part of the instruments establishing a free trade area between the EFTA States and Hong Kong, China.

Article 2.2

Rules of Origin

The rules of origin and methods of administrative co-operation are set out in Annex IV.

Article 2.3

Elimination of Customs Duties

1. Upon entry into force of this Agreement, the Parties shall abolish all customs duties on imports and exports of products originating in an EFTA State or in Hong Kong, China as set out in paragraph 1 of Article 2.1. No new customs duties shall be introduced.
2. Customs duties include any duty or charge of any kind imposed in connection with the importation or exportation of a product, including any form of surtax or surcharge, but does not include any charge covered by Articles III and VIII of the GATT 1994.

veres for, og skal ikke gis videre på annen måte uten særskilt skriftlig tillatelse fra den part som har gitt opplysningene.

Kapittel 2

Handel med varer

Artikkel 2.1

Virkeområde

1. Dette kapittel får anvendelse på handelen mellom partene med hensyn til
 - a) varer som hører under kapittel 25 til 97 i Det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (HS), med unntak av varer oppført i vedlegg I,
 - b) bearbeidede landbruksvarer oppført i vedlegg II, idet det tas tilbørlig hensyn til ordningene fastsatt i nevnte vedlegg, og
 - c) fisk og andre marine produkter som fastsatt i vedlegg III.
2. Hongkong, Kina og den enkelte EFTA-stat har inngått bilaterale avtaler om handel med landbruksvarer. Disse avtalene utgjør en del av dokumentene som oppretter et frihandelsområde mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina.

Artikkel 2.2

Opprinnelsesregler

Opprinnelsesregler og metoder for forvaltnings-samarbeid er fastsatt i vedlegg IV.

Artikkel 2.3

Avvikling av toll

1. Når denne avtale trer i kraft, skal partene avvikle all toll på import og eksport av varer med opprinnelse i en EFTA-stat eller i Hongkong, Kina som angitt i artikkel 2.1 nr. 1. Det skal ikke innføres ny toll.
2. Med toll menes toll eller avgift uansett art som ilegges i forbindelse med import eller eksport av en vare, herunder enhver form for tilleggsavgift eller ekstra avgift, men ikke avgifter som omfattes av artikkel III og VIII i GATT 1994.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Article 2.4

Import and Export Restrictions

The rights and obligations of the Parties in respect of export and import restrictions shall be governed by Article XI of the GATT 1994, which is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.5

Internal Taxation and Regulations

1. The Parties commit themselves to apply any internal taxes and other charges and regulations in accordance with Article III of the GATT 1994.
2. Exporters may not benefit from repayment of indirect taxes in excess of the amount of indirect taxes levied on products exported to one of the Parties.

Article 2.6

Sanitary and Phytosanitary Measures

1. The rights and obligations of the Parties in respect of sanitary and phytosanitary measures shall be governed by the WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures (hereinafter referred to as the "SPS Agreement").
2. The Parties shall strengthen their co-operation in the field of sanitary and phytosanitary measures, with a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to their respective markets.
3. Without prejudice to paragraph 1, the Parties agree to hold ad hoc consultations where a Party considers that another Party has taken measures which are likely to create, or have created, an obstacle to trade, in order to find an appropriate solution in conformity with the SPS Agreement. Such consultations may be conducted in person or via videoconference, teleconference, or any other agreed method. The Joint Committee established pursuant to Article 9.1 (hereinafter referred to as the "Joint Committee") shall be informed of the commencement and results of such consultations.³

³ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 3 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

Artikkel 2.4

Import- og eksportrestriksjoner

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til import- og eksportrestriksjoner skal reguleres av artikkel XI i GATT 1994, som herved innlemmes i denne avtale og gjøres til en del av den, med de nødvendige endringer.

Artikkel 2.5

Intern beskatning og regulering

1. Partene forplikter seg til å anvende intern beskatning og andre avgifter og reguleringer i samsvar med artikkel III i GATT 1994.
2. En eksportør kan ikke få refundert indirekte skatt ut over indirekte skatt lagt på varer som eksporteres til en part.

Artikkel 2.6

Veterinære og plantesanitære tiltak

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til veterinære og plantesanitære tiltak skal reguleres av bestemmelsene i WTO-avtalen om anvendelse av veterinære og plantesanitære tiltak (heretter kalt «SPS-avtalen»).
2. Partene skal styrke samarbeidet om veterinære og plantesanitære tiltak med sikte på å øke den gjensidige forståelsen av sine respektive systemer og lette adgangen til sine respektive markeder.
3. Med forbehold for bestemmelsene i nr. 1 er partene enige om å holde konsultasjoner ad hoc dersom en part anser at en annen part har truffet tiltak som trolig vil skape, eller har skapt, en handelshindring, med sikte på å finne en hensiktsmessig løsning i samsvar med SPS-avtalen. Slike konsultasjoner kan holdes ved personlig fremmøte eller ved bruk av videokonferanse, telefonkonferanse eller andre omforente metoder. Den blandede komité nedsatt i henhold til artikkel 9.1 (heretter kalt «Den blandede komité») skal underrettes om når konsultasjonene begynner, og om utfallet av dem.³

³ Det forutsettes at konsultasjoner holdt i henhold til nr. 3 ikke skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser verken etter kapittel 10 eller etter WTOs tvisteløsningsavtale.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

4. The Parties shall exchange names and addresses of designated contact points for matters relating to sanitary and phytosanitary measures in order to facilitate communication and the exchange of information.

Article 2.7

Technical Regulations

1. The rights and obligations of the Parties in respect of technical regulations, standards and conformity assessment procedures shall be governed by the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade (hereinafter referred to as the "TBT Agreement").
2. The Parties shall strengthen their co-operation in the field of technical regulations, standards and conformity assessment procedures, with a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to their respective markets.
3. Without prejudice to paragraph 1, the Parties agree to hold ad hoc consultations where a Party considers that another Party has taken measures which are likely to create, or have created, an obstacle to trade, in order to find an appropriate solution in conformity with the TBT Agreement. Such consultations may be conducted in person or via videoconference, teleconference, or any other agreed method. The Joint Committee shall be informed of the commencement and results of such consultations.⁴
4. The Parties shall exchange names and addresses of designated contact points for matters relating to technical barriers to trade in order to facilitate communication and the exchange of information.

Article 2.8

Trade Facilitation

The Parties shall facilitate trade in accordance with the provisions set out in Annex V.

4. Partene skal utveksle navn og adresser til utpekte kontaktpunkter for saker som angår veterinære og plantesanitære tiltak, med sikte på å legge til rette for kommunikasjon og informasjonsutveksling.

Artikkel 2.7

Tekniske forskrifter

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til tekniske forskrifter, standarder og prosedyrer for samsvarsvurdering skal reguleres av bestemmelsene i WTO-avtalen om tekniske handelshindringer (heretter kalt «TBT-avtalen»).
2. Partene skal styrke samarbeidet om tekniske forskrifter, standarder og prosedyrer for samsvarsvurdering med sikte på å øke den gjensidige forståelsen av sine respektive systemer og lette adgangen til sine respektive markeder.
3. Med forbehold for bestemmelsene i nr. 1 er partene enige om å holde konsultasjoner ad hoc dersom en part anser at en annen part har truffet tiltak som trolig vil skape, eller har skapt, en handelshindring, med sikte på å finne en hensiktsmessig løsning i samsvar med TBT-avtalen. Slike konsultasjoner kan holdes ved personlig fremmøte eller ved bruk av videokonferanse, telefonkonferanse eller andre omforente metoder. Den blandede komité skal underrettes om når konsultasjonene begynner, og om utfallet av dem.⁴
4. Partene skal utveksle navn og adresser til utpekte kontaktpunkter for saker som angår tekniske handelshindringer, med sikte på å legge til rette for kommunikasjon og informasjonsutveksling.

Artikkel 2.8

Handelsfasilitering

Partene skal legge til rette for handel i samsvar med bestemmelsene i vedlegg V.

⁴ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 3 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

⁴ Det forutsettes at konsultasjoner holdt i henhold til nr. 3 ikke skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser verken etter kapittel 10 eller etter WTOs tvisteløsningsavtale.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Article 2.9

Sub-Committee on Rules of Origin, Customs Procedures and Trade Facilitation

1. A Sub-Committee of the Joint Committee on Rules of Origin, Customs Procedures and Trade Facilitation (hereinafter referred to as the "Sub-Committee") is hereby established.
2. The mandate of the Sub-Committee is set out in Annex VI.

Article 2.10

State Trading Enterprises

The rights and obligations of the Parties in respect of state trading enterprises shall be governed by Article XVII of the GATT 1994 and the Understanding on the Interpretation of Article XVII of the GATT 1994, which are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.11

Subsidies and Countervailing Measures

1. Hong Kong, China and Norway shall not apply countervailing measures as provided for under Article VI of the GATT 1994 and Part V of the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures (hereinafter referred to as the "SCM Agreement") in relation to products originating in a Party referred to in this paragraph.
2. Subject to paragraph 1, the rights and obligations between Hong Kong, China and Norway in respect of subsidies shall be governed by Article XVI of the GATT 1994 and the SCM Agreement.
3. The rights and obligations of Hong Kong, China, Switzerland, Liechtenstein and Iceland relating to subsidies and countervailing measures in respect of products originating in a Party referred to in this paragraph shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994 and the SCM Agreement, except as provided for in paragraphs 4 and 5.
4. Before any investigation is initiated by a Party referred to in paragraph 3 to determine the existence, degree and effect of any alleged subsidy in another Party, as provided for in Article 11 of the SCM Agreement, the Party considering initiating an investigation shall notify in writing the Party whose products are subject to an investigation and allow for 45 days, or a longer period if agreed

Artikkel 2.9

Underkomité for opprinnelsesregler, tollprosedyrer og handelsfasilitering

1. Under Den blandede komité nedsettes det herved en underkomité for opprinnelsesregler, tollprosedyrer og handelsfasilitering (heretter kalt «underkomiteen»).
2. Underkomiteens mandat er oppført i vedlegg VI.

Artikkel 2.10

Statlige handelsforetak

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til statlige handelsforetak skal reguleres av artikkel XVII i GATT 1994 og av avtalen om fortolkning av artikkel XVII i GATT 1994, som herved innlemmes i denne avtale og gjøres til en del av den, med de nødvendige endringer.

Artikkel 2.11

Subsidier og utjevningsavgifter

1. Hongkong, Kina og Norge skal ikke anvende utjevningstiltak, som fastsatt i artikkel VI i GATT 1994 og del V i WTO-avtalen om subsidier og utjevningsavgifter (heretter kalt «SCM-avtalen»), i forbindelse med varer med opprinnelse i en part omhandlet i dette nummer.
2. Med forbehold for nr. 1 skal rettighetene og forpliktelsene mellom Hongkong, Kina og Norge med hensyn til subsidier reguleres av artikkel XVI i GATT 1994 og av SCM-avtalen.
3. Hongkong, Kina, Sveits, Liechtenstein og Islands rettigheter og forpliktelser med hensyn til subsidier og utjevningstiltak i forbindelse med varer med opprinnelse i en part omhandlet i dette nummer skal reguleres av artikkel VI og XVI i GATT 1994 og av SCM-avtalen, med unntak av hva som er fastsatt i nr. 4 og 5.
4. Før en part omhandlet i nr. 3 iverksetter en undersøkelse for å fastslå eksistensen, omfanget og effekten av en angivelig subsidie i en annen part, slik artikkel 11 i SCM-avtalen fastsetter, skal den part som vurderer å iverksette undersøkelsen, skriftlig underrette den part hvis varer er gjenstand for undersøkelse, og gi en frist på 45 dager eller lenger dersom partene er enige

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

by the Parties, for consultations with that Party with a view to finding a mutually acceptable solution.⁵

5. An investigation referred to in paragraph 4 shall only be initiated when domestic producers expressly supporting an application pursuant to Article 11 of the SCM Agreement account for at least 50 per cent of the total production of the like products produced by the domestic industry.

Article 2.12

Anti-dumping

A Party shall not apply anti-dumping measures as provided for under Article VI of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Implementation of Article VI of the GATT 1994 in relation to products originating in another Party.

Article 2.13

Global Safeguard Measures

1. Hong Kong, China and Norway shall not initiate or take safeguard measures as provided for under Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards (hereinafter referred to as the "Safeguards Agreement") in relation to products originating in a Party referred to in this paragraph.
2. The rights and obligations of Hong Kong, China, Switzerland, Liechtenstein and Iceland in respect of global safeguards shall be governed by Article XIX of the GATT 1994 and the Safeguards Agreement in relation to products originating in a Party referred to in this paragraph. In taking global safeguard measures, a Party shall, consistent with its obligations under the WTO Agreements, exclude imports of originating products from another Party referred to in this paragraph, in particular if such imports do not in and of themselves cause or threaten to cause serious injury.

om det, til konsultasjon med den annen part for å finne en løsning som begge parter kan godta.⁵

5. En undersøkelse som nevnt i nr. 4 skal iverksettes bare dersom innenlandske produsenter som uttrykkelig støtter en søknad fremlagt i henhold til artikkel 11 i SCM-avtalen, representerer minst 50 prosent av den samlede produksjonen av tilsvarende varer som produseres av den innenlandske industrien.

Artikkel 2.12

Antidumping

En part skal ikke anvende antidumpingtiltak, som fastsatt i artikkel VI i GATT 1994 og i WTO-avtalen om gjennomføring av artikkel VI i GATT 1994, i forbindelse med varer med opprinnelse i en annen part.

Artikkel 2.13

Globale beskyttelsestiltak

1. Hongkong, Kina og Norge skal ikke iverksette eller treffe beskyttelsestiltak, som fastsatt i artikkel XIX i GATT 1994 og i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak (heretter kalt «avtalen om beskyttelsestiltak»), i forbindelse med varer med opprinnelse i en part omhandlet i dette nummer.
2. Hongkong, Kina, Sveits, Liechtenstein og Islands rettigheter og forpliktelser med hensyn til globale beskyttelsestiltak i forbindelse med varer med opprinnelse i en part omhandlet i dette nummer skal reguleres av artikkel XIX i GATT 1994 og av avtalen om beskyttelsestiltak. Når en part treffer globale beskyttelsestiltak, skal den, i samsvar med sine forpliktelser etter WTO-avtalene, unnta import av varer med opprinnelse i en annen part omhandlet i dette nummer, særlig dersom slik import i seg selv ikke volder eller truer med å volde alvorlig skade.

⁵ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 4 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

⁵ Det forutsettes at konsultasjoner holdt i henhold til nr. 4 ikke skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser verken etter kapittel 10 eller etter WTOs tvisteløsningsavtale.

Article 2.14

Bilateral Safeguard Measures

1. Where, as a result of the reduction or elimination of a customs duty under this Agreement, any product originating in Hong Kong, China or in Switzerland or in Iceland is being imported into another Party referred to in this paragraph in such increased quantities, in absolute terms or relative to domestic production, and under such conditions as to constitute a substantial cause of serious injury or threat thereof to the domestic industry of like or directly competitive products in the importing Party, the importing Party may take bilateral safeguard measures to the minimum extent necessary to remedy or prevent the injury, subject to the provisions of paragraphs 2 to 10.
2. Bilateral safeguard measures shall only be taken upon clear evidence that increased imports have caused or are threatening to cause serious injury pursuant to an investigation in accordance with the procedures laid down in the Safeguards Agreement.
3. The Party intending to take a bilateral safeguard measure under this Article shall immediately, and in any case before taking a measure, make notification to the other Parties referred to in paragraph 1. The notification shall contain all pertinent information, which shall include evidence of serious injury or threat thereof caused by increased imports, a precise description of the product concerned, and the proposed measure, as well as the proposed date of introduction, expected duration and timetable for the progressive removal of the measure. A Party that may be affected by the measure shall be simultaneously offered compensation in the form of substantially equivalent trade liberalisation in relation to the imports from any such Party.
4. If the conditions set out in paragraph 1 are met, the importing Party may take measures consisting in an increase of the rate of customs duty for the product to a level not exceeding the lesser of:
 - (a) the MFN rate of duty applied at the time the action is taken; or
 - (b) the MFN rate of duty applied on the day immediately preceding the date of the entry into force of this Agreement.
5. Bilateral safeguard measures shall be taken for a period not exceeding one year. In very

Artikkel 2.14

Bilaterale beskyttelsestiltak

1. Dersom en vare med opprinnelse i Hongkong, Kina eller i Sveits eller i Island, som et resultat av at toll reduseres eller avvikles i henhold til denne avtale, importeres til en annen part omhandlet i dette nummer i et slikt økt omfang, i absolutte tall eller i forhold til den innenlandske produksjonen, og under slike forhold at det i vesentlig grad volder eller truer med å volde alvorlig skade for innenlandsk industri som produserer tilsvarende eller direkte konkurrerende varer hos importparten, kan importparten iverksette bilaterale beskyttelsestiltak i den utstrekning det er absolutt nødvendig for å rette opp eller hindre skaden, med forbehold for bestemmelsene i nr. 2–10.
2. Bilaterale beskyttelsestiltak skal iverksettes bare dersom det foreligger klare bevis for at økt import har voldt eller truer med å volde alvorlig skade ifølge en undersøkelse gjennomført i samsvar med prosedyrene fastsatt i avtalen om beskyttelsestiltak.
3. En part som har til hensikt å iverksette et bilateralt beskyttelsestiltak etter denne artikkel, skal umiddelbart, og i alle tilfeller før tiltaket iverksettes, underrette de øvrige parter omhandlet i nr. 1. Underretningen skal inneholde alle relevante opplysninger, herunder bevis for at økt import har voldt eller truer med å volde alvorlig skade, en nøyaktig beskrivelse av den aktuelle varen og det foreslåtte tiltaket samt foreslått dato for iverksettelse, forventet varighet og tidsplan for en gradvis avvikling av tiltaket. En part som kan bli berørt av tiltaket, skal samtidig tilbys kompensasjon i form av en stort sett likeverdig handelsliberalisering i forbindelse med importen fra en slik part.
4. Dersom vilkårene i nr. 1 er oppfylt, kan importparten treffe tiltak med sikte på å bringe tollsatsen for varen opp til et nivå som ikke skal overstige det laveste av
 - a) gjeldende MFN-sats på det tidspunkt tiltaket iverksettes, eller
 - b) gjeldende MFN-sats dagen umiddelbart før denne avtale trer i kraft.
5. Bilaterale beskyttelsestiltak skal ikke ha mer enn ett års varighet. Under helt spesielle

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

exceptional circumstances, after review by the Parties referred to in paragraph 1, measures may be taken up to a total maximum period of three years. In order to facilitate adjustment in a situation where the expected duration of a safeguard measure is more than one year, the Party applying the measure shall progressively liberalise it at regular intervals during the period of application. No measures shall be applied to the import of a product, which has previously been subject to such a measure.

6. The Parties concerned shall, within 30 days from the date of notification referred to in paragraph 3, examine the information provided under paragraph 3 in order to facilitate a mutually acceptable resolution of the matter. In the absence of such resolution, the importing Party may adopt a bilateral safeguard measure pursuant to paragraph 4 to remedy the problem, and, in the absence of mutually agreed compensation, the Party against whose product the bilateral safeguard measure is taken may take compensatory action. The safeguard measure and the compensatory action shall be immediately notified to the other Parties referred to in paragraph 1. In the selection of the safeguard measure and the compensatory action, priority must be given to the action which least disturbs the functioning of this Agreement. The compensatory action shall normally consist of a suspension of concessions, having substantially equivalent trade effects or being substantially equivalent to the value of the additional duties expected to result from the bilateral safeguard measure, under any part of this Agreement. The Party taking compensatory action shall apply the action only for the minimum period necessary to achieve the substantially equivalent trade effects and, in any event, only while the measure under paragraph 4 is being applied.
7. Upon termination of the measure, the rate of customs duty shall be the rate which would have been in effect but for the measure.
8. In critical circumstances, where delay would cause damage which would be difficult to repair, a Party referred to in paragraph 1 may take a provisional bilateral safeguard measure pursuant to a preliminary determination that there is clear evidence that increased imports constitute a substantial cause of serious injury, or threat thereof, to its domestic industry. The Party intending to take such a

omstendigheter kan det, etter at partene omhandlet i nr. 1 har undersøkt saken, iverksettes tiltak for en samlet periode på høyst tre år. For å gjøre tilpasning lettere i en situasjon der den forventede varigheten av et beskyttelsestiltak er mer enn ett år, skal den part som anvender tiltaket, gradvis liberalisere det med jevne mellomrom i løpet av anvendelsesperioden. Et beskyttelsestiltak skal ikke anvendes på nytt ved import av en vare som tidligere har vært gjenstand for et slikt tiltak.

6. De berørte parter skal, innen 30 dager fra datoen for underretningen nevnt i nr. 3, undersøke de opplysninger som er gitt i henhold til nr. 3, med sikte på å legge til rette for en løsning av saken som begge parter kan godta. Dersom det ikke lykkes å finne en slik løsning, kan importparten iverksette et bilateralt beskyttelsestiltak i samsvar med nr. 4 for å løse problemet, og dersom det ikke oppnås enighet om kompensasjon, kan den part hvis vare er gjenstand for det bilaterale beskyttelsestiltaket, iverksette kompensasjonstiltak. De øvrige parter omhandlet i nr. 1 skal umiddelbart underrettes om beskyttelsestiltaket og kompensasjonstiltaket. Ved valg av beskyttelsestiltak og kompensasjonstiltak skal det gis prioritet til tiltak som griper minst mulig forstyrrende inn i gjennomføringen av denne avtale. Kompensasjonstiltaket skal normalt bestå i en oppheving av tollkonsesjoner som stort sett har samme virkning på handelen, eller konsesjoner som stort sett svarer til verdien av tilleggstollen det bilaterale beskyttelsestiltaket forventes å innbringe, i henhold til noen del av denne avtale. En part som iverksetter kompensasjonstiltak, skal anvende tiltaket bare så lenge det er absolutt nødvendig for å oppnå stort sett samme virkning på handelen, og under alle omstendigheter bare så lenge tiltaket etter nr. 4 anvendes.
7. Når tiltaket er opphevet, skal tollsatsen være den samme som den ville ha vært om tiltaket ikke var blitt iverksatt.
8. I kritiske situasjoner der forsinkelse vil medføre skade som det vil være vanskelig å rette opp, kan en part omhandlet i nr. 1 iverksette et midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak i henhold til en midlertidig påvisning av at det foreligger klare bevis for at økt import i vesentlig grad volder eller truer med å volde alvorlig skade for partens innenlandske industri. En part som har til hensikt å iverk-

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

measure shall immediately notify the other Parties referred to in paragraph 1. Within 30 days of the date of the notification, the pertinent procedures set out in paragraphs 2 to 6, including those for compensatory action, shall be initiated. Any compensation shall be based on the total period of application of the provisional bilateral safeguard measure and of the bilateral safeguard measure.

9. Any provisional bilateral safeguard measure shall be terminated within 200 days at the latest. The period of application of any such provisional bilateral safeguard measure shall be counted as part of the duration, and any extension thereof, under paragraph 5, of the measure set out in paragraph 4. Any tariff increases shall be promptly refunded if the investigation described in paragraph 2 does not result in a finding that the conditions of paragraph 1 are met.
10. Five years after the date of entry into force of this Agreement, the Parties referred to in paragraph 1 shall review whether there is a need to maintain the possibility to take bilateral safeguard measures between them. Following the review, these Parties, by consensus, may notify to the Joint Committee that this Article ceases to apply. This Article will be of no application as of the date set out in the notification.
11. A Party shall not simultaneously apply this Article and Article 2.13 to the import of the same product.

Article 2.15

General Exceptions

The rights and obligations of the Parties in respect of general exceptions shall be governed by Article XX of the GATT 1994, which is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.16

Security Exceptions

The rights and obligations of the Parties in respect of security exceptions shall be governed by Article XXI of the GATT 1994, which is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

sette et slikt tiltak, skal umiddelbart underrette de øvrige parter omhandlet i nr. 1. Passende prosedyrer som angitt i nr. 2–6, herunder med sikte på kompensasjonstiltak, skal være iverksatt innen 30 dager fra underretningens dato. Enhver kompensasjon skal være basert på den samlede tid det midlertidige bilaterale beskyttelsestiltaket og det bilaterale beskyttelsestiltaket er anvendt.

9. Et midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak skal bringes til opphør senest innen 200 dager. Den tid et midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak anvendes, skal regnes som en del av varigheten og enhver forlengelse av denne, i henhold til nr. 5, av tiltaket fastsatt i nr. 4. Enhver økning av tollsatsene skal omgående refunderes dersom undersøkelsen omtalt i nr. 2 ikke konkluderer med at vilkårene i nr. 1 er oppfylt.
10. Fem år etter at denne avtale er trådt i kraft, skal partene omhandlet i nr. 1 undersøke om det er behov for å opprettholde adgangen til å treffe bilaterale beskyttelsestiltak dem imellom. Når disse partene har undersøkt saken, kan de, ved konsensus, underrette Den blandede komité om at denne artikkel skal opphøre å gjelde. Artikkelen får ikke anvendelse fra og med den dag som er angitt i underretningen.
11. En part skal ikke samtidig anvende denne artikkel og artikkel 2.13 på import av samme vare.

Artikkel 2.15

Generelle unntak

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til generelle unntak skal reguleres av artikkel XX i GATT 1994, som herved innlemmes i denne avtale og gjøres til en del av den, med de nødvendige endringer.

Artikkel 2.16

Sikkerhetsunntak

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til sikkerhetsunntak skal reguleres av artikkel XXI i GATT 1994, som herved innlemmes i denne avtale og gjøres til en del av den, med de nødvendige endringer.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

*Article 2.17***Balance of Payments**

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictive measures for balance of payments purposes.
2. A Party in serious balance of payments difficulties, or under imminent threat thereof, may, in accordance with the conditions established under the GATT 1994 and the WTO Understanding on the Balance-of-Payments Provisions of the GATT 1994, adopt trade restrictive measures, which shall be of limited duration and non-discriminatory, and shall not go beyond what is necessary to remedy the balance of payments situation.
3. The Party introducing a measure under this Article shall notify the other Parties thereof within 14 days after such a measure is taken.

*Chapter 3***Trade in services***Article 3.1***Scope and Coverage**

1. This Chapter applies to measures by the Parties affecting trade in services and taken by central, regional or local governments and authorities as well as by non-governmental bodies in the exercise of powers delegated by central, regional or local governments or authorities. It applies to all services sectors.
2. Notwithstanding paragraph 1, in respect of air transport services, this Chapter shall not apply to measures affecting air traffic rights, however granted, or measures affecting services directly related to the exercise of air traffic rights, except as provided for in paragraph 3 of the Annex on Air Transport Services to the GATS. The definitions of paragraph 6 of the Annex on Air Transport Services to the GATS are hereby incorporated and made part of this Chapter.
3. Articles 3.4 to 3.6 shall not apply to laws, regulations or requirements governing the procurement by governmental agencies of services purchased for governmental purposes and not with a view to commercial resale or with a view to use in the supply of services for commercial sale.

*Artikkel 2.17***Betalingsbalansen**

1. Partene skal bestrebe seg på å unngå å iverksette restriktive tiltak av hensyn til betalingsbalansen.
2. En part som har, eller som står i umiddelbar fare for å få, alvorlige problemer med betalingsbalansen, kan i samsvar med de vilkår som er fastlagt i GATT 1994 og i WTO-avtalen om bestemmelsene om betalingsbalanse i GATT 1994, innføre handelsrestriksjoner, som skal ha begrenset varighet, sikre likebehandling og ikke være mer omfattende enn det som er nødvendig for å rette opp situasjonen i betalingsbalansen.
3. En part som iverksetter et tiltak etter denne artikkel, skal underrette de øvrige parter om dette innen 14 dager etter at tiltaket er truffet.

*Kapittel 3***Handel med tjenester***Artikkel 3.1***Virkeområde og dekningsomfang**

1. Dette kapittel gjelder partenes tiltak som berører handel med tjenester, og som treffes av sentrale, regionale eller lokale administrative enheter og myndigheter samt av ikke-statlige organer når disse utøver myndighet delegert til dem av sentrale, regionale eller lokale administrative enheter eller myndigheter. Det får anvendelse på alle tjenestesektorer.
2. Når det gjelder luftfartstjenester, får dette kapittel, uten hensyn til bestemmelsene i nr. 1, ikke anvendelse på tiltak som berører luftfartsrettigheter, uansett hvordan de er gitt, og heller ikke på tiltak som berører tjenester som er direkte forbundet med utøvelse av luftfartsrettigheter, med unntak for hva som er fastsatt i nr. 3 i GATS-vedlegget om luftfartstjenester. Definisjonene i nr. 6 i GATS-vedlegget om luftfartstjenester innlemmes herved i dette kapittel og gjøres til en del av det.
3. Artikkel 3.4–3.6 får ikke anvendelse på lover, forskrifter eller vilkår som regulerer offentlige organers anskaffelse av tjenester som er kjøpt inn for offentlige formål uten henblikk på kommersielt videresalg eller på bruk i tjenesteyting for kommersielt salg.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Article 3.2

Incorporation of Provisions from the GATS

Wherever a provision of this Chapter provides that a provision of the GATS is incorporated into and made part of this Chapter, the term "Member" used in the GATS provision shall be understood as meaning "Party" and the term "territory" used in the GATS provision shall be understood as meaning "Area".

Article 3.3

Definitions

For the purposes of this Chapter:

- (a) the following definitions of Article I of the GATS are hereby incorporated into and made part of this Chapter:
 - (i) "trade in services";
 - (ii) "services"; and
 - (iii) "a service supplied in the exercise of governmental authority";
- (b) "service supplier" means any person that supplies, or seeks to supply, a service;⁶
- (c) "natural person of another Party" means:
 - (i) with respect to the EFTA States: a permanent resident of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China under its domestic law who resides in the Area of any Party;
 - (ii) with respect to Hong Kong, China: a natural person who under the domestic law of an EFTA State is a national or a permanent resident of that EFTA State who resides in the Area of any Party;
- (d) "juridical person of another Party" means a juridical person which is either:
 - (i) constituted or otherwise organised under the domestic law of that other Party, and is engaged in substantive business operations in the Area of:
 - (A) any Party; or
 - (B) any Member of the WTO and is owned or controlled by natural persons of that

Artikkel 3.2

Innlemmelse av bestemmelser fra GATS

Når en bestemmelse i dette kapittel fastslår at en bestemmelse i GATS innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det, skal begrepet «medlem» brukt i GATS forstås i betydningen «part» og begrepet «territorium» brukt i GATS forstås i betydningen «område».

Artikkel 3.3

Definisjoner

I dette kapittel

- a) skal følgende definisjoner i artikkel I i GATS herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det:
 - i) «handel med tjenester»;
 - ii) «tjenester»; og
 - iii) «tjenester som ytes under utøvelse av statsmyndighet»;
- b) menes med «tjenesteyter»: enhver person som yter eller søker å yte en tjeneste;⁶
- c) menes med «fysisk person fra en annen part»
 - i) med hensyn til EFTA-statene: en person som i henhold til intern rett i Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina har fast opphold i denne regionen, men er bosatt på området til en part,
 - ii) med hensyn til Hongkong, Kina: en fysisk person som i henhold til en EFTA-stats interne rett er borger av eller har fast opphold i vedkommende EFTA-stat, men er bosatt på området til en part,
- d) menes med «juridisk person fra en annen part»: en juridisk person som enten
 - i) er opprettet eller på annen måte organisert i henhold til denne andre partens interne rett, og som driver en vesentlig forretningsvirksomhet på området til
 - A) en part, eller
 - B) en medlemsstat i WTO, og som er eid eller kontrollert av fysiske personer fra

⁶ Where the service is not supplied or sought to be supplied directly by a juridical person but through other forms of commercial presence such as a branch or a representative office, the service supplier (i.e. the juridical person) shall, nonetheless, through such commercial presence be accorded the treatment provided for service suppliers under this Chapter. Such treatment shall be extended to the commercial presence through which the service is supplied or sought to be supplied and need not be extended to any other parts of the service supplier located outside the Area where the service is supplied or sought to be supplied.

⁶ Dersom tjenesten ikke ytes eller søkes ytet direkte fra en juridisk person, men gjennom andre former for kommersielt nærvær, slik som en filial eller et representasjonskontor, skal tjenesteyteren (dvs. den juridiske personen) ikke desto mindre gjennom dette kommersielle nærværet gis samme behandling som fastsatt for tjenesteytere i henhold til dette kapittel. Behandlingen skal utstrekkes til det kommersielle nærværet som tjenesten ytes eller søkes ytet gjennom, men behøver ikke å utstrekkes til eventuelle andre deler av tjenesteyteren som befinner seg utenfor området der tjenesten ytes eller søkes ytet.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

other Party or by juridical persons that meet all the conditions of subparagraph (i) (A);

or

(ii) in the case of the supply of a service through commercial presence, owned or controlled by:

(A) natural persons of that other Party; or

(B) juridical persons of that other Party identified under subparagraph (d) (i);

(e) the following definitions of Article XXVIII of the GATS are hereby incorporated into and made part of this Chapter:

(i) "measure";

(ii) "supply of a service";

(iii) "measures by Members affecting trade in services";

(iv) "commercial presence";

(v) "sector" of a service;

(vi) "service of another Member";

(vii) "monopoly supplier of a service";

(viii) "service consumer";

(ix) "person";

(x) "juridical person";

(xi) "owned", "controlled" and "affiliated"; and

(xii) "direct taxes";

(f) "Area" means:

(i) with respect to an EFTA State:

(A) its land territory, internal waters, and territorial sea, and the air-space above, in accordance with international law; and

(B) beyond the territorial sea, with respect to measures taken in the exercise of its sovereign right or jurisdiction in accordance with international law;

(ii) with respect to Hong Kong, China: the land and sea comprised within the boundary of the Hong Kong Special Administrative Region only, including Hong Kong Island, Kowloon, the New Territories, and the waters of Hong Kong;

(iii) with respect to Norway: "Area" does not include the Norwegian territory of Svalbard.

denne andre parten eller av juridiske personer som oppfyller alle vilkår etter punkt i) A),

eller

ii) når det gjelder yting av en tjeneste gjennom kommersielt nærvær, er eid eller kontrollert av

A) fysiske personer fra denne andre parten, eller

B) juridiske personer fra denne andre parten som nevnt under bokstav d) i),

e) skal følgende definisjoner i artikkel XXVIII i GATS herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det:

i) «tiltak»,

ii) «ytelse av en tjeneste»,

iii) «tiltak medlemmene treffer som har innvirkning på handel med tjenester»,

iv) «kommersiell tilstedeværelse»,

v) en tjenestes «sektor»,

vi) «annet medlems tjeneste»,

vii) «tjenesteyter med monopol»,

viii) «tjenesteforbruker»,

ix) «person»,

x) «juridisk person»,

xi) «eid», «kontrollert» og «tilsluttet», og

xii) «direkte skatter»,

f) menes med «område»

i) med hensyn til en EFTA-stat:

A) dens landterritorium, indre farvann og sjøterritorium samt luftrommet over, i samsvar med folkeretten, og

B) utenfor sjøterritoriet, med hensyn til tiltak vedkommende stat treffer for å utøve sine suverene rettigheter eller sin myndighet i henhold til folkeretten,

ii) med hensyn til Hongkong, Kina: kun land og sjø som ligger innenfor Hongkong spesielle administrative regions grenser, herunder Hongkong-øya, Kowloon, de nye territoriene og Hongkongs farvann,

iii) med hensyn til Norge: «område» omfatter ikke det norske territoriet på Svalbard.

Article 3.4

Most-Favoured-Nation Treatment

1. Without prejudice to measures taken in accordance with Article VII of the GATS, and subject to Article 3.17, each Party shall accord immediately and unconditionally, with respect to any measure covered by this

Artikkel 3.4

Bestevilkårsbehandling

1. Med forbehold for tiltak truffet i samsvar med artikkel VII i GATS og med forbehold for artikkel 3.17 skal hver part med hensyn til ethvert tiltak som hører under dette kapittel, uten opphold og uten vilkår gi enhver

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Chapter, to services and service suppliers of any other Party treatment no less favourable than the treatment it accords to like services and service suppliers of any non-party.

2. Treatment granted under other existing or future agreements concluded by one of the Parties and notified under Article V or Article V bis of the GATS shall not be subject to paragraph 1.
3. If a Party concludes an agreement of the type referred to in paragraph 2 after the entry into force of this Agreement or amends such agreement, it shall notify the other Parties without delay. The former Party shall, upon request by any other Party, negotiate the incorporation into this Agreement of a treatment no less favourable than that provided under such agreement. Any such incorporation should ensure an overall balance of commitments undertaken by each Party under this Chapter.
4. The rights and obligations of the Parties in respect of advantages accorded to adjacent countries shall be governed by paragraph 3 of Article II of the GATS, which is hereby incorporated into and made part of this Chapter.

Article 3.5

Market Access

Subject to Article 3.17, a Party shall not maintain or adopt either on the basis of a regional subdivision or on the basis of its entire Area measures defined as in subparagraphs 2 (a) to 2 (f) of Article XVI of the GATS,⁷ with respect to market access through the modes of supply identified in subparagraph (a) (i) of Article 3.3.

⁷ Unless otherwise specified in a Party's List of Reservations under Annex X, in respect of market access, where the cross-border movement of capital is an essential part of a service supplied through the mode of supply referred to in subparagraph 2 (a) of Article I of the GATS, that Party is hereby committed to allow such movement of capital. Unless otherwise specified in a Party's List of Reservations under Annex X, in respect of market access, where a service is supplied through the mode of supply referred to in subparagraph 2 (c) of Article I of the GATS, that Party is hereby committed to allow related transfers of capital into its Area.

annen parts tjenester og tjenesteytere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den behandling den gir tilsvarende tjenester og tjenesteytere fra en ikke-part.

2. Behandling i henhold til andre eksisterende eller fremtidige avtaler som en av partene har inngått, og som det er gitt underretning om i henhold til artikkel V eller artikkel Va i GATS, skal ikke omfattes av bestemmelsene i nr. 1.
3. Dersom en part inngår en avtale av typen nevnt i nr. 2 etter den dag denne avtale trer i kraft, eller endrer en slik avtale, skal denne part omgående underrette de øvrige parter. Førstnevnte part skal på anmodning fra en annen part forhandle om å innlemme i denne avtale en behandling som ikke er mindre gunstig enn det som er fastsatt i førstnevnte avtale. Ved enhver slik innlemmelse bør det sikres en samlet balanse mellom de forpliktelser de enkelte partene har påtatt seg etter dette kapittel.
4. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til fordeler som gis tilgrensende land, skal reguleres av artikkel II nr. 3 i GATS, som herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det.

Artikkel 3.5

Markedsadgang

Med hensyn til markedsadgang gjennom de ytelsesmåter som er angitt i artikkel 3.3 bokstav a) i), og med forbehold for artikkel 3.17, skal en part verken på regionalt plan eller på hele sitt område opprettholde eller treffe tiltak som definert i artikkel XVI nr. 2 bokstav a)–f) i GATS.⁷

⁷ Med mindre noe annet er angitt i en parts liste over forbehold etter vedlegg X, er denne parten med hensyn til markedsadgang dersom kapitalbevegelse over grensen er en vesentlig del av en tjeneste som ytes ved ytelsesmåten nevnt i artikkel I nr. 2 bokstav a) i GATS, derved forpliktet til å tillate slik kapitalbevegelse. Med mindre noe annet er angitt i en parts liste over forbehold etter vedlegg X, er denne parten med hensyn til markedsadgang dersom en tjeneste ytes ved ytelsesmåten nevnt i artikkel I nr. 2 bokstav c) i GATS, derved forpliktet til å tillate tilknyttede kapitaloverføringer til sitt område.

*Article 3.6***National Treatment**

1. Subject to Article 3.17, each Party shall accord to services and service suppliers of any other Party, in respect of all measures affecting the supply of services, treatment no less favourable than that it accords to its own like services and service suppliers.⁸
2. A Party may meet the requirement of paragraph 1 by according to services and service suppliers of any other Party, either formally identical treatment or formally different treatment to that it accords to its own like services and service suppliers.
3. Formally identical or formally different treatment shall be considered to be less favourable if it modifies the conditions of competition in favour of services or service suppliers of the Party compared to like services or service suppliers of any other Party.

*Article 3.7***Domestic Regulation**

1. Each Party shall ensure that all measures of general application affecting trade in services are administered in a reasonable, objective and impartial manner.
2. Each Party shall maintain or institute as soon as practicable judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures which provide, at the request of an affected service supplier, for the prompt review of and, where justified, appropriate remedies for, administrative decisions affecting trade in services. Where such procedures are not independent of the agency entrusted with the administrative decision concerned, the Party shall ensure that the procedures in fact provide for an objective and impartial review.
3. Where authorisation is required for the supply of a service, the competent authorities of each Party shall, within a reasonable period of time after the submission of an application considered complete under domestic law, inform the applicant of the decision concerning the application. At the request of the

*Artikkel 3.6***Nasjonal behandling**

1. Med forbehold for artikkel 3.17 skal hver part med hensyn til samtlige tiltak som berører yting av tjenester, gi enhver annen parts tjenester og tjenesteytere en behandling som ikke er mindre gunstig enn det den gir sine egne tilsvarende tjenester og tjenesteytere.⁸
2. En part kan oppfylle kravet i nr. 1 ved å gi enhver annen parts tjenester og tjenesteytere en behandling som er enten formelt identisk med eller formelt forskjellig fra det den gir sine egne tilsvarende tjenester og tjenesteytere.
3. Formelt identisk eller formelt forskjellig behandling skal anses for å være mindre gunstig dersom den endrer konkurransevilkårene i favør av tjenester eller tjenesteytere hos parten sammenlignet med tilsvarende tjenester eller tjenesteytere fra en annen part.

*Artikkel 3.7***Innenlandsk regulering**

1. Hver part skal sørge for at alle tiltak med generell anvendelse som berører handel med tjenester, blir administrert på en rimelig, objektiv og upartisk måte.
2. Hver part skal opprettholde eller, så snart det er praktisk mulig, opprette domstoler, voldgiftsdomstoler eller forvaltningsdomstoler eller ordninger der det, når en berørt tjenesteyter ber om det, omgående kan foretas en gjennomgang av og, når det er berettiget, en omgjøring av forvaltningsvedtak som berører handel med tjenester. Når slike prosedyrer ikke gjennomføres uavhengig av det organ som har myndighet til å gjøre vedkommende forvaltningsvedtak, skal parten sørge for at ordningen i realiteten innebærer en objektiv og upartisk gjennomgang.
3. Dersom det kreves tillatelse for å yte en tjeneste, skal vedkommende myndigheter hos hver av partene innen en rimelig tidsfrist etter at det er innlevert en søknad som anses for å være fullstendig i henhold til intern rett, underrette søkeren om vedtaket i forbindelse med søknaden. På anmodning fra søke-

⁸ This Article shall not be construed to require any Party to compensate for any inherent competitive disadvantages which result from the foreign character of the relevant services or service suppliers.

⁸ Denne artikkel skal ikke fortolkes slik at det kreves at en part må yte erstatning for iboende konkurransemessige ulemper som er en følge av at vedkommende tjenester eller tjenesteytere er utenlandske.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

applicant, the competent authorities of the Party shall provide, without undue delay, information concerning the status of the application.

4.

(a) Pending incorporation of results referred to in subparagraph 4 (c), each Party shall ensure that measures relating to qualification requirements and procedures, technical standards, and licensing requirements and procedures that it adopts or maintains are:

(i) based on objective and transparent criteria, such as competence and the ability to supply the service; and

(ii) in the case of licensing procedures, not in themselves a restriction on the supply of the service.

(b) This paragraph shall not apply to a sector or subsector where a Party does not have any obligations on Market Access and National Treatment under its Appendix to Annex X.

(c) If the results of the negotiations related to paragraph 4 of Article VI of the GATS enter into effect, the Parties shall jointly review such results, and decide on incorporation of such results into this Agreement.

(d) The Parties confirm their rights and obligations under Article VI of the GATS.

5. In determining whether a Party is in conformity with its obligations under paragraph 4, account shall be taken of international standards of relevant international organisations⁹ applied by that Party.

6. Each Party shall provide for adequate procedures to verify the competence of professionals of any other Party.

Article 3.8

Recognition

1. For the purpose of the fulfilment, in whole or in part, of its relevant standards or criteria for the authorisation, licensing or certification of service suppliers, each Party shall give due consideration to any requests by another Party to recognise the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted in that other Party. Such recognition may be based

ren skal vedkommende myndigheter hos parten uten unødig opphold opplyse om søknadens stilling.

4.

a) Inntil resultatene nevnt i nr. 4 bokstav c) er innarbeidet, skal hver part sørge for at tiltak som gjelder kvalifikasjonskrav og -prosedyrer, tekniske standarder og lisensieringskrav og -prosedyrer som parten treffer eller opprettholder,

i) blir basert på objektive og åpne kriterier, slik som kompetanse og kapasitet til å yte tjenesten, og,

ii) når det dreier seg om lisensieringsprosedyrer, ikke i seg selv utgjør en restriksjon på ytingen av tjenesten.

b) Dette nummer får ikke anvendelse på en sektor eller en undersektor der en part ikke har forpliktelser med hensyn til markedsadgang og nasjonal behandling i henhold til partens tillegg til vedlegg X.

c) Dersom resultatene av forhandlingene knyttet til artikkel VI nr. 4 i GATS trer i kraft, skal partene i fellesskap gjennomgå disse resultatene og treffe beslutning om å innarbeide dem i denne avtale.

d) Partene bekrefter sine rettigheter og forpliktelser etter artikkel VI i GATS.

5. Ved avgjørelsen av om en part opptre i samsvarende med forpliktelsene etter nr. 4, skal det tas hensyn til relevante internasjonale organisasjoners⁹ internasjonale standarder som anvendes av denne parten.

6. Hver part skal sørge for passende fremgangsmåter for å kontrollere kompetansen til en annen parts yrkesutøvere.

Artikkel 3.8

Godkjenning

1. For helt eller delvis å kunne oppfylle sine relevante standarder eller kriterier for autorisasjon eller lisensiering av eller attestutstedelse for tjenesteytere skal hver part behørig vurdere enhver anmodning fra en annen part om å godkjenne gjennomgått utdanning eller oppnådd erfaring, oppfylte krav eller lisenser eller attester som er gitt hos den andre parten. Slik godkjenning kan bygge på en avtale

⁹ The term "relevant international organisations" refers to the international bodies whose membership is open to the Parties.

⁹ Uttrykket «relevante internasjonale organisasjoner» viser til internasjonale organer som er åpne for medlemskap fra partene.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

upon an agreement or arrangement with that other Party, or otherwise be accorded autonomously.

2. Where a Party recognises, by agreement or arrangement, the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted, in a non-party, that Party shall afford another Party adequate opportunity to negotiate its accession to such an agreement or arrangement, whether existing or future, or to negotiate a comparable agreement or arrangement with it. Where a Party accords recognition autonomously, it shall afford adequate opportunity for another Party to demonstrate that the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted, in the Area of that other Party should also be recognised.
3. Any such agreement or arrangement or autonomous recognition shall be in conformity with the relevant provisions of the WTO Agreement, in particular paragraph 3 of Article VII of the GATS.

Article 3.9

Movement of Natural Persons

1. This Article applies to measures affecting natural persons who are service suppliers of a Party, and natural persons of a Party who are employed by a service supplier of a Party, in respect of the supply of a service.
2. This Chapter shall not apply to measures affecting natural persons seeking access to the employment market of a Party, nor shall it apply to measures regarding nationality or permanent resident status, residence or employment on a permanent basis.
3. Natural persons covered by an EFTA State's List of Reservations under Annex X or by Hong Kong, China's List of Commitments on Movement of Natural Persons under Annex X shall be allowed to supply the service in accordance with the terms of that List.
4. This Chapter shall not prevent a Party from applying measures to regulate the entry of natural persons of another Party into, or their temporary stay in, its Area, including those measures necessary to protect the integrity of, and to ensure the orderly movement of natural persons across, its borders,

eller ordning med denne parten eller på annen måte gis på frittstående grunnlag.

2. Når en part, gjennom en avtale eller ordning, godkjenner gjennomgått utdanning eller oppnådd erfaring, oppfylte krav eller lisenser eller attester som er gitt hos en ikke-part, skal vedkommende part gi en annen part tilstrekkelig mulighet til å forhandle om tiltredelse til en slik avtale eller ordning, enten den allerede er trådt i kraft eller skal tre i kraft på et senere tidspunkt, eller til å forhandle seg fram til en tilsvarende avtale eller ordning med vedkommende part. Når en part gir slik godkjenning på frittstående grunnlag, skal den gi en annen part tilstrekkelig mulighet til å godtgjøre at også gjennomgått utdanning eller oppnådd erfaring, oppfylte krav eller lisenser eller attester som er gitt på området til denne andre parten, bør godkjennes.
3. Enhver slik avtale eller ordning eller godkjenning på frittstående grunnlag skal være i samsvar med relevante bestemmelser i WTO-avtalen, særlig artikkel VII nr. 3 i GATS.

Artikkel 3.9

Bevegelighet for fysiske personer

1. Denne artikkel får anvendelse på tiltak som berører fysiske personer som er tjenesteytere fra en part, og fysiske personer fra en part som er ansatt hos en tjenesteyter fra en part, med hensyn til yting av en tjeneste.
2. Dette kapittel får ikke anvendelse på tiltak som berører fysiske personer som søker adgang til en parts arbeidsmarked, og heller ikke på tiltak med hensyn til statsborgerskap eller fast bostedsstatus, opphold eller arbeid på permanent basis.
3. Fysiske personer som omfattes av en EFTA-stats liste over forbehold etter vedlegg X eller av Hongkong, Kinas liste over forpliktelser med hensyn til bevegelighet for fysiske personer etter vedlegg X, skal ha lov til å yte tjenesten i samsvar med vilkårene i den aktuelle listen.
4. Bestemmelsene i dette kapittel skal ikke hindre en part i å anvende tiltak for å regulere innreise til eller midlertidig opphold på sitt område av fysiske personer fra en annen part, herunder tiltak som er nødvendige for å beskytte partens grenser og sikre en ordnet grensepassering for fysiske personer, forut-

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

provided that such measures are not applied in such a manner as to nullify or impair the benefits accruing to any Party under the terms set out in an EFTA State's List of Reservations under Annex X or Hong Kong, China's List of Commitments on Movement of Natural Persons under Annex X.¹⁰

satt at slike tiltak ikke anvendes på en måte som tilsidesetter eller svekker fordelene som tilkommer en part i henhold til vilkårene angitt i en EFTA-stats liste over forbehold etter vedlegg X eller Hongkong, Kinas liste over forpliktelser med hensyn til bevegelse for fysiske personer etter vedlegg X.¹⁰

Article 3.10

Transparency

The rights and obligations of the Parties in respect of transparency shall be governed by paragraphs 1 and 2 of Article III and by Article III bis of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter.

Artikkel 3.10

Åpenhet

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til åpenhet skal reguleres av artikkel III nr. 1 og 2 og av artikkel IIIa i GATS, som herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det.

Article 3.11

Monopolies and Exclusive Service Suppliers

The rights and obligations of the Parties in respect of monopolies and exclusive service suppliers shall be governed by paragraphs 1, 2 and 5 of Article VIII of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter.

Artikkel 3.11

Monopoler og tjenesteytere med enerett

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til monopoler og tjenesteytere med enerett skal reguleres av artikkel VIII nr. 1, 2 og 5 i GATS, som herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det.

Article 3.12

Business Practices

The rights and obligations of the Parties in respect of business practices shall be governed by Article IX of the GATS, which is hereby incorporated into and made part of this Chapter.

Artikkel 3.12

Forretningsmetoder

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til forretningsmetoder skal reguleres av artikkel IX i GATS, som herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det.

Article 3.13

Subsidies

1. A Party which considers that it is adversely affected by a subsidy of another Party may request ad hoc consultations with that Party on such matters. The requested Party shall enter into such consultations.¹¹
2. The Parties shall review any disciplines agreed under Article XV of the GATS with a view to incorporating them into this Chapter.

Artikkel 3.13

Subsidier

1. Dersom en part anser at en annen parts subsidier er til skade for den selv, kan den be om konsultasjoner ad hoc med vedkommende part i slike saker. Den anmodede part skal innlede slike konsultasjoner.¹¹
2. Partene skal gjennomgå eventuelle ordninger som er avtalt i henhold til artikkel XV i GATS, med sikte på å innlemme dem i dette kapittel.

¹⁰ The sole fact of requiring a visa for natural persons of a Party and not for those of another Party or non-party shall not be regarded as nullifying or impairing benefits accruing to another Party under the terms of this Chapter.

¹¹ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 1 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

¹⁰ Krav om visum for fysiske personer fra en part og ikke for fysiske personer fra en annen part eller en ikke-part skal ikke i seg selv anses for å tilsidesette eller svekke fordeler som tilkommer en annen part i henhold til dette kapittel.

¹¹ Det forutsettes at konsultasjoner holdt i henhold til nr. 1 ikke skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser verken etter kapittel 10 eller etter WTOs tvisteløsningsavtale.

Article 3.14

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances envisaged in Article 3.15, a Party shall not apply restrictions on international transfers and payments for current transactions with another Party.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the Articles of the Agreement of the International Monetary Fund (hereinafter referred to as the "IMF"), including the use of exchange actions which are in conformity with the Articles of the Agreement of the IMF, provided that a Party shall not impose restrictions on capital transactions inconsistently with the obligations under this Chapter regarding such transactions, except under Article 3.15 or at the request of the IMF.

Article 3.15

Restrictions to Safeguard the Balance of Payments

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictions to safeguard the balance of payments.
2. Any restriction to safeguard the balance of payments adopted or maintained by a Party under and in conformity with Article XII of the GATS shall apply under this Chapter.

Article 3.16

Exceptions

The rights and obligations of the Parties in respect of general exceptions and security exceptions shall be governed by Article XIV and paragraph 1 of Article XIV bis of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter.

Article 3.17

Lists of Reservations and Commitments

1. Articles 3.4 to 3.6 shall not apply to:
 - (a) existing measures that a Party may maintain, renew at any time or modify without reducing their level of conformity with Articles 3.4 to 3.6, with respect to an EFTA State consistent with its List of Reservations under Annex X and, with respect to

Artikkel 3.14

Betalinger og overføringer

1. Med unntak for de omstendigheter som er nevnt i artikkel 3.15, skal en part ikke legge restriksjoner på internasjonale overføringer og betalinger for løpende transaksjoner med en annen part.
2. Ingen bestemmelse i dette kapittel skal ha virkning for partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til artiklene i avtalen om Det internasjonale valutafond (heretter kalt «IMF»), herunder bruk av valutamessige tiltak som er i samsvar med IMF-avtalens artikler, forutsatt at en part ikke innfører restriksjoner på kapitaltransaksjoner som er uforenlige med forpliktelsene etter dette kapittel med hensyn til slike transaksjoner, med unntak for artikkel 3.15 eller med mindre IMF ber om det.

Artikkel 3.15

Restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen

1. Partene skal bestrebe seg på å unngå å iverksette restriksjoner av hensyn til betalingsbalansen.
2. Enhver restriksjon for å beskytte betalingsbalansen som innføres eller opprettholdes av en part etter og i samsvar med artikkel XII i GATS, får anvendelse etter dette kapittel.

Artikkel 3.16

Unntak

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til generelle unntak og sikkerhetsunntak skal reguleres av artikkel XIV og artikkel XIVa nr. 1 i GATS, som herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det.

Artikkel 3.17

Lister over forbehold og forpliktelser

1. Artikkel 3.4–3.6 får ikke anvendelse på
 - a) eksisterende tiltak som en part måtte opprettholde, til enhver tid måtte fornye eller måtte endre uten at tiltakenes grad av samsvar med artikkel 3.4–3.6 derved reduseres, med hensyn til en EFTA-stat i samsvar med denne statens liste over forbehold etter vedlegg X og med hensyn til

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Hong Kong, China consistent with its First List of Reservations under Annex X; and

- (b) measures that a Party may adopt, maintain or modify, with respect to an EFTA State consistent with its List of Reservations under Annex X and, with respect to Hong Kong, China consistent with its Second List of Reservations under Annex X.

2. The commitments of a Party under Article 3.9 are set out, with respect to an EFTA State, in its List of Reservations under Annex X and, with respect to Hong Kong, China, in its List of Commitments on Movement of Natural Persons under Annex X.

Article 3.18

Modification of Lists of Reservations and Commitments

A Party that intends to modify its reservations or commitments under its Appendix to Annex X shall follow the procedures, which shall be adopted by the Joint Committee within 12 months following the entry into force of this Agreement.

Article 3.19

Review

With the objective of further liberalising trade in services between them, the Parties shall review at least every two years, or more frequently if so agreed, their respective Lists under Annex X, taking into account in particular any autonomous liberalisation and on-going work under the auspices of the WTO. The first such review shall take place no later than three years after the entry into force of this Agreement.

Article 3.20

Relationship to Investment and Taxation Agreements

This Chapter shall be without prejudice to the interpretation or application of other international agreements relating to investment and taxation to which Hong Kong, China and one or several EFTA States are parties.¹²

¹² It is understood that any dispute settlement mechanism in an investment protection agreement to which one or several EFTA States and Hong Kong, China are parties is not applicable to alleged breaches of this Chapter.

Hongkong, Kina i samsvar med denne partens første liste over forbehold etter vedlegg X, og

- b) tiltak som en part måtte treffe, opprettholde eller endre, med hensyn til en EFTA-stat i samsvar med denne statens liste over forbehold etter vedlegg X og med hensyn til Hongkong, Kina i samsvar med denne partens andre liste over forbehold etter vedlegg X.

2. En parts forpliktelser etter artikkel 3.9 er med hensyn til en EFTA-stat angitt i denne statens liste over forbehold etter vedlegg X og med hensyn til Hongkong, Kina i denne partens liste over forpliktelser med hensyn til bevegelighet for fysiske personer etter vedlegg X.

Artikkel 3.18

Endring av lister over forbehold og forpliktelser

En part som akter å endre sine forbehold eller forpliktelser etter sitt tillegg til vedlegg X, skal benytte den fremgangsmåten som Den blandede komité skal vedta innen tolv måneder etter at denne avtale er trådt i kraft.

Artikkel 3.19

Gjennomgang

Partene skal, med sikte på en ytterligere liberalisering av handelen med tjenester dem imellom, gjennomgå sine respektive lister i henhold til vedlegg X minst hvert annet år eller hyppigere dersom det er enighet om det, idet det tas særlig hensyn til enhver liberalisering på frittstående grunnlag og pågående arbeid i regi av WTO. Den første gjennomgangen skal finne sted senest tre år etter at denne avtale er trådt i kraft.

Artikkel 3.20

Forholdet til investerings- og skatteavtaler

Bestemmelsene i dette kapittel skal ikke ha noen virkning for fortolkningen eller anvendelsen av andre internasjonale avtaler om investeringsvirksomhet eller beskatning som Hongkong, Kina og en eller flere EFTA-stater er part i.¹²

¹² Partene er innforstått med at eventuelle tvisteløsningsmekanismer i avtaler om investeringsbeskyttelse som en eller flere EFTA-stater og Hongkong, Kina er part i, ikke får anvendelse på angivelige brudd på bestemmelsene i dette kapittel.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Article 3.21

Annexes

The following Annexes form an integral part of this Chapter:

- (a) Annex VII with respect to disciplines on domestic regulation;¹³
- (b) Annex VIII with respect to financial services;
- (c) Annex IX with respect to telecommunications services; and
- (d) Annex X containing the Lists of Reservations and Commitments.

Chapter 4

Investment

Article 4.1

Scope and Coverage¹⁴

1. This Chapter shall apply to commercial presence in sectors other than services sectors covered by Chapter 3.¹⁵
2. This Chapter shall be without prejudice to the interpretation or application of other international agreements relating to investment and taxation to which one or several EFTA States and Hong Kong, China are parties.¹⁶

Article 4.2

Definitions

For the purposes of this Chapter,

- (a) "juridical person" means any legal entity duly constituted or otherwise organised under domestic law, whether for profit or otherwise, and whether privately-owned or governmentally-owned, including any corporation, trust, partnership, joint venture, sole proprietorship or association;

¹³ This Annex applies to Hong Kong, China, Iceland, Liechtenstein and Switzerland, but not to Norway.

¹⁴ It is understood that nothing in this Chapter shall be construed to impose any obligation with respect to investment protection matters, such as protection against expropriation, full protection and security and other investment protection matters.

¹⁵ It is understood that services specifically exempted from the scope of Chapter 3 do not fall under the scope of this Chapter.

¹⁶ It is understood that any dispute settlement mechanism in an investment protection agreement to which one or several EFTA States and Hong Kong, China are parties is not applicable to alleged breaches of this Chapter.

Artikkel 3.21

Vedlegg

Følgende vedlegg utgjør en integrert del av dette kapittel:

- a) vedlegg VII med hensyn til ordninger om innenlandsk regulering,¹³
- b) vedlegg VIII med hensyn til finansielle tjenester,
- c) vedlegg IX med hensyn til teletjenester, og
- d) vedlegg X med listene over forbehold og forpliktelser.

Kapittel 4

Investeringer

Artikkel 4.1

Virkeområde og dekningsomfang¹⁴

1. Dette kapittel får anvendelse på kommersielt nærvær i andre sektorer enn tjenestesektorene som omfattes av kapittel 3.¹⁵
2. Bestemmelsene i dette kapittel skal ikke ha noen virkning for fortolkningen eller anvendelsen av andre internasjonale avtaler om investeringsvirksomhet eller beskatning som en eller flere EFTA-stater og Hongkong, Kina er part i.¹⁶

Artikkel 4.2

Definisjoner

I dette kapittel menes med

- a) «juridisk person»: ethvert rettssubjekt som er behørig opprettet eller på annen måte organisert i henhold til intern rett, uansett om det har et økonomisk formål eller ikke, og uansett om det er privat eller offentlig eid, herunder enhver form for selskap, forvaltningsselskap (trust), kompaniskap, fellesforetak (joint venture), personlig foretak eller sammenslutning,

¹³ Dette vedlegg får anvendelse for Hongkong, Kina, Island, Liechtenstein og Sveits, men ikke for Norge.

¹⁴ Det er underforstått at ingen bestemmelse i dette kapittel skal fortolkes slik at det pålegges noen forpliktelse i saker om investeringsbeskyttelse, for eksempel beskyttelse mot ekspropriasjon, full beskyttelse og sikkerhet og andre saker om investeringsbeskyttelse.

¹⁵ Det er underforstått at tjenester som er spesifikt unntatt fra virkeområdet til kapittel 3, ikke kommer inn under dette kapittels virkeområde.

¹⁶ Partene er innforstått med at eventuelle tvisteløsningsmekanismer i avtaler om investeringsbeskyttelse som en eller flere EFTA-stater og Hongkong, Kina er part i, ikke får anvendelse på angivelige brudd på bestemmelsene i dette kapittel.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

- (b) "juridical person of another Party" means a juridical person constituted or otherwise organised under the domestic law of that Party and engaged in substantive business operations in any Party;
- (c) "natural person" means:
 - (i) with respect to an EFTA State, a person who has the nationality of that EFTA State or is a permanent resident of that EFTA State in accordance with its domestic law;
 - (ii) with respect to Hong Kong, China, a person who is a permanent resident of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China in accordance with its domestic law;
- (d) "commercial presence" means any type of business establishment, including through:
 - (i) the constitution, acquisition or maintenance of a juridical person, or
 - (ii) the creation or maintenance of a branch or a representative office, in another Party for the purpose of performing an economic activity.
- b) «juridisk person fra en annen part»: en juridisk person som er opprettet eller på annen måte organisert i henhold til denne partens interne rett, og som driver en vesentlig forretningsvirksomhet i en part,
- c) «fysisk person»
 - i) med hensyn til en EFTA-stat: en person som er borger av eller har fast opphold i vedkommende EFTA-stat i henhold til denne statens interne rett,
 - ii) med hensyn til Hongkong, Kina: en person som har fast opphold i Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina i henhold til denne regionens interne rett,
- d) «kommersielt nærvær»: forretningsvirksomhet av enhver art, herunder ved
 - i) stiftelse, erverv eller videreføring av en juridisk person, eller
 - ii) opprettelse eller videreføring av filial eller representasjonskontor, i en annen part med det formål å drive økonomisk virksomhet.

Article 4.3

National Treatment

Each Party shall accord to juridical and natural persons of another Party and to the commercial presence of such persons, treatment no less favourable than that it accords, in like situations, to its own juridical and natural persons and to the commercial presence of such persons.

Article 4.4

Reservations

1. Article 4.3 shall not apply to:
 - (a) any reservation of a Party as set out in Annex XI;
 - (b) an amendment to a reservation referred to in subparagraph (a), to the extent that the amendment does not decrease the conformity of the reservation with Article 4.3; and
 - (c) any new reservation adopted by a Party, and incorporated into Annex XI which does not affect the overall level of commitments of that Party under this Agreement; to the extent that such reservations are inconsistent with Article 4.3.
2. As part of the reviews provided for in Article 4.10, the Parties undertake to review at least every three years the status of the reservations set out in Annex XI with a view to reducing or removing the reservations.

Artikkel 4.3

Nasjonal behandling

Hver part skal gi juridiske og fysiske personer fra en annen part og slike personers kommersielle nærvær en behandling som ikke er mindre gunstig enn den som i tilsvarende situasjoner gis dens egne juridiske og fysiske personer og slike personers kommersielle nærvær.

Artikkel 4.4

Forbehold

1. Artikkel 4.3 får ikke anvendelse på
 - a) en parts forbehold som angitt i vedlegg XI,
 - b) en endring av et forbehold nevnt i bokstav a), i den grad endringen ikke svekker forbeholdets samsvar med artikkel 4.3, eller
 - c) nye forbehold vedtatt av en part og innarbeidet i vedlegg XI som ikke berører det samlede nivået for partens forpliktelser etter denne avtale, i den grad slike forbehold er uforenlige med artikkel 4.3.
2. Som ledd i gjennomgangen omtalt i artikkel 4.10 forplikter partene seg til minst hvert tredje år å gjennomgå status for forbehold oppført i vedlegg XI med sikte på å redusere antall forbehold eller fjerne dem.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

3. A Party may, at any time, either upon request of another Party or unilaterally, remove, in whole or in part, reservations set out in Annex XI by written notification to the other Parties.
4. A Party may, at any time, incorporate a new reservation into Annex XI in accordance with subparagraph 1 (c) by written notification to the other Parties. On receiving such written notification, another Party may request consultations regarding the reservation. At the written request of a Party, the Party incorporating the new reservation shall enter into consultations with the requesting Party within 30 days after the date of receipt of the request.¹⁷
3. En part kan når som helst, enten på anmodning fra en annen part eller ensidig, helt eller delvis fjerne forbehold oppført i vedlegg XI ved å gi skriftlig underretning til de øvrige parter.
4. En part kan når som helst innarbeide et nytt forbehold i vedlegg XI i samsvar med nr. 1 bokstav c) ved å gi skriftlig underretning til de øvrige parter. Når slik underretning mottas, kan en annen part be om konsultasjoner om forbeholdet. På skriftlig anmodning fra en part skal den part som har innarbeidet det nye forbeholdet, innlede konsultasjoner med den anmodende part innen 30 dager etter at den har mottatt anmodningen.¹⁷

Article 4.5

Key Personnel

1. Each Party shall, subject to its domestic law, endeavour to grant natural persons of another Party who have established or seek to establish commercial presence in that Party, and key personnel employed by natural or juridical persons of another Party, temporary entry and stay in that Party for the purpose of engaging in economic activities connected with commercial presence.
2. Each Party shall, subject to its domestic law, endeavour to permit natural or juridical persons of another Party, and their commercial presence, to employ, in connection with commercial presence, any key personnel of the natural or juridical person's choice regardless of nationality and citizenship provided that such key personnel has been permitted to enter, stay and work in that Party and that the employment concerned conforms to the terms, conditions and time limits of the permission granted to such key personnel.
3. The Parties shall, subject to their respective domestic law, endeavour to grant temporary entry and stay and provide any necessary confirming documentation to the spouse and minor children of a person who has been granted temporary entry, stay and authorisa-

Artikkel 4.5

Nøkkelpersonell

1. Hver part skal, med forbehold for sin interne rett, bestrebe seg på å gi fysiske personer fra en annen part som har etablert eller søker å etablere kommersielt nærvær i denne parten, og nøkkelpersoner som er ansatt hos fysiske eller juridiske personer fra en annen part, midlertidig innreise- og oppholdstillatelse i denne parten med sikte på å delta i økonomisk virksomhet forbundet med kommersielt nærvær.
2. Hver part skal, med forbehold for sin interne rett, bestrebe seg på å gi fysiske eller juridiske personer fra en annen part og deres kommersielle nærvær adgang til, i forbindelse med kommersielt nærvær, å ansette nøkkelpersoner etter den fysiske eller juridiske personens eget valg uavhengig av nasjonalitet og statsborgerskap, forutsatt at slike nøkkelpersoner har fått tillatelse til å reise inn, oppholde seg og arbeide i denne parten, og at den aktuelle ansettelsen er i samsvar med de vilkår, betingelser og tidsbegrensninger som gjelder for tillatelsen gitt slike nøkkelpersoner.
3. Partene skal, med forbehold for sin respektive interne rett, bestrebe seg på å gi midlertidig innreise- og oppholdstillatelse og sørge for all nødvendig bekreftende dokumentasjon for ektefelle og mindreårige barn til en person som er innvilget midlertidig innreise, opphold og arbeidstillatelse i samsvar med

¹⁷ It is understood that consultations held pursuant to paragraph 4 shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 or under the WTO Dispute Settlement Understanding.

¹⁷ Det forutsettes at konsultasjoner holdt i henhold til nr. 4 ikke skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser verken etter kapittel 10 eller etter WTOs tvisteløsningsavtale.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

tion to work in accordance with paragraphs 1 and 2. The spouse and minor children shall be admitted for the period of the stay of that person.

nr. 1 og 2. Ektefelles og mindreårige barns tillatelse skal gis for samme oppholdsperiode som for vedkommende person.

Article 4.6

Right to Regulate

1. Nothing in this Chapter shall be construed to prevent a Party from adopting, maintaining or enforcing any measure consistent with this Chapter that is in the public interest, such as measures to meet health, safety or environmental concerns and reasonable measures for prudential purposes.
2. A Party should not waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such measures as an encouragement for the establishment, acquisition, expansion or retention in that Party of a commercial presence of persons of another Party or a non-party.

Article 4.7

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances envisaged in Article 4.8, a Party shall not apply restrictions on current payments and capital movements relating to commercial presence activities in non-services sectors.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the Articles of the Agreement of the IMF, including the use of exchange actions which are in conformity with the Articles of the Agreement of the IMF, provided that a Party shall not impose restrictions on capital transactions inconsistent with its obligations under this Chapter.

Article 4.8

Restrictions to Safeguard the Balance of Payments

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictions to safeguard the balance of payments.
2. The rights and obligations of the Parties in respect of such restrictions shall be governed by paragraphs 1 to 3 of Article XII of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter, mutatis mutandis.

Artikkel 4.6

Rett til regulering

1. Ingen bestemmelse i dette kapittel skal fortolkes slik at det hindrer en part i å treffe, opprettholde eller håndheve tiltak som er forenlige med dette kapittel og i allmennhetens interesse, som tiltak av betydning for helse, miljø eller sikkerhet eller rimelige tiltak av forsiktighetshensyn.
2. En part bør ikke gi avkall på eller på annen måte avvike fra, eller tilby å gi avkall på eller på annen måte avvike fra, slike tiltak for å stimulere til oppstart, erverv, utvidelse eller opprettholdelse i denne parten av et kommersielt nærvær av personer fra en annen part eller en ikke-part.

Artikkel 4.7

Betalinger og overføringer

1. Med unntak for de omstendigheter som er nevnt i artikkel 4.8, skal en part ikke legge restriksjoner på løpende betalinger og kapitalbevegelser i forbindelse med virksomhet fra et kommersielt nærvær i sektorer utenom tjenestesektorene.
2. Ingen bestemmelse i dette kapittel skal ha virkning for partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til artiklene i IMF-avtalen, herunder bruk av valutamessige tiltak som er i samsvar med IMF-avtalens artikler, forutsatt at en part ikke innfører restriksjoner på kapitaltransaksjoner som er uforenlige med dens forpliktelser etter dette kapittel.

Artikkel 4.8

Restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen

1. Partene skal bestrebe seg på å unngå å iverksette restriksjoner av hensyn til betalingsbalansen.
2. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til slike restriksjoner skal reguleres av artikkel XII nr. 1–3 i GATS, som herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det, med de nødvendige endringer.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

3. A Party adopting or maintaining such restrictions shall promptly notify the Joint Committee.

Article 4.9

Exceptions

The rights and obligations of the Parties in respect of general exceptions and security exceptions shall be governed by Article XIV and paragraph 1 of Article XIV bis of the GATS, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter, mutatis mutandis.

Article 4.10

Review

This Chapter shall be subject to periodic review within the framework of the Joint Committee regarding the possibility of further developing the Parties' commitments.

Chapter 5

Protection of intellectual property

Article 5

Protection of Intellectual Property

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, and provide for measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, counterfeiting and piracy, in accordance with the provisions of this Article, Annex XII and the international agreements referred to therein.
2. With regard to the protection of intellectual property, the Parties shall accord to each other's nationals¹⁸ treatment no less favourable than that they accord to their own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of Articles 3 and 5 of the WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (hereinafter referred to as the "TRIPS Agreement").
3. With regard to the protection of intellectual property, the Parties shall accord to each other's nationals treatment no less favourable than that they accord to nationals of any non-party. Exemptions from this obligation

¹⁸ For the purposes of this Chapter, the interpretation of "nationals" according to footnote 1 of the TRIPS Agreement applies.

3. En part som innfører eller opprettholder slike restriksjoner, skal omgående underrette Den blandede komité.

Artikkel 4.9

Unntak

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til generelle unntak og sikkerhetsunntak skal reguleres av artikkel XIV og artikkel XIVa nr. 1 i GATS, som herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det, med de nødvendige endringer.

Artikkel 4.10

Gjennomgang

Bestemmelsene i dette kapittel skal være gjensidig gjennomgang innenfor rammen av Den blandede komité med sikte på en mulig videreutvikling av partenes forpliktelser.

Kapittel 5

Vern av immaterielle rettigheter

Artikkel 5

Vern av immaterielle rettigheter

1. Partene skal gi og sikre et tilstrekkelig, effektivt og likebehandlende vern av immaterielle rettigheter, og fastsette tiltak for å sikre disse rettighetene mot inngrep, etterligning og piratkopiering, i samsvar med bestemmelsene i denne artikkel, vedlegg XII og de internasjonale avtaler det vises til der.
2. Partene skal, med hensyn til vern av immaterielle rettigheter, gi hverandres borgere¹⁸ en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir sine egne borgere. Unntak fra denne forpliktelsen skal være i samsvar med de materielle bestemmelsene i artikkel 3 og 5 i WTO-avtalen om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter (heretter kalt «TRIPS-avtalen»).
3. Partene skal, med hensyn til vern av immaterielle rettigheter, gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir borgere av en ikke-part. Unntak fra denne forpliktelsen skal være i samsvar

¹⁸ I dette kapittel skal tolkningen av uttrykket «borgere» i henhold til fotnote 1 i TRIPS-avtalen gjelde.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

must be in accordance with the substantive provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5 thereof.

4. The Parties agree, upon request of any Party to the Joint Committee, to review the provisions contained in this Article and Annex XII, with a view to further developing adequate levels of protection and implementation.

Chapter 6

Government Procurement

Article 6

Government Procurement

1. The rights and obligations of the Parties in respect of government procurement shall be governed by the provisions on government procurement in the WTO agreements applicable between Hong Kong, China and the respective EFTA State, which are hereby incorporated into and made part of this Chapter, mutatis mutandis.
2. The Parties shall co-operate in the Joint Committee, with the aim of improving their suppliers' access to each other's government procurement markets and enhancing transparency in government procurement.

Chapter 7

Competition

Article 7.1

Rules of Competition Concerning Undertakings

1. The Parties recognise that certain practices or conducts of undertakings which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition are incompatible with this Agreement in so far as they may affect trade between the Parties.
2. Paragraph 1 shall not be construed as to create any direct obligations for undertakings.
3. The Parties involved shall co-operate and consult in their dealings with anti-competitive practices as outlined in paragraph 1.
4. In the event that co-operation and consultation in accordance with paragraph 3 does not lead to any satisfactory result, the affected Party may request consultations in the Joint Committee with a view to reaching a mutu-

med de materielle bestemmelsene i TRIPS-avtalen, særlig artikkel 4 og 5.

4. Partene er enige om at de, etter anmodning fra en part rettet til Den blandede komité, vil gjennomgå bestemmelsene i denne artikkel og i vedlegg XII med sikte på å videreutvikle et tilstrekkelig verne- og gjennomføringsnivå.

Kapittel 6

Offentlige anskaffelser

Artikkel 6

Offentlige anskaffelser

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til offentlige anskaffelser skal reguleres av bestemmelsene om offentlige anskaffelser i WTO-avtalene som får anvendelse mellom Hongkong, Kina og den respektive EFTA-staten, som herved innlemmes i dette kapittel og gjøres til en del av det, med de nødvendige endringer.
2. Partene skal samarbeide i Den blandede komité med sikte på å bedre sine leverandørers tilgang til hverandres markeder for offentlige anskaffelser og sikre større åpenhet om offentlige anskaffelser.

Kapittel 7

Konkurranse

Artikkel 7.1

Konkurranseregler for foretak

1. Partene erkjenner at visse typer metoder eller atferd som benyttes av foretak, og som har som formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen, er uforenlige med denne avtale i den utstrekning de kan ha betydning for samhandelen mellom partene.
2. Nr. 1 ovenfor skal ikke fortolkes slik at det skapes noen direkte forpliktelser for foretak.
3. De berørte parter skal samarbeide og konsultere hverandre i saker om konkurransebegrensende atferd som angitt i nr. 1.
4. Dersom samarbeid og konsultasjon i henhold til nr. 3 ikke gir et tilfredsstillende resultat, kan den rammede part be om konsultasjoner i Den blandede komité med sikte på å finne en løsning som begge parter kan

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

ally acceptable solution. The Parties involved shall give the Joint Committee all the assistance required to examine the case.

5. No Party may have recourse to dispute settlement procedures under this Agreement in respect of any issue arising from or relating to this Chapter.

Article 7.2

Review

The Parties agree to review this Chapter in the Joint Committee with a view to elaborating further steps in light of future developments. The first review shall take place within three years after the entry into force of this Agreement.

Chapter 8

Trade and environment

Article 8.1

Context and Objectives

1. The Parties recall the Stockholm Declaration on the Human Environment of 1972, the Rio Declaration on Environment and Development of 1992, Agenda 21 on Environment and Development of 1992, and the Johannesburg Plan of Implementation on Sustainable Development of 2002.
2. The Parties recognise that economic development, social development and environmental protection are interdependent and mutually supportive components of sustainable development. They underline that closer economic partnership can play an important role in promoting sustainable development.
3. The Parties reaffirm their commitment to promote the development of international and bilateral trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to integrate and reflect this objective in the Parties' trade relationship.

Article 8.2

Scope

Except as otherwise provided in this Chapter, this Chapter applies to measures adopted or maintained by the Parties affecting trade-related and investment-related aspects of environmental issues.

godta. De berørte parter skal gi Den blandede komité all den bistand den måtte trenge for å undersøke saken.

5. Ingen part kan benytte tvisteløsningsprosedyrene fastsatt i denne avtale i saker som følger av eller gjelder dette kapittel.

Artikkel 7.2

Gjennomgang

Partene er enige om å gjennomgå dette kapittel i Den blandede komité med sikte på å utarbeide ytterligere tiltak i lys av den fremtidige utviklingen. Den første gjennomgangen skal finne sted innen tre år etter at denne avtale er trådt i kraft.

Kapittel 8

Handel og miljø

Artikkel 8.1

Ramme og formål

1. Partene minner om Stockholm-erklæringen om det menneskelige miljø fra 1972, Rio-erklæringen om miljø og utvikling fra 1992, Agenda 21 om miljø og utvikling fra 1992 og handlingsplanen for bærekraftig utvikling fra Johannesburg i 2002.
2. Partene erkjenner at miljøvern og økonomisk og sosial utvikling er gjensidig avhengige og støttende faktorer med hensyn til en bærekraftig utvikling. De understreker at et tettere økonomisk samarbeid kan være viktig for å fremme en bærekraftig utvikling.
3. Partene bekrefter at de forplikter seg til å fremme utvikling av internasjonal og bilateral handel på en slik måte at det bidrar til målsettingen om en bærekraftig utvikling, og til å sikre at denne målsettingen innlemmes og kommer til uttrykk i partenes handelsforbindelser.

Artikkel 8.2

Virkeområde

Med mindre noe annet er fastsatt i dette kapittel, skal nevnte kapittel få anvendelse på tiltak som berører handels- og investeringsrelaterte sider ved miljøspørsmål, og som treffes eller opprettholdes av partene.

Article 8.3

Right to Regulate and Levels of Protection

1. Recognising the right of each Party to establish its own level of environmental protection and to adopt or modify accordingly its domestic law and policies in a manner consistent with this Agreement, each Party will seek to ensure that its domestic law, policies and practices provide for and encourage high levels of environmental protection, consistent with standards, principles and agreements referred to in Article 8.5, and will strive to further improve the level of protection provided for in domestic law and policies.
2. The Parties recognise the importance, when preparing and implementing measures related to environmental protection that affect trade and investment between them, of taking account of relevant scientific, technical and other information, and relevant international standards, guidelines and recommendations.

Article 8.4

Upholding Levels of Protection in the Application and Enforcement of Laws, Regulations or Standards

1. The Parties will faithfully enforce their environmental laws, regulations and standards.
2. Subject to Article 8.3, a Party will not:
 - (a) weaken or reduce the level of environmental protection provided by its laws, regulations or standards with the sole intention to encourage investment from another Party or to seek or enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in that Party; or
 - (b) waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such laws, regulations or standards in order to encourage investment from another Party or to seek or enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in that Party.

Artikkel 8.3

Rett til regulering og vernenivå

1. Partene vil, idet de anerkjenner hverandres rett til å fastsette nivået for sitt eget miljøvern og i tråd med dette å vedta ny eller endre eksisterende intern rett og politikk på en måte som er forenlig med bestemmelsene i denne avtale, arbeide for å sikre at deres respektive interne rett, politikk og praksis tar hensyn til og fremmer et høyt miljøvernivå, i samsvar med de standarder, prinsipper og avtaler som er nevnt i artikkel 8.5, og vil bestrebe seg på å styrke vernet fastsatt i intern rett og politikk ytterligere.
2. Partene erkjenner at det er viktig å ta hensyn til relevant vitenskapelig, teknisk og annen informasjon samt relevante internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger i sitt arbeid med å utforme og gjennomføre miljøltiltak som påvirker handelen og investeringsvirksomheten dem imellom.

Artikkel 8.4

Opprettholdelse av vernenivå ved anvendelse og håndheving av lover, forskrifter og standarder

1. Partene vil lojalt håndheve sine egne miljølover, -forskrifter og -standarder.
2. Med forbehold for artikkel 8.3 skal en part ikke
 - a) svekke eller senke miljøvernivået fastsatt i partens lover, forskrifter eller standarder utelukkende i den hensikt å stimulere til investeringer fra en annen part eller å søke eller styrke et handelsmessig konkurransefortrinn for produsenter eller tjenesteytere som driver virksomhet i denne parten, eller
 - b) gi avkall på eller på annen måte avvike fra, eller tilby å gi avkall på eller på annen måte avvike fra, slike lover, forskrifter eller standarder i den hensikt å stimulere til investeringer fra en annen part eller å søke eller styrke et handelsmessig konkurransefortrinn for produsenter eller tjenesteytere som driver virksomhet i denne parten.

*Article 8.5***Multilateral Environmental Agreements and Environmental Principles**

The Parties reaffirm their commitment to the effective implementation in their respective domestic law and practices of the multilateral environmental agreements applicable to them, as well as their adherence to environmental principles reflected in the international instruments referred to in Article 8.1.

*Article 8.6***Promotion of Trade and Investment Beneficial to the Environment**

1. The Parties will strive to facilitate and promote investment, trade in and dissemination of goods and services beneficial to the environment, including environmental technologies, sustainable renewable energy, energy efficient and eco-labelled goods and services, as well as to address non-tariff trade barriers for such goods and services.
2. The Parties will strive to facilitate and promote investment, trade in and dissemination of goods and services that contribute to sustainable development.¹⁹
3. The Parties will facilitate as appropriate co-operation between enterprises in relation to goods, services and technologies that contribute to sustainable development and are beneficial to the environment.

*Article 8.7***Co-operation in International Fora**

The Parties will strive to strengthen their co-operation on trade and environment in appropriate international fora in which they participate.

*Article 8.8***Implementation and Consultations**

1. The Parties shall designate the administrative entities which shall serve as contact points for the purposes of this Chapter.
2. A Party may through the contact points referred to in paragraph 1 request expert consultations or consultations within the Joint Committee regarding any matter arising under this Chapter. The Parties shall make

¹⁹ For example, goods and services which are subject to schemes such as fair and ethical trade.

*Artikkel 8.5***Multilaterale miljøavtaler og miljømessige prinsipper**

Partene bekrefter at de forplikter seg til effektivt å gjennomføre multilaterale miljøavtaler som får anvendelse for dem, i sin respektive interne rett og praksis, og at de slutter opp om de miljømessige prinsippene som er nedfelt i de internasjonale instrumentene omtalt i artikkel 8.1.

*Artikkel 8.6***Fremming av handel og investeringer som gagner miljøet**

1. Partene vil bestrebe seg på å fremme og legge forholdene til rette for investeringer i, handel med og spredning av varer og tjenester som gagner miljøet, herunder miljøteknologi, bærekraftig fornybar energi og energibesparende og miljømerkede varer og tjenester, og på å fjerne ikke-tollbaserte handelshindringer for slike varer og tjenester.
2. Partene vil bestrebe seg på å fremme og legge forholdene til rette for investeringer i, handel med og spredning av varer og tjenester som bidrar til en bærekraftig utvikling.¹⁹
3. Partene vil etter behov tilrettelegge for samarbeid mellom foretak om varer, tjenester og teknologi som bidrar til en bærekraftig utvikling, og som gagner miljøet.

*Artikkel 8.7***Samarbeid i internasjonale fora**

Partene vil bestrebe seg på å styrke samarbeidet om handel og miljø i egnede internasjonale fora de deltar i.

*Artikkel 8.8***Gjennomføring og konsultasjoner**

1. Partene skal utpeke de administrative enhetene som skal fungere som kontaktpunkt for dette kapittels formål.
2. Gjennom kontaktpunktene nevnt i nr. 1 kan en part be om konsultasjoner på ekspertnivå eller konsultasjoner i Den blandede komité i saker som omfattes av dette kapittel. Partene skal gjøre sitt ytterste for å komme fram til

¹⁹ For eksempel varer og tjenester som omfattes av ordninger som etisk og rettferdig handel.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

every attempt to arrive at a mutually satisfactory resolution of the matter.

3. Chapter 10 shall not apply to this Chapter.

Article 8.9

Review

The Parties shall, upon request by a Party, review in the Joint Committee progress achieved in pursuing the objectives set out in this Chapter, and consider relevant international developments to identify areas where further action could promote these objectives.

Chapter 9

Institutional provisions

Article 9.1

Joint Committee

1. The Parties hereby establish the Joint EFTA-Hong Kong, China Committee comprising representatives of each Party. The Parties shall be represented by senior officials delegated by them for this purpose.
2. The Joint Committee shall:
 - (a) supervise and review the implementation of this Agreement;
 - (b) keep under review the possibility of further removal of barriers to trade and other restrictive measures concerning trade between the EFTA States and Hong Kong, China;
 - (c) oversee the further development of this Agreement;
 - (d) supervise the work of all sub-committees and working groups established under this Agreement;
 - (e) endeavour to resolve any disagreement that may arise regarding the interpretation or application of this Agreement, without prejudice to the dispute settlement mechanism in accordance with Chapter 10; and
 - (f) consider any other matter that may affect the operation of this Agreement.
3. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working groups as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks. Except where otherwise provided for in this Agreement, the sub-committees and working groups shall work under a mandate established by the Joint Committee.

en løsning av saken som tilfredsstiller begge parter.

3. Kapittel 10 får ikke anvendelse på dette kapittel.

Artikkel 8.9

Gjennomgang

Dersom en part anmoder om det, skal partene undersøke i Den blandede komité om det er gjort fremgang for å nå målene fastsatt i dette kapittel, og vurdere relevante internasjonale forhold for å finne fram til områder der ytterligere innsats kan bidra til å nå disse målene.

Kapittel 9

Institusjonelle bestemmelser

Artikkel 9.1

Den blandede komité

1. Partene oppretter med dette Den blandede komité EFTA-Hongkong, Kina, som skal bestå av representanter for hver part. Partene skal representeres av embetsmenn de har utpekt for dette formål.
2. Den blandede komité skal
 - a) overvåke og følge opp gjennomføringen av denne avtale,
 - b) fortløpende vurdere muligheten for en ytterligere avvikling av handelshindringer og andre restriktive tiltak i handelen mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina,
 - c) overvåke den videre utviklingen av denne avtale,
 - d) føre tilsyn med arbeidet i alle underkomiteer og arbeidsgrupper opprettet i henhold til denne avtale,
 - e) bestrebe seg på å løse uoverensstemmelser som kan oppstå om fortolkningen eller anvendelsen av denne avtale, med forbehold for tvisteløsningsmekanismen fastsatt i kapittel 10, og
 - f) behandle eventuelle andre saker som kan ha betydning for hvordan denne avtale virker.
3. Den blandede komité kan beslutte å nedsette de underkomiteer eller arbeidsgrupper den mener er nødvendig for å bistå komiteen i utførelsen av dens oppgaver. Med mindre noe annet er fastsatt i denne avtale, skal underkomiteene og arbeidsgruppene arbeide på grunnlag av et mandat fastsatt av Den blandede komité.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

4. The Joint Committee shall take decisions as provided for in this Agreement, and may make recommendations, by consensus.
5. The Joint Committee shall meet within one year from the entry into force of this Agreement. Thereafter, it shall meet whenever necessary but normally every two years. Its meetings shall be chaired jointly by a representative of the EFTA States and a representative of Hong Kong, China. The Joint Committee shall establish its rules of procedure.
6. Each Party may request at any time, through a notice in writing to the other Parties, that a special meeting of the Joint Committee be held. Such a meeting shall take place within 30 days from the date of receipt of the request, unless the Parties agree otherwise.
7. The Joint Committee shall consider proposals for amendments to this Agreement submitted by any Party. The Joint Committee may decide to amend the Annexes and Appendices to this Agreement, and subject to paragraph 8, it may set forth the date on which such a decision shall enter into force. Amendments to other parts of this Agreement shall be accepted and enter into force in accordance with Article 11.5.
8. If a representative of a Party in the Joint Committee has accepted a decision relating to the amendment to an Annex or Appendix in accordance with paragraph 7 subject to the fulfilment of its domestic legal requirements, the decision shall enter into force on the date that the last Party notifies that its internal requirements have been fulfilled, unless the decision itself specifies a later date. The Joint Committee may decide that the decision shall enter into force for those Parties that have fulfilled their internal requirements, provided that Hong Kong, China is one of those Parties.
4. Den blandede komité skal treffe beslutninger som fastsatt i denne avtale og kan gi anbefalinger ved konsensus.
5. Den blandede komité skal komme sammen innen ett år etter at denne avtale er trådt i kraft. Deretter skal den komme sammen ved behov, men vanligvis hvert annet år. Møtene i komiteen skal ledes i fellesskap av en representant for EFTA-statene og en representant for Hongkong, Kina. Den blandede komité skal vedta sin egen forretningsorden.
6. Hver av partene kan på et hvilket som helst tidspunkt, ved skriftlig underretning til de øvrige parter, be om at det holdes et ekstraordinært møte i Den blandede komité. Et slikt møte skal finne sted innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt, med mindre partene blir enige om noe annet.
7. Den blandede komité skal behandle forslag til endring av denne avtale som en part legger fram. Komiteen kan beslutte å endre vedlegg og tillegg til denne avtale og kan, med forbehold for bestemmelsene i nr. 8, fastsette på hvilken dato en slik beslutning skal tre i kraft. Endring av andre deler av denne avtale skal godtas og tre i kraft i samsvar med artikkel 11.5.
8. Dersom en parts representant i Den blandede komité har godtatt en beslutning om å endre et vedlegg eller et tillegg i samsvar med nr. 7 med forbehold om oppfyllelse av partens internrettslige krav, skal beslutningen tre i kraft den dag den siste av partene gir underretning om at dens internrettslige krav er oppfylt, med mindre det i selve beslutningen er fastsatt en senere dato. Den blandede komité kan bestemme at beslutningen skal tre i kraft for de parter som har oppfylt sine internrettslige krav, forutsatt at Hongkong, Kina er en av disse parter.

Chapter 10

Dispute settlement

Article 10.1

Scope and Coverage

1. The provisions of this Chapter shall apply to the settlement of any disputes, including through consultations, concerning the interpretation or application of this Agreement.

Kapittel 10

Tvisteløsning

Artikkel 10.1

Virkeområde og dekningsomfang

1. Bestemmelsene i dette kapittel får anvendelse ved løsning av tvister, blant annet gjennom konsultasjon, om fortolkningen eller anvendelsen av denne avtale.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

2. Disputes regarding the same matter arising under both this Agreement and the WTO Agreement may be settled in either forum at the discretion of the complaining Party²⁰. The forum thus selected shall be used to the exclusion of the other.
3. For the purposes of paragraph 2, dispute settlement procedures under the WTO Agreement are deemed to be selected by a Party's request for the establishment of a panel under Article 6 of the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes, whereas dispute settlement procedures under this Agreement are deemed to be selected upon a request for arbitration pursuant to paragraph 1 of Article 10.4.
4. Before a Party initiates dispute settlement proceedings under the WTO Agreement against another Party, that Party shall notify in writing all other Parties of its intention.
2. Tvister i tilknytning til samme sak som oppstår innenfor rammen av både denne avtale og WTO-avtalen, kan avgjøres i det forum som foretrekkes av den part som har inngitt klage.²⁰ Når et forum er valgt på denne måten, utelukkes bruk av det andre.
3. For formålet i nr. 2 skal tvisteløsningsprosedyrer etter WTO-avtalen anses for å være valgt når en part anmoder om at det opprettes et panel i henhold til artikkel 6 i WTO-avtalen om regler og prosedyrer ved tvisteløsning, mens tvisteløsningsprosedyrer etter denne avtale anses for å være valgt når en part anmoder om voldgift i henhold til artikkel 10.4 nr. 1.
4. Før en part innleder en tvisteløsningsprosedyre mot en annen part etter WTO-avtalen, skal den underrette alle øvrige parter skriftlig om sin hensikt.

Article 10.2

Good Offices, Conciliation or Mediation

1. Good offices, conciliation and mediation are procedures that are undertaken voluntarily if the Parties so agree. They may begin and be terminated at any time. They may continue while proceedings of an arbitration panel established in accordance with this Chapter are in progress.
2. Proceedings involving good offices, conciliation or mediation shall be confidential and without prejudice to the Parties' rights in any further proceedings.

Article 10.3

Consultations

1. The Parties shall at all times endeavour to agree on the interpretation and application of this Agreement, and shall make every attempt through co-operation and consultations to reach a mutually satisfactory solution of any matter raised in accordance with this Article.
2. A Party may request in writing consultations with another Party with respect to any matter referred to in paragraph 1 of Article 10.1.

²⁰ For the purposes of this Chapter, the terms "Party", "Party to the dispute", "complaining Party" and "Party complained against" can denote one or more Parties.

Artikkel 10.2

Velvillig mellomkomst, forlik eller megling

1. Velvillig mellomkomst, forlik og megling er frivillige prosedyrer som anvendes dersom partene er enige om det. De kan innledes og avsluttes på et hvilket som helst tidspunkt. De kan gå sin gang mens forhandlingene i et voldgiftspanel opprettet i samsvar med dette kapittel pågår.
2. Forhandlinger som omfatter velvillig mellomkomst, forlik eller megling, skal være fortrolige og skal ikke berøre partenes rettigheter ved en eventuell viderebehandling av saken.

Artikkel 10.3

Konsultasjoner

1. Partene skal til enhver tid bestrebe seg på å bli enige om hvordan denne avtale skal fortolkes og anvendes, og skal gjennom samarbeid og konsultasjon gjøre alt de kan for å komme fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning på ethvert spørsmål som reises i samsvar med denne artikkel.
2. En part kan skriftlig anmode en annen part om konsultasjoner om et hvilket som helst spørsmål omhandlet i artikkel 10.1 nr. 1. Den

²⁰ I dette kapittel kan betegnelsene «part», «part i tvisten», «part som har inngitt klage» og «innklaget part» vise til én eller flere parter.

The Party making the request shall provide the reasons for the request, including any indication of the legal basis for the complaint. That Party shall at the same time notify the other Parties in writing of the request. The Party to which the request is made shall reply to the request within 10 days from the date of receipt. Consultations shall take place in the Joint Committee, unless the Parties making and receiving the request for consultations agree otherwise.

3. Consultations shall commence within 30 days from the date of receipt of the request for consultations. Consultations on urgent matters, including those on perishable goods, shall commence within 15 days from the date of receipt of the request for consultations. If the Party to which the request is made does not reply within 10 days or does not enter into consultations within 30 days from the date of receipt of the request for consultations, or within 15 days for urgent matters, the Party making the request is entitled to request the establishment of an arbitration panel in accordance with Article 10.4.
4. The Parties to the dispute shall provide sufficient information to enable a full examination of how the measure or other matter is inconsistent with this Agreement and treat any confidential information exchanged in the course of consultations in the same manner as the Party providing the information.
5. The consultations shall be confidential and without prejudice to the rights of the Parties in any further proceedings.
6. The Parties to the dispute shall inform the other Parties of any mutually agreed resolution of the matter.

Article 10.4

Establishment of Arbitration Panel

1. If the consultations referred to in Article 10.3 fail to settle a dispute within 60 days, or 30 days in relation to urgent matters, including those on perishable goods, from the date of receipt of the request for consultations by the Party complained against, the complaining Party may request the establishment of an arbitration panel by means of a written request to the Party complained against. A copy of this request shall be communicated to the other Parties so that they may deter-

part som fremmer anmodningen, skal begrunne den og angi det rettslige grunnlaget for klagen. Denne parten skal samtidig gi de øvrige parter skriftlig underretning om anmodningen. Den part som anmodningen er rettet til, skal besvare anmodningen innen ti dager etter at den er mottatt. Konsultasjoner skal finne sted i Den blandede komité, med mindre de parter som fremmer eller mottar en anmodning om konsultasjon, blir enige om noe annet.

3. Konsultasjonene skal begynne innen 30 dager etter at en anmodning om konsultasjon er mottatt. Konsultasjoner i hastesaker, herunder saker som gjelder lett bedervelige varer, skal begynne senest 15 dager etter at anmodningen er mottatt. Dersom den part som anmodningen er rettet til, ikke svarer innen ti dager eller ikke innleder konsultasjoner innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt, eller 15 dager i hastesaker, har den part som fremmer anmodningen, rett til å be om at det opprettes et voldgiftspanel i samsvar med artikkel 10.4.
4. Partene i tvisten skal legge fram tilstrekkelig informasjon, slik at det kan foretas en fullstendig undersøkelse for å finne ut hvordan tiltaket eller andre forhold er i strid med denne avtale, og skal behandle fortrolige opplysninger som utveksles i løpet av konsultasjonene, på samme måte som den part som legger fram opplysningene.
5. Konsultasjonene skal være fortrolige og skal ikke berøre partenes rettigheter ved en eventuell viderebehandling av saken.
6. Partene i tvisten skal underrette de øvrige parter om en eventuell omforent løsning av saken.

Artikkel 10.4

Opprettelse av et voldgiftspanel

1. Dersom det er gått 60 dager, eller 30 dager i hastesaker, herunder saker som gjelder lett bedervelige varer, etter at anmodningen om konsultasjon ble mottatt av den innklagede part, uten at konsultasjonene omtalt i artikkel 10.3 har bilagt tvisten, kan den part som har inngitt klage, be om at det opprettes et voldgiftspanel ved skriftlig anmodning til den innklagede part. En kopi av anmodningen skal sendes til de øvrige parter, slik at de

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

mine whether to participate in the arbitration process.

2. The request for the establishment of an arbitration panel shall identify the specific measure or other matter at issue and provide a brief summary of the legal and factual basis of the complaint.
3. Unless the Parties to the dispute otherwise agree within 20 days from the date of receipt of the request for the establishment of the arbitration panel, the terms of reference for the arbitration panel shall be:
 "To examine, in the light of the relevant provisions of this Agreement, the matter referred to in the request for the establishment of an arbitration panel pursuant to Article 10.4 and to make findings of law and fact together with the reasons, as well as recommendations, if any, for the resolution of the dispute and the implementation of the ruling."
4. Where more than one Party requests the establishment of an arbitration panel relating to the same matter or where the request involves more than one Party complained against, and whenever feasible, a single arbitration panel should be established to examine complaints relating to the same matter.
5. A Party which is not a Party to the dispute shall be entitled, on delivery of a written notice to the Parties to the dispute and the arbitration panel, to make written submissions to the arbitration panel, receive written submissions, including annexes, from the Parties to the dispute, attend hearings and make oral statements. When delivering such a written notice, that Party shall include an explanation of its particular interest in the dispute.

Article 10.5

Composition of the Arbitration Panel

1. The arbitration panel shall comprise three members.
2. Each Party to the dispute shall appoint a member within 30 days from the date of receipt of the request to establish an arbitration panel.
3. The Parties to the dispute shall appoint by common agreement the third member, who shall chair the arbitration panel, within 45 days from the date of receipt of the request to establish an arbitration panel.
4. The Chair shall not be a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute.

kan avgjøre om de vil delta i voldgiftsprosessen.

2. Anmodningen om opprettelse av et voldgiftspanel skal angi de konkrete tiltak eller andre forhold som ønskes vurdert, og inneholde et kort sammendrag av det rettslige og faktiske grunnlaget for klagen.
3. Med mindre partene i tvisten er blitt enige om noe annet innen 20 dager etter at anmodningen om opprettelse av voldgiftspanelet er mottatt, skal voldgiftspanelet sitt mandat være
 «i lys av relevante bestemmelser i denne avtale å prøve saken det vises til i anmodningen om opprettelse av et voldgiftspanel i henhold til artikkel 10.4, og trekke en konklusjon om juridiske og faktiske forhold samt grunngi den og eventuelt gi anbefalinger med hensyn til løsning av tvisten og gjennomføring av avgjørelsen».
4. Dersom flere enn én part anmoder om at det opprettes et voldgiftspanel i tilknytning til samme sak, eller dersom anmodningen omfatter mer enn én innklaget part, bør det, når det lar seg gjøre, opprettes ett enkelt voldgiftspanel for å behandle klager som gjelder samme sak.
5. En part som ikke er part i tvisten, skal ved skriftlig underretning til partene i tvisten og til voldgiftspanelet ha rett til å legge fram skriftlige innlegg for voldgiftspanelet, motta skriftlige innlegg, herunder vedlegg, fra partene i tvisten, møte i forhandlinger og avgi muntlige innlegg. I sin skriftlige underretning skal vedkommende part gjøre rede for sin særlige interesse i tvisten.

Artikkel 10.5

Voldgiftspanelet's sammensetning

1. Voldgiftspanelet skal ha tre medlemmer.
2. Hver part i tvisten skal oppnevne et panelmedlem innen 30 dager etter at anmodningen om opprettelse av voldgiftspanelet er mottatt.
3. Partene i tvisten skal ved felles overenskomst oppnevne det tredje medlemmet, som skal lede voldgiftspanelet, innen 45 dager etter at anmodningen om opprettelse av panelet er mottatt.
4. Lederen skal ikke være borger av eller ha fast opphold i en av partene i tvisten og skal

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

pute and shall not have his or her usual place of residence in any of the Parties to the dispute.

5. If all the members have not been appointed within 45 days from the date of receipt of the request to establish an arbitration panel, the President of the International Court of Justice should, at the request of either Party to the dispute, make the necessary appointments within 30 days from the date of receipt of the request to the President of the International Court of Justice. If the President of the International Court of Justice is a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute, or is unable to act, the Vice-President or the next most senior Member who is not a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute should make the appointment within 30 days from the date of receipt of the request.
6. For the purpose of paragraph 2, where there are multiple Parties as the complaining Party or as the Party complained against, unless they have agreed to another method of appointment of members, the multiple Parties shall jointly appoint a member.
7. All members shall:
 - (a) have expertise or experience in law, international trade, other matters covered by this Agreement, or the resolution of disputes arising under international trade agreements;
 - (b) be chosen strictly on the basis of objectivity, reliability, and sound judgment;
 - (c) be independent of, and not be affiliated with or take instructions from, any Party;
 - (d) not have dealt with the matter under dispute in any capacity; and
 - (e) serve in their individual capacities and not as government representatives or representatives of any organisation.
8. The date of establishment of the arbitration panel shall be the date on which the Chair is appointed.
9. Any member may be challenged if circumstances give rise to justifiable doubts as to the member's compliance with this Chapter or the Model Rules of Procedures referred to in paragraph 1 of Article 10.6. A Party to the dispute who intends to make a challenge shall send a notice of its challenge to the other Party to the dispute, the member being challenged and the other members within 30 days after the appointment or after the circumstances became known. The noti-

heller ikke ha sitt faste bosted i noen av partene i tvisten.

5. Dersom ikke alle panelmedlemmene er oppnevnt 45 dager etter at anmodningen om opprettelse av voldgiftspanelet er mottatt, skal presidenten for Den internasjonale domstol på anmodning fra en av partene i tvisten foreta de nødvendige oppnevningene innen 30 dager etter at Domstolens president har mottatt anmodningen. Dersom Domstolens president er borger av eller har fast opphold i en av partene i tvisten eller ikke er i stand til å utøve sine oppgaver, skal visepresidenten eller medlemmet med lengst ansiennitet som ikke er borger av eller har fast opphold i en av partene i tvisten, foreta oppnevningen innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt.
6. Dersom flere parter har inngitt klage eller er innklaget, skal disse partene ved anvendelse av nr. 2 sammen oppnevne panelmedlemmet, med mindre de er blitt enige om en annen metode for oppnevning av panelets medlemmer.
7. Panelmedlemmene skal
 - a) ha sakkunnskap eller erfaring innen juss, internasjonal handel og andre områder som omfattes av denne avtale, eller fra løsning av tvister som oppstår innenfor rammen av internasjonale handelsavtaler,
 - b) velges utelukkende på grunnlag av objektivitet, pålitelighet og sunn dømmekraft,
 - c) ikke være avhengig av eller tilsluttet noen av partene eller motta instruks fra dem,
 - d) ikke i noen egenskap ha hatt befatning med saken tvisten gjelder, og
 - e) tjenestegjøre i egenskap av enkeltpersoner og ikke som representanter for en regjering eller en organisasjon.
8. Voldgiftspanelet skal regnes som opprettet samme dag lederen oppnevnes.
9. Det kan gjøres gjeldende innsigelse mot ethvert medlem av voldgiftspanelet dersom det foreligger forhold som gir berettiget grunn til å tvile på at medlemmet opptrer i samsvar med bestemmelsene i dette kapittel eller standardreglene og -prosedyrene nevnt i artikkel 10.6 nr. 1. En part i tvisten som akter å gjøre gjeldende innsigelse mot et panelmedlem, skal gi underretning om dette til den andre parten i tvisten, panelmedlemmet innsigelsen er rettet mot, og de øvrige

fication shall be in writing and shall state the reasons for the challenge. If the other Party to the dispute does not agree to the challenge or the challenged members does not withdraw, the decision on the challenge should be made by the President of the International Court of Justice within 30 days from the date of receipt of the request. If the President of the International Court of Justice is a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute, or is unable to act, the decision on the challenge should be made by the Vice-President or the next most senior Member who is not a national or permanent resident of one of the Parties to the dispute within 30 days from the date of receipt of the request.

10. If a member appointed under this Article resigns or becomes unable to act, a successor shall be appointed, within 21 days from the date a written notice is received by the Parties to the dispute of the need for a successor, in the same manner as prescribed for the appointment of the original member. The successor shall have all the powers and duties of the original member. The work of the arbitration panel shall be suspended pending appointment of the successor.

Article 10.6

Procedures of the Arbitration Panel

1. Unless otherwise specified in this Agreement or agreed between the Parties to the dispute, the procedures of the arbitration panel shall be governed by Model Rules of Procedures which shall be adopted by the Joint Committee within one year from the date of entry into force of this Agreement.
2. The arbitration panel shall examine the matter referred to it in the request for the establishment of an arbitration panel in light of the relevant provisions of this Agreement interpreted in accordance with rules of interpretation of public international law.
3. Unless the Parties to the dispute agree otherwise, the arbitration panel shall decide on the place of the hearings. The hearings of the arbitration panel shall be open to the public, unless the Parties to the dispute agree otherwise.
4. Decisions of the arbitration panel shall be taken by a majority of the members. Any

medlemmene av voldgiftspanelet innen 30 dager etter oppnevningen eller etter at forholdet ble kjent. Underretningen skal være skriftlig og skal begrunne innsigelsen. Dersom den andre parten i tvisten ikke er enig i innsigelsen eller medlemmet innsigelsen er rettet mot, ikke trekker seg, skal beslutningen om innsigelse treffes av presidenten for Den internasjonale domstol innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt. Dersom Domstolens president er borger av eller har fast opphold i en av partene i tvisten eller ikke er i stand til å utøve sine oppgaver, skal beslutningen om innsigelse treffes av vise-presidenten eller medlemmet med lengst ansiennitet som ikke er borger av eller har fast opphold i en av partene i tvisten, innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt.

10. Dersom et panelmedlem oppnevnt etter denne artikkel trekker seg eller blir ute av stand til å utøve sine oppgaver, skal det senest 21 dager etter at partene i tvisten har mottatt skriftlig underretning om behovet for en etterfølger, oppnevnes en etterfølger i samsvar med prosedyren som ble fulgt ved oppnevningen av det opprinnelige medlemmet. Etterfølgeren skal ha samme fullmakter og plikter som det opprinnelige medlemmet. Voldgiftspanelets arbeid skal stilles i bero i påvente av at etterfølgeren oppnevnes.

Artikkel 10.6

Voldgiftspanelets forhandlinger

1. Med mindre noe annet er angitt i denne avtale eller avtalt mellom partene i tvisten, skal voldgiftspanelets forhandlinger føres i samsvar med standardreglene og -prosedyrene som skal vedtas av Den blandede komité innen ett år etter at denne avtale er trådt i kraft.
2. Voldgiftspanelet skal undersøke saken det har fått seg forelagt i anmodningen om opprettelse av et voldgiftspanel, på bakgrunn av relevante bestemmelser i denne avtale fortolket i samsvar med folkerettens fortolkningsregler.
3. Med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet, skal voldgiftspanelet bestemme hvor panelets møter skal finne sted. Voldgiftspanelets møter skal være åpne for allmennheten med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet.
4. Voldgiftspanelets avgjørelser skal treffes ved stemmeflertall blant medlemmene. Ethvert

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

member may furnish separate opinions on matters not unanimously agreed. The arbitration panel shall not disclose which members are associated with majority or minority opinions.

5. The arbitration panel may, at the request of any Party to the dispute, allow one or more Parties to be joined in the arbitration as a Party to the dispute, unless the arbitration panel finds, after giving all Parties, including the Party to be joined, the opportunity to be heard, that joinder should not be permitted because of prejudice to any of those Parties. The arbitration panel may give a single ruling or several rulings in respect of all Parties so involved in the arbitration.

Article 10.7

Panel Reports

1. The arbitration panel shall normally submit an initial report containing its findings and rulings to the Parties to the dispute within 90 days from the date of establishment of the arbitration panel. In no case should it do so later than five months from this date. A Party to the dispute may submit written comments to the arbitration panel on its initial report within 14 days from the date of receipt of the report. The arbitration panel shall normally present to the Parties to the dispute a final report within 30 days from the date of receipt of the initial report.
2. The final report, as well as any report under Articles 10.9 and 10.10, shall be communicated to the Parties. The reports shall be made public, unless the Parties to the dispute decide otherwise.
3. Any ruling of the arbitration panel under any provision of this Chapter shall be final and binding upon the Parties to the dispute.

Article 10.8

Suspension or Termination of Arbitration Panel Proceedings

1. Where the Parties to the dispute agree, an arbitration panel may suspend its work at any time for a period not exceeding 12 months. If the work of an arbitration panel has been suspended for more than 12 months, the arbitration panel's authority for considering the dispute shall lapse, unless the Parties to the dispute agree otherwise.

medlem kan avgi separate uttalelser i saker der det ikke foreligger enstemmighet. Et voldgiftspanel skal ikke bekjentgjøre hvilke medlemmer som står bak flertalls- eller mindretallsuttalelser.

5. Voldgiftspanelet kan på anmodning fra en part i tvisten gi adgang til at en eller flere parter trer inn i voldgiftsprosessen som part i tvisten, med mindre panelet, etter å ha gitt alle parter, herunder den inntredende parten, anledning til å uttale seg, anser at inntredelse ikke bør tillates fordi det kan være til skade for en eller flere av disse partene. Voldgiftspanelet kan treffe en enkelt avgjørelse eller flere avgjørelser med hensyn til enhver part som deltar som beskrevet i voldgiftsprosessen.

Artikkel 10.7

Voldgiftspanelets rapporter

1. Voldgiftspanelet skal normalt legge fram for partene i tvisten en innledende rapport som inneholder panelets konklusjoner og avgjørelser, senest 90 dager etter at voldgiftspanelet er opprettet. Rapporten skal ikke i noe tilfelle legges fram senere enn fem måneder etter opprettelsen. En part i tvisten kan forelegge voldgiftspanelet skriftlige merknader til panelets innledende rapport innen 14 dager etter at rapporten er mottatt. Voldgiftspanelet skal normalt legge fram en sluttrapport for partene i tvisten senest 30 dager etter at den innledende rapporten er mottatt.
2. Sluttrapporten samt enhver rapport etter artikkel 10.9 og 10.10 skal meddeles partene. Rapportene skal offentliggjøres, med mindre partene i tvisten bestemmer noe annet.
3. Enhver avgjørelse fra voldgiftspanelet etter bestemmelsene i dette kapittel skal være endelig og bindende for partene i tvisten.

Artikkel 10.8

Utsettelse eller avslutning av voldgiftspanelets forhandlinger

1. Dersom partene i tvisten er enige om det, kan voldgiftspanelet når som helst utsette sitt arbeid for et tidsrom som ikke overstiger tolv måneder. Dersom et voldgiftspanels arbeid utsettes i mer enn tolv måneder, blir beslutningen om å la voldgiftspanelet behandle tvisten uten virkning, med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

2. A complaining Party may withdraw its complaint at any time before the final report has been issued. Such withdrawal shall be without prejudice to its right to introduce a new complaint regarding the same issue at a later point in time.
3. The Parties to the dispute may agree at any time to terminate the proceedings of an arbitration panel established under this Agreement by jointly notifying in writing the Chair of that arbitration panel.
4. An arbitration panel may, at any stage of the proceedings, prior to release of the final report, propose that the Parties to the dispute seek to settle the dispute amicably.
2. En part som har inngitt klage, kan trekke klagen på et hvilket som helst tidspunkt før sluttrapporten legges fram. En slik tilbaketrekking skal ikke berøre partens rett til å inngi ny klage i samme sak på et senere tidspunkt.
3. Partene i tvisten kan når som helst bli enige om å avslutte forhandlingene i et voldgiftspanel opprettet i henhold til denne avtale ved skriftlig å underrette voldgiftspanelets leder i fellesskap.
4. Et voldgiftspanel kan på et hvilket som helst tidspunkt før sluttrapporten offentliggjøres, foreslå at partene i tvisten prøver å avgjøre tvisten på minnelig vis.

Article 10.9

Implementation of the Final Panel Report

1. The Party complained against shall promptly comply with the ruling in the final report. If it is impracticable to comply immediately, the Parties to the dispute shall endeavour to agree on a reasonable period of time to do so. In the absence of such agreement within 45 days, from the date of the issuance of the final report, either Party to the dispute may request the original arbitration panel to determine the length of the reasonable period of time, in light of the particular circumstances of the case. The ruling of the arbitration panel shall normally be given within 60 days from the date of receipt of that request.
2. The Party complained against shall, promptly or within the reasonable period of time as agreed or determined pursuant to paragraph 1, notify the other Party to the dispute of the measure adopted in order to comply with the ruling in the final report, and provide a detailed description of how the measure ensures compliance sufficient to allow the other Party to the dispute to assess the measure.
3. In case of disagreement as to the existence or consistency of a measure taken to comply with the ruling in the final report in accordance with paragraph 1, such disagreement shall be decided by the same arbitration panel upon request of either Party to the dispute before compensation can be sought or suspension of benefits can be applied in accordance with Article 10.10. The ruling of the arbitration panel shall normally be given

Artikkel 10.9

Gjennomføring av panelets sluttrapport

1. Den innklagede part skal omgående etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten. Dersom det ikke er praktisk mulig å etterkomme den umiddelbart, skal partene i tvisten bestrebe seg på å bli enige om en rimelig frist for å gjøre dette. Dersom det ikke er oppnådd enighet innen 45 dager etter at sluttrapporten er lagt fram, kan en part i tvisten anmode det opprinnelige voldgiftspanelet om å fastsette en rimelig frist i lys av de spesielle omstendigheter i saken. Voldgiftspanelets avgjørelse skal normalt foreligge innen 60 dager etter at anmodningen er mottatt.
2. Den innklagede part skal omgående eller innen en rimelig tidsfrist avtalt eller fastsatt i henhold til nr. 1 underrette den andre parten i tvisten om de tiltak som er truffet for å etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten, og gi en detaljert beskrivelse av hvordan tiltaket sikrer at avgjørelsen etterleves, idet beskrivelsen skal være tilstrekkelig til at den andre parten i tvisten kan vurdere tiltaket.
3. Dersom det foreligger uenighet med hensyn til om det er gjennomført tiltak for å etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten, eller om det gjennomførte tiltaket er i samsvar med sluttrapportens avgjørelse i henhold til nr. 1, skal uenigheten på anmodning fra en av partene i tvisten avgjøres av det samme voldgiftspanelet før det kan søkes om kompensasjon eller fordeler kan oppheves i samsvar med artikkel 10.10. Voldgiftspane-

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

within 90 days from the date of receipt of the request.

lets avgjørelse skal normalt foreligge innen 90 dager etter at anmodningen er mottatt.

Article 10.10

Compensation and Suspension of Benefits

1. If the arbitration panel has found in accordance with paragraph 3 of Article 10.9 that the Party complained against failed to properly comply with the ruling in the final panel report, or the Party complained against has notified the complaining Party that it does not intend to comply with the ruling, that Party shall, if so requested by the complaining Party, enter into consultations with a view to agreeing on a mutually acceptable compensation. If no such agreement has been reached within 20 days from the date of receipt of the request, the complaining Party shall be entitled to suspend the application of benefits granted under this Agreement but only equivalent to those affected by the measure or other matter that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement.
2. In considering what benefits to suspend, the complaining Party shall first seek to suspend benefits in the same sector or sectors as that affected by the measure or other matter that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement. The complaining Party that considers it is not practicable or effective to suspend benefits in the same sector or sectors may suspend benefits in other sectors.
3. The complaining Party shall notify the Party complained against of the benefits which it intends to suspend, the grounds for such suspension and when suspension will commence, no later than 30 days before the date on which the suspension is due to take effect. Within 15 days from the date of receipt of that notification, the Party complained against may request the original arbitration panel to rule on whether the benefits which the complaining Party intends to suspend are equivalent to those affected by the measure or matter found to be inconsistent with this Agreement, and whether the proposed suspension is in accordance with paragraphs 1 and 2. The ruling of the arbitration panel shall be given within 45 days from the date of receipt of that request. Benefits shall

Artikkel 10.10

Kompensasjon og oppheving av fordeler

1. Dersom voldgiftspanelet i samsvar med artikkel 10.9 nr. 3 mener at den innklagede part har unnlatt å etterkomme avgjørelsen i panelets sluttrapport fullt ut, eller den innklagede part har underrettet den part som har inngitt klage, om at den ikke har til hensikt å etterkomme avgjørelsen, skal denne parten, dersom den part som har inngitt klage, anmoder om det, innlede konsultasjoner med sikte på å oppnå enighet om en kompensasjon begge parter kan godta. Dersom det ikke er oppnådd enighet senest 20 dager etter at anmodningen er mottatt, skal den part som har inngitt klage, ha rett til å oppheve anvendelsen av fordeler som er gitt innenfor rammen av denne avtale, men bare i samme omfang som de fordeler som berøres av tiltaket eller andre forhold voldgiftspanelet mener er i strid med denne avtale.
2. Ved vurderingen av hvilke fordeler som skal oppheves, skal den part som har inngitt klage, først søke å oppheve anvendelsen av fordeler i den sektor eller de sektorer som berøres av tiltaket eller andre forhold voldgiftspanelet mener er i strid med denne avtale. Dersom den part som har inngitt klage, mener det ikke lar seg gjøre eller ikke har den tiltenkte virkning å oppheve fordeler i samme sektor eller sektorer, kan vedkommende part oppheve fordeler i andre sektorer.
3. Den part som har inngitt klage, skal senest 30 dager før den dag opphevingen får virkning, underrette den innklagede part om hvilke fordeler den har til hensikt å oppheve, om grunnene for opphevingen og om når opphevingen blir iverksatt. Den innklagede part kan innen 15 dager etter at en underretning som nevnt er mottatt, anmode det opprinnelige voldgiftspanelet om å avgjøre om fordelene som den part som har inngitt klage har til hensikt å oppheve, har samme omfang som dem som berøres av tiltaket eller forholdet som anses å være i strid med denne avtale, og om den foreslåtte opphevingen er i samsvar med nr. 1 og 2. Voldgiftspanelet skal treffe avgjørelse senest 45 dager etter at anmodningen er mottatt. Fordeler skal ikke

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

not be suspended until the arbitration panel has given its ruling.

4. Compensation and suspension of benefits shall be temporary measures and shall only be applied by the complaining Party until the measure or other matter found to be inconsistent with this Agreement, has been withdrawn or amended so as to bring it into conformity with this Agreement, or until the Parties to the dispute have resolved the dispute otherwise.
5. At the request of a Party to the dispute, the original arbitration panel shall rule on the conformity with the final report of any implementing measures adopted after the suspension of benefits and, in light of such ruling, whether the suspension of benefits shall be terminated or modified. The ruling of the arbitration panel shall be given within 30 days from the date of receipt of that request.

Article 10.11

Other Provisions

1. Whenever possible, the arbitration panel referred to in Articles 10.9 and 10.10 shall comprise the same members who issued the final report. If a member of the original arbitration panel is unavailable, the appointment of a replacement member shall be conducted in accordance with the selection procedure for the original member.
2. Any time period mentioned in this Chapter may be modified by mutual agreement of the Parties to the dispute.
3. When an arbitration panel considers that it cannot comply with any timeframe imposed on it under this Chapter, it shall inform the Parties to the dispute in writing of the reasons for the delay together with an estimate of the additional time required. Any additional time required should not exceed 30 days unless the Parties to the dispute otherwise agree.

Chapter 11

Final provisions

Article 11.1

Fulfilment of Obligations

The Parties shall take any general or specific measures required to fulfil their obligations under this Agreement.

oppheves før voldgiftspanelets avgjørelse foreligger.

4. Kompensasjonen og opphevingen av fordeler skal være midlertidige tiltak og skal håndheves av den part som har inngitt klage, bare inntil tiltaket eller andre forhold som anses å være i strid med denne avtale, er trukket tilbake eller er endret slik at det bringes i samsvar med denne avtale, eller til partene i tvisten har løst tvisten på annet vis.
5. Det opprinnelige voldgiftspanelet skal, dersom en av partene i tvisten anmoder om det, avgjøre om eventuelle gjennomføringstiltak vedtatt etter at fordelene ble opphevet, er i samsvar med sluttrapporten, og, på bakgrunn av denne avgjørelsen, om opphevingen av fordelene skal avsluttes eller endres. Voldgiftspanelet skal treffe avgjørelse senest 30 dager etter at anmodningen er mottatt.

Artikkel 10.11

Øvrige bestemmelser

1. Dersom det er mulig, skal voldgiftspanelet nevnt i artikkel 10.9 og 10.10 bestå av panelmedlemmene som fremla sluttrapporten. Dersom et medlem av det opprinnelige voldgiftspanelet ikke er tilgjengelig, skal det oppnevnes en erstatting i samsvar med utvelgingsprosedyren som ble fulgt ved oppnevningen av det opprinnelige medlemmet.
2. Alle frister nevnt i dette kapittel kan endres ved en omforent avtale mellom partene i tvisten.
3. Dersom et voldgiftspanel mener det ikke er i stand til å overholde de tidsrammer det er pålagt å følge etter dette kapittel, skal det underrette partene i tvisten skriftlig om grunnene til forsinkelsen og angi hvor mye ekstra tid det trenger. Nødvendig tilleggstid bør ikke overstige 30 dager, med mindre partene i tvisten er blitt enige om noe annet.

Kapittel 11

Sluttbestemmelser

Artikkel 11.1

Oppfyllelse av forpliktelser

Partene skal treffe alle generelle eller særlige tiltak som er nødvendige for å oppfylle sine forpliktelser etter denne avtale.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Article 11.2

Footnotes, Annexes and Appendices

The footnotes, Annexes and Appendices to this Agreement constitute an integral part of this Agreement.

Article 11.3

Agreement on Labour

The Parties shall enhance their dialogue and co-operation on labour matters through the Agreement on Labour between Hong Kong, China and the EFTA States concluded by the Parties separately from but alongside this Agreement.

Article 11.4

Review Relating to Sustainable Development

The Parties will, upon request by a Party, review issues relating to sustainable development in light of international developments in this field.

Article 11.5

Amendments

1. Any Party may submit proposals for amendments to this Agreement to the Joint Committee for consideration and approval.
2. Except for amendments to the Annexes and Appendices made in accordance with paragraph 7 of Article 9.1, amendments to this Agreement shall, after consideration and approval by the Joint Committee, be submitted to the Parties for ratification, acceptance or approval in accordance with their respective domestic legal requirements.
3. Unless otherwise agreed by the Parties, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of the last instrument of ratification, acceptance or approval.
4. The text of the amendments and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

Article 11.6

Accession

1. Any State becoming a Member of the European Free Trade Association may accede to this Agreement, provided that the Joint Com-

Artikkel 11.2

Fotnoter, vedlegg og tillegg

Fotnotene, vedleggene og tilleggene til denne avtale utgjør en integrert del av avtalen.

Artikkel 11.3

Avtale om arbeidstakerrettigheter

Gjennom avtalen om arbeidstakerrettigheter mellom Hongkong, Kina og EFTA-statene, som partene har inngått uavhengig av men samtidig med denne avtale, skal partene styrke dialogen og samarbeidet seg imellom i saker som gjelder arbeidsforhold.

Artikkel 11.4

Gjennomgang knyttet til bærekraftig utvikling

Partene vil på anmodning fra en part vurdere spørsmål knyttet til bærekraftig utvikling på nytt i lys av den internasjonale utviklingen på området.

Artikkel 11.5

Endringer

1. Enhver part kan legge fram forslag til endring av denne avtale for Den blandede komité, som så skal vurdere og godkjenne forslagene.
2. Med unntak av endring av vedlegg og tillegg i samsvar med artikkel 9.1 nr. 7 skal forslag til endring av denne avtale, etter at de er vurdert og godkjent av Den blandede komité, forelegges partene til ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning, i samsvar med deres respektive internrettslige krav.
3. Med mindre partene er blitt enige om noe annet, skal endringer tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at det siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentet er deponert.
4. Endringstekstene samt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres hos depositaren.

Artikkel 11.6

Tiltredelse

1. Enhver stat som blir medlem av Det europeiske frihandelsforbund, kan tiltre denne

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

mittee approves its accession on terms and conditions to be agreed upon by the Parties. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.

2. In relation to an acceding State, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession, or the approval of the terms of accession by the existing Parties, whichever is later.

Article 11.7

Withdrawal and Expiration

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary.
2. If Hong Kong, China withdraws, this Agreement shall expire when its withdrawal becomes effective.
3. Any EFTA State which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall ipso facto on the same day as the withdrawal takes effect cease to be a Party to this Agreement. A copy of the notification of withdrawal from the Convention shall promptly be submitted to the other Parties.

Article 11.8

Entry into Force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval in accordance with the respective domestic legal requirements of the Parties. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
2. This Agreement shall enter into force on 1 June 2012, in relation to those Parties which have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval with the Depositary at least two months before that date, provided that Hong Kong, China is among those Parties.
3. In case this Agreement does not enter into force on 1 June 2012, it shall enter into force on the first day of the third month after at least one EFTA State and Hong Kong, China have deposited their instrument of ratification, acceptance, or approval with the Depositary.

avtale, forutsatt at Den blandede komité godkjenner tiltredelsen på de vilkår partene blir enige om. Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos depositaren.

2. For en tiltredende stat skal denne avtale tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at staten har deponert sitt tiltredelsesdokument eller de eksisterende parter har godkjent tiltredelsesvilkårene, avhengig av hva som inntreffer sist.

Artikkel 11.7

Oppsigelse og opphør

1. Hver part kan si opp denne avtale ved skriftlig underretning til depositaren. Oppsigelsen får virkning seks måneder etter at depositaren har mottatt underretningen.
2. Dersom Hongkong, Kina sier opp denne avtale, vil avtalen opphøre å gjelde samme dag oppsigelsen trer i kraft.
3. Enhver EFTA-stat som trer ut av konvensjonen om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund, skal ipso facto opphøre å være part i denne avtale samme dag uttredelsen trer i kraft. En kopi av underretningen om uttredelse av konvensjonen skal omgående oversendes de øvrige parter.

Artikkel 11.8

Ikraftttredelse

1. Denne avtale skal ratifiseres, godtas eller godkjennes i samsvar med partenes respektive internrettslige krav. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres hos depositaren.
2. Denne avtale trer i kraft 1. juni 2012 for de parter som har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument hos depositaren minst to måneder før denne dato, forutsatt at Hongkong, Kina er blant de nevnte parter.
3. Dersom denne avtale ikke trer i kraft 1. juni 2012, skal den tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at minst én EFTA-stat og Hongkong, Kina har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument hos depositaren.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

4. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, acceptance or approval after this Agreement has entered into force, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument.
5. This Agreement shall not enter into force between an EFTA State and Hong Kong, China, unless the Agreement on Agriculture referred to in paragraph 2 of Article 2.1 between that EFTA State and Hong Kong, China enters into force simultaneously. It shall remain in force as long as such Agreement on Agriculture remains in force between those Parties.
4. For en EFTA-stat som deponerer sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokument etter at denne avtale er trådt i kraft, skal avtalen tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at vedkommende stat har deponert sitt dokument.
5. Denne avtale skal ikke tre i kraft mellom en EFTA-stat og Hongkong, Kina med mindre landbruksavtalen nevnt i artikkel 2.1 nr. 2 mellom denne EFTA-staten og Hongkong, Kina trer i kraft samtidig. Den skal forbli i kraft så lenge landbruksavtalen er i kraft mellom partene.

Article 11.9

Depositary

The Government of Norway shall act as Depositary.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Schaan,
this 21st day of June 2011, in one original in the English language, which shall be deposited with the Depositary, who shall transmit certified copies to the Parties.

For Iceland

For the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China

For the Principality of Liechtenstein

For the Kingdom of Norway

For the Swiss Confederation

Artikkel 11.9

Depositar

Norges regjering skal være depositar.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtale.

Utfærdiget i Schaan
21. juni 2011 i ett originaleksemplar på engelsk, som skal deponeres hos depositaren, som skal oversende bekreftede kopier til partene.

For Island

For Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina

For Fyrstedømmet Liechtenstein

For Kongeriket Norge

For Det sveitsiske edsforbund

Vedlegg 2

Agreement on Labour between the EFTA States and Hong Kong, China

Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, the Swiss Confederation (hereinafter referred to as the “EFTA States”) on the one part, and the Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China (hereinafter referred to as “Hong Kong, China”) on the other, hereinafter individually referred to as a “Party” or collectively as the “Parties”:

DESIRING to strengthen the trade and economic relationship between Hong Kong, China and the EFTA States;

CONSIDERING the Free Trade Agreement between the EFTA States and Hong Kong, China;

COMMITTED to the pursuit of sustainable development, taking into account the social, environmental, cultural and economic circumstances of the Parties, and noting that it is essential for long term economic prosperity;

CONSIDERING the objectives of the International Labour Organisation (hereinafter referred to as the “ILO”), which the Parties firmly support; and

RECOGNISING the commitments made by the Parties in this Agreement on Labour between Hong Kong, China and the EFTA States, with each Party seeking to improve working conditions and protect and enhance basic workers’ rights in that Party, taking into account the different domestic contexts, including development, social, cultural and historical backgrounds;

HAVE AGREED:

Article 1

Objectives

The objectives of the Parties are:

- (a) through dialogue and co-operation between the Parties, to strengthen the broader rela-

Avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina

Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge og Det sveitsiske edsforbund (heretter kalt «EFTA-statene») på den ene siden og Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina (heretter kalt «Hongkong, Kina») på den andre siden, hver for seg heretter kalt «part» eller samlet kalt «partene»,

SOM ØNSKER å styrke handelsforbindelsene og de økonomiske forbindelsene mellom Hongkong, Kina og EFTA-statene,

SOM TAR HENSYN TIL frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina,

SOM SLUTTER OPP OM arbeidet for en bærekraftig utvikling, samtidig som de tar hensyn til partenes sosiale, miljømessige, kulturelle og økonomiske omstendigheter, og som konstaterer at en bærekraftig utvikling er avgjørende for økonomisk fremgang på lang sikt,

SOM TAR HENSYN TIL Den internasjonale arbeidsorganisasjons (heretter kalt «ILO») målsettinger, som partene støtter fullt og fast, og

SOM ERKJENNER de forpliktelser partene har påtatt seg i denne avtalen om arbeidstakerrettigheter mellom Hongkong, Kina og EFTA-statene, der begge parter vil arbeide for å bedre arbeidsforholdene i sine respektive parter og å verne om og styrke sine egne arbeidstakers grunnleggende rettigheter, samtidig som det tas hensyn til partenes ulike interne forhold, blant annet deres utvikling og deres sosiale, kulturelle og historiske bakgrunn,

ER ENIGE OM FØLGENDE:

Artikkel 1

Formål

Partene har som formål

- a) gjennom dialog og samarbeid å styrke forbindelsene generelt og å drøfte saker om

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

onship and address labour matters of mutual interest or concern; and

- (b) to enhance the well-being of the respective Parties' workforces progressively, through the promotion of sound labour policies and practices, and better understanding of each Party's labour system.

Article 2

International Labour Standards

1. The Parties affirm their respective commitment to the principles of the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up adopted by the International Labour Conference at its 86th Session in 1998.
2. The Parties recall the obligations to give effect to the ILO Conventions applicable to them and to make continued and sustained efforts towards ratifying or applying the "up-to-date" ILO Conventions, taking into account their domestic contexts.
3. The violation of fundamental principles and rights at work shall not be invoked or otherwise used as a legitimate comparative advantage. Labour laws, regulations, policies and practices shall not be used for trade protectionist purposes.

Article 3

Right to Regulate and Levels of Protection

Recognising the right of each Party to establish its own level of labour protection and to adopt or modify accordingly its domestic law and policies, each Party will seek to improve the levels of labour protection through its domestic law, policies and practices, consistent with standards and principles referred to in Article 2, taking into account its domestic context and priorities.

Article 4

Upholding Levels of Protection in the Application and Enforcement of Domestic Law

1. The Parties will faithfully enforce their respective domestic labour law.
2. Subject to Article 3, a Party will not:
 - (a) weaken or reduce the level of labour protection provided by its domestic law with the

arbeidsforhold som er av interesse eller betydning for begge parter, og

- b) gradvis å styrke arbeidstakernes velferd i de respektive parter ved å fremme en forsvarlig arbeidslivspolitik og -praksis, og bedre forståelsen av hverandres arbeidslivsordninger.

Artikkel 2

Internasjonale arbeidsstandarder

1. Partene bekrefter sin oppslutning om prinsippene nedfelt i ILOs erklæring om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet og oppfølgingen av erklæringen vedtatt på Den internasjonale arbeidskonferansens 86. sesjon i 1998.
2. Partene minner om forpliktelsene om å gjennomføre ILO-konvensjonene som gjelder for dem, og kontinuerlig og konsekvent å arbeide for at de «ajourførte» ILO-konvensjonene blir ratifisert eller anvendt, samtidig som det tas hensyn til partenes interne forhold.
3. Brudd på grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet skal ikke kunne påberopes eller på annet vis benyttes som et legitimt komparativt fortrinn. Arbeidslivslover og -bestemmelser, -politikk og -praksis skal ikke benyttes til handelspolitisk proteksjonisme.

Artikkel 3

Rett til regulering og vernenivå

Partene vil, idet de anerkjenner hverandres rett til å fastsette nivået for sitt eget arbeidervern og i tråd med dette å vedta ny eller endre eksisterende intern rett og politikk, arbeide for å styrke arbeidervernet gjennom intern rett, politikk og praksis i samsvar med standardene og prinsippene nevnt i artikkel 2, samtidig som det tas hensyn til partenes interne forhold og prioriteringer.

Artikkel 4

Opprettholdelse av vernenivå ved anvendelse og håndheving av intern rett

1. Partene vil lojalt håndheve sin respektive interne arbeidsrett.
2. Med forbehold for artikkel 3 skal en part ikke
 - a) svekke eller senke arbeidervernnivået fastsatt i partens interne rett utelukkende i den

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

sole intention to encourage investment from another Party or to seek or to enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in that Party; or

- (b) waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such domestic law with the sole intention to encourage investment from another Party or to seek or to enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in that Party.

hensikt å stimulere til investeringer fra en annen part eller å søke eller styrke et handelsmessig konkurransefortrinn for produsenter eller tjenesteytere som driver virksomhet i denne parten, eller

- b) gi avkall på eller på annen måte avvike fra, eller tilby å gi avkall på eller på annen måte avvike fra, slik intern rett utelukkende i den hensikt å stimulere til investeringer fra en annen part eller å søke eller styrke et handelsmessig konkurransefortrinn for produsenter eller tjenesteytere som driver virksomhet i denne parten.

Article 5

Dialogue on Labour Matters

The Parties agree to establish a dialogue on labour matters of mutual interest. Such dialogue shall be subject to the availability of resources, the respective priorities of the Parties and their respective domestic law.

Artikkel 5

Dialog i saker om arbeidsforhold

Partene er enige om å etablere dialog i saker om arbeidsforhold som er av felles interesse. En slik dialog skal være betinget av ressurstilgang og av partenes respektive prioriteringer og interne rett.

Article 6

Institutional Arrangements and Consultations

1. The Parties should designate the administrative entities which serve as contact points for the purposes of this Agreement.
2. Should any issue arise over the interpretation, implementation or application of this Agreement, a Party may request consultations with another Party, through its contact point. The contact point shall identify the office or official responsible for the issue and assist as necessary in facilitating communications between the Parties. Any difference between the Parties under this Agreement shall be settled amicably through consultations and negotiations. Neither Party shall refer any difference arising from this Agreement to any third party or international tribunal for settlement.

Artikkel 6

Institusjonelle ordninger og konsultasjoner

1. Partene skal utpeke de administrative enhetene som skal fungere som kontaktpunkt for denne avtales formål.
2. Dersom det skulle oppstå strid om fortolkningen, gjennomføringen eller anvendelsen av denne avtale, kan en part gjennom sitt kontaktpunkt be en annen part om konsultasjoner. Kontaktpunktet skal finne fram til hvilket kontor eller hvilken tjenestemann som er ansvarlig for saken, og skal bistå etter behov for å lette kommunikasjonen mellom partene. Uoverensstemmelser som måtte oppstå mellom partene innenfor rammen av denne avtale, skal løses på minnelig vis ved konsultasjon og forhandling. Partene skal ikke henvise uoverensstemmelser som oppstår som følge av denne avtale, til en tredjepart eller en internasjonal domstol til avgjørelse.

Article 7

Final Provisions

1. This Agreement is concluded separately from, but alongside, the Free Trade Agreement between the EFTA States and Hong Kong, China.

Artikkel 7

Sluttbestemmelser

1. Denne avtale er inngått uavhengig av men samtidig med frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong, Kina.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

2. This Agreement shall enter into force on the same date as the Free Trade Agreement enters into force between Hong Kong, China and the respective EFTA States.
3. A Party may withdraw from this Agreement by written notification to the other Parties. The withdrawal shall take effect six months after the date of notification.
4. If Hong Kong, China withdraws, this Agreement shall expire on the date on which its withdrawal takes effect in accordance with paragraph 3.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Schaan and Hong Kong, in five originals, on the dates indicated, in the English language.

Signed in Hong Kong,
On this 17th day of June 2011
For the Hong Kong Special Administrative Region
of the People's Republic of China

Signed in Schaan,
On this 21st day of June 2011
For Iceland
For the Principality of Liechtenstein
For the Kingdom of Norway
For the Swiss Confederation

2. Denne avtale trer i kraft samme dag frihandelsavtalen mellom Hongkong, Kina og de respektive EFTA-statene trer i kraft.
3. En part kan si opp denne avtale ved skriftlig underretning til de øvrige parter. Oppsigelsen får virkning seks måneder etter underretningens dato.
4. Dersom Hongkong, Kina sier opp denne avtale, vil avtalen opphøre å gjelde samme dag oppsigelsen får virkning i henhold til nr. 3.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtale.

Utferdiget i Schaan og Hongkong på de angitte datoer i fem originaleksemplarer på engelsk.

Undertegnet i Hongkong,
17. juni 2011.
For Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina

Undertegnet i Schaan,
21. juni 2011.
For Island
For Fyrstedømmet Liechtenstein
For Kongeriket Norge
For Det sveitsiske edsforbund

Vedlegg 3

Agreement on Agriculture Between Hong Kong, China and the Kingdom of Norway

Article 1

Scope and Coverage

1. This Agreement concerning trade in agricultural products between the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China (hereinafter referred to as "Hong Kong, China") and the Kingdom of Norway (hereinafter referred to as "Norway") is concluded further to the Free Trade Agreement between the EFTA States and Hong Kong, China signed on 21 June 2011 (hereinafter referred to as the "Free Trade Agreement"), and in particular pursuant to paragraph 2 of Article 2.1 of that Agreement.
2. For the purposes of this Agreement, Hong Kong, China and Norway are hereinafter referred to as the "Parties".
3. This Agreement applies to trade between the Parties relating to agricultural products:
 - (a) classified in Chapters 1 to 24 of the Harmonized Commodity Description and Coding System (hereinafter referred to as the "HS") and not included in Annex II or Annex III to the Free Trade Agreement; or
 - (b) covered by Annex I to the Free Trade Agreement.

Article 2

Tariff Concessions

1. Hong Kong, China shall grant duty free access for agricultural products originating in Norway as specified in Annex 1.
2. Norway shall grant tariff concessions to agricultural products originating in Hong Kong, China as specified in Annex 2.

Landbruksavtale mellom Hongkong, Kina og Kongeriket Norge

Artikkel 1

Virkeområde

1. Denne avtalen om handel med landbruksvarer mellom Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina (heretter kalt "Hongkong, Kina") og Kongeriket Norge (heretter kalt "Norge") er inngått i henhold til frihandelsavtalen mellom Hongkong, Kina og EFTA-statene som ble undertegnet 21. juli 2011 (heretter kalt "frihandelsavtalen") i samsvar med avsnitt 2 av artikkel 2.1 i frihandelsavtalen.
2. I denne avtalen vil Hongkong, Kina og Norge heretter kalles "partene".
3. Denne avtalen gjelder tiltak iverksatt eller opprettholdt av partene med hensyn til landbruksvarer:
 - (a) klassifisert i Det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer, kapittel 1-24 (heretter kalt "HS") og ikke inkludert i vedlegg II eller III til frihandelsavtalen; eller
 - (b) omfattet av vedlegg I til Frihandelsavtalen.

Artikkel 2

Tollkonsesjoner

1. Hong Kong, Kina skal tilstå tollfri markedsadgang for landbruksprodukter med opprinnelse i Norge som angitt i vedlegg 1.
2. Norge skal innrømme tollkonsesjoner for landbruksprodukter med opprinnelse i Hong Kong, Kina som angitt i vedlegg 2.

*Article 3***Rules of Origin and Customs Procedures**

1. The rules of origin and the provisions on co-operation in customs matters set out in Annex IV to the Free Trade Agreement shall apply to this Agreement, except as provided for in paragraph 2. For the purposes of this Agreement, references to the “EFTA States” in that Annex shall be taken to refer to Norway.
2. For the purposes of this Agreement, Article 6 of Annex IV to the Free Trade Agreement shall not apply to products covered by this Agreement, which are exported from one EFTA State to another.

*Article 4***Dialogue**

The Parties shall examine any difficulties that might arise in their trade in agricultural products and shall endeavour to seek appropriate solutions through dialogue and consultations.¹

*Article 5***Further Liberalisation**

The Parties undertake to continue their efforts with a view to achieving further liberalisation of their trade in agricultural products, taking account of the pattern of such trade between them, the particular sensitivities of such products, and the development of agricultural policy on either side. The Parties may in conjunction with the Joint Committee meetings consult, with a view to achieving this objective, including through improvements in market access by reduction or elimination of customs duties on agricultural products and through extension of the scope of agricultural products covered by this Agreement.

*Article 6***WTO Agreement on Agriculture**

The Parties confirm their rights and obligations under the WTO Agreement on Agriculture.

*Artikkel 3***Opprinnelsesregler og tollprosedyrer**

1. Opprinnelsesreglene og bestemmelsene om samarbeid i tollsaker oppført i vedlegg IV i frihandelsavtalen skal gjelde for denne avtalen, med unntak for hva som er fastsatt i avsnitt 2. Enhver referanse til “EFTA-statene” i det vedlegget skal tolkes som en referanse til Norge.
2. For denne avtalen skal ikke artikkel 6, vedlegg IV i Frihandelsavtalen komme til anvendelse for produkter omfattet av denne avtale som er eksportert fra én EFTA-stat til en annen.

*Artikkel 4***Dialog**

Partene skal undersøke eventuelle vanskeligheter som måtte oppstå i handelen med landbruksvarer dem imellom, og skal etterstrebe å finne passende løsninger gjennom dialog og konsultasjoner.¹

*Artikkel 5***Ytterligere liberalisering**

Partene forplikter seg til å fortsette sine bestrebelser med sikte på å oppnå ytterligere liberalisering av handelen med landbruksvarer, der det tas hensyn til handelsmønsteret mellom landene, den særskilte sensitiviteten for slike varer og utviklingen av landbrukspolitikken på begge sider. Partene kan i forbindelse med møter i blandet komité rådføre seg med hverandre for å nå dette målet, blant annet gjennom forbedringer i markedsadgangen ved å redusere eller avvikle toll på landbruksprodukter, og ved å utvide listen over landbruksprodukter som omfattes av denne avtalen.

*Artikkel 6***WTO-avtalen om landbruk**

Partene stadfester sine rettigheter og forpliktelser under WTO-avtalen om landbruk.

¹ It is understood that the consultations pursuant to this paragraph shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 10 of the Free Trade Agreement or under the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes.

¹ Konsultasjoner inngått i henhold til dette avsnittet har ingen påvirkninger på partenes rettigheter og plikter omtalt i kapittel 10 av frihandelsavtalen eller WTOs tolkning av regelverket og prosedyrer i tvistesaker.

Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011

Article 7

Provisions of the Free Trade Agreement

The following provisions of the Free Trade Agreement shall apply, mutatis mutandis, between the Parties to this Agreement: Articles 1.2, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8², 2.10, 2.12, 2.15, 2.16, 2.17, paragraph 1 of Article 2.11 and paragraph 1 of Article 2.13 as well as Chapter 10.

Article 8

Amendments

1. The Parties may agree on any amendment to this Agreement.
2. Unless the Parties agree otherwise, the amendments shall enter into force on the first day of the third month following the receipt of the last instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 9

Entry into Force and Relationship between this Agreement and the Free Trade Agreement

1. This Agreement shall enter into force on the same date as the Free Trade Agreement enters into force between Hong Kong, China and Norway. It shall remain in force as long as the Free Trade Agreement remains in force between them.
2. The Depositary of the Free Trade Agreement shall receive a copy of this Agreement and the instruments of ratification, acceptance or approval of this Agreement for information.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Schaan,
this 21st day of June 2011, in two originals in the English language.

For the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China

For the Kingdom of Norway

Artikkel 7

Bestemmelser i frihandelsavtalen

De følgende bestemmelsene i frihandelsavtalen skal gjelde, mutatis mutandis, mellom partene til denne avtalen: artikkel 1.2, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8², 2.10, 2.12, 2.15, 2.16, 2.17, avsnitt 1 i artikkel 2.11 og avsnitt 1 i artikkel 2.13 samt kapittel 10.

Artikkel 8

Endringer

1. Partene kan bli enige om endringer i denne avtalen.
2. Med mindre partene blir enige om annet, skal endringer tre i kraft på den første dagen i den tredje måneden etter deponering av det siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumentet.

Artikkel 9

Ikrafttredelse av denne avtalen og forholdet mellom denne avtalen og frihandelsavtalen

1. Denne avtalen trer i kraft og gjelder fra samme dato som frihandelsavtalen mellom Hongkong, Kina og Norge. Avtalen skal forbli i kraft mellom partene så lenge frihandelsavtalen forblir i kraft mellom dem.
2. Depositaren av frihandelsavtalen mottar en kopi av denne avtalen og ratifiseringsdokumentene, samt informasjon om ratifisering, godkjenning eller aksept av denne avtalen.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtale.

Utfærdiget i Schaan,
21. juni 2011 i to originaleksemplarer på engelsk.

For Hongkong spesielle administrative region av Folkerepublikken Kina

For Kongeriket Norge

² Except for Article 3 of Annex V to the Free Trade Agreement.

² Bortsett fra artikkel 3 i frihandelsavtalens vedlegg V.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: OFA 02/2012

